

Het nieuwe ontwerp „Velddienstreglement en Aanwijzingen voor de troepen in het gevecht” van het Russische leger. ¹⁾

In Mei 1901 verscheen te Kief het, door den generaal-adjutant M. I. DRAGOMIROF bewerkte, nieuwe ontwerp „Velddienstreglement enz”, ter vervanging van het ontwerp van 1899. Bij de bewerking daarvan werd besloten:

1°. te behouden de benaming „Reglement op den Velddienst” (in het vorige ontwerp „Voorschrift”);

2°. aan te nemen de wijze van groepeerling der artikelen van het reglement van 1881, waaraan de troepen gewend zijn;

3°. aan te vullen de leemten van het reglement van 1881, op grond waarvan tot de herziening van dat reglement werd besloten;

4°. de redactie der artikels te vereenvoudigen;

5°. geen jacht te maken op nieuwigheden in de terminologie, maar de vroegere benamingen (awangård, arjergård, dispositia enz.) te behouden en uit het ontwerp '99 slechts eenige van de het meest in den troep doorgedrongen uitdrukkingen (pachodnaja zastawa = marschveldwacht, dazor = patrouille) over te nemen;

6°. het reglement niet te overladen met een groot aantal voorbeelden van bevelen voor ieder bijzonder geval en in het aanhangsel slechts den vorm, in den tekst slechts het wezen der zaak op te nemen.

Het eigenlijke velddienstreglement wordt in 4 hoofdstukken verdeeld, te weten:

- I. Troepenaanvoering te velde;
- II. Ophelderingsdienst;
- III. Legering en beveiliging;
- IV. Marschen.

I. TROEPENAANVOERING TE VELDE.

a. *Ondergeschiktheid.*

Bij de regeling van de ondergeschiktheid valt op te merken, dat deze in de eerste plaats afhankelijk is van de bekleede functie en bij gelijkheid van functie van den rang.

Iedere commandant wijst minstens 2 opvolgers aan. Bij elk troepen-deel moet dit geschieden.

¹⁾ In het navolgende zijn uit het Russische Velddienstreglement die zaken opgenomen, welke den geest aangeven, die daarin gehuldigd wordt.

b. *Het geven van bevelen.*

Daar ieder soldaat zijne manoeuvre moet kennen, zijn alle commandanten verplicht hunne onmiddellijke ondergeschikten bekend te maken met datgene, wat zij behooren te volbrengen.

Omtrent de disposities en bevelen wordt o.a. vermeld: duidelijk het doel aangeven en onder geenerlei voorwendsel de middelen tot uitvoering, d.w.z. de chef geeft aan *wat gedaan moet worden*, maar hoe het gedaan wordt — is zaak van den uitvoerder;

kort, duidelijk en nauwkeurig verklaren.

Mondelinge bevelen moeten rustig, met weinig woorden en krachtig gegeven worden.

Wanneer een overgebracht bevel onmiddellijk moet worden uitgevoerd, dan wacht de overbrenger, tot met die uitvoering is begonnen, en rapporteert hieromtrent aan zijn chef.

c. *Onderhouden van het verband.*

Het is van zeer veel belang, dat colonnes, welke het gevechtveld naderen, aan de zich reeds in den strijd bevindende troepen te voren kennis geven van hunne komst.

d. *Berichten.*

Het zenden van berichten aan den bevelhebber en het verstrekken van inlichtingen aan de neventroepen, omtrent alles, wat den algemeenen toestand kan verduidelijken, is plicht van alle commandanten van detachementen, colonnes en onderdeelen. Het voornaamste van elk bericht is, dat het *te rechter tijd* aankomt en *betrouwbaar* is.

Duidelijk behoort te worden onderscheiden, wat men zelf waarnam en wat men slechts veronderstelt of door anderen vernam.

e. *Modellen en regels voor bevelen en berichten.*

Men kan de colonnes naar de namen van hunne commandanten noemen.

f. *Overbrengen van berichten en bevelen.*

g. *Vliegende post (ordonnansenposten).*

De vliegende post dient tot het onderhouden van het verband tusschen de staven van detachementen en colonnes, zoowel in de diepte, als in de breedte en zoowel marcheerende, als in den toestand van rust.

Eene lijn van posten staat onder één afzonderlijken commandant en is soms in vakken met ondercommandanten verdeeld.

Bij gebruik van zwakke posten bedraagt de onderlinge afstand 3—6 werst, ¹⁾ bij sterke 8—12 werst.

Het gebruik van zwakke posten wordt afgeraden. Als speciaal Russisch bezwaar geldt de moeilijkheid van het vinden van een groot aantal personen, die goed lezen en schrijven kunnen.

II. OPHELDERINGSDIENST.

Voor den ophelderingsdienst wordt hoofdzakelijk cavalerie gebezigd.

¹⁾ Eén werst = 1067 M.

Op korte afstanden, vóór of ná den strijd, wordt ook van infanterie, en dan bij voorkeur van jachtcommando's, gebruik gemaakt.

Groote afdeelingen maken voor den strategischen verkenningdienst van z.g. „vliegende detachementen” (= verkenningsskorpzen), uit cavalerie en rijdende artillerie bestaande, gebruik.

Het doel van de verkenning wordt door den opperbevelhebber aangegeven. De maatregelen voor het verrichten van den ophelderingsdienst worden door den chef van den staf, en in geval een verkenningsskorp is uitgezonden, door den commandant van dat korp genomen.

De eigenlijke verkenning geschiedt door „rasjeeds” (verkenningsspatrouilles, verkenningssdetachementen), ter sterkte van eene afdeeling van drie rotten tot 2 eskadrons.

Het aantal rasjeeds hangt af van:

- 1°. de breedte van het te verkennen front;
- 2°. het aantal en de belangrijkheid der wegen naar 's vijands zijde;
- 3°. de sterkte van de voor den ophelderingsdienst beschikbare cavalerie.

Omtrent de sterkte van de „rasjeeds” wordt opgemerkt:

1°. *zwakke rasjeeds* kunnen samengesteld worden uit uitgezochte manschappen en paarden en kunnen daardoor sneller hun doel bereiken; zij kunnen meer gedekt marcheeren en gemakkelijker verpleegd worden. Moeten vele „rasjeeds” uitgezonden worden, dan wordt door het gebruik maken van zwakke afdeelingen het strijdend gedeelte van de cavalerie minder verzwakt;

2°. *sterke rasjeeds* kunnen meer beslist handelen en zelfs van het gevecht gebruik maken tot het verkrijgen van inlichtingen.

Na op de kaart de kortste richting aangeteekend te hebben, daarbij gebruik makende van wegen, welke een gedekt marcheeren toelaten, houdt de commandant van de „rasjeesd”, zoo eenigszins mogelijk, deze richting. De „rasjeesd” moet zooveel mogelijk groote wegen, vaak ook landwegen vermijden en bevolkte plaatsen niet doortrekken (langs dalen, holle wegen, boschranden, enz.). *De keuze van een goeden marschweg behoort tot eene van de moeilijkste verplichtingen van haar commandant.*

's Nachts, bij storm, bij slecht weder, bij het gaan door volkomen gedekte terreingedeelten, dichte bosschen of moerassen, nauwelijks door wegen doorsneden, kan men volstaan met éene patrouille in front en in den rug, op korten afstand.

Bij het ontwaren van den vijand, vooral wanneer het aangegeven doel nog niet bereikt is, moet de „rasjeesd” eene ontmoeting vermijden en gaat zij slechts dan tot het gevecht over, wanneer dit het eenige middel is, om aan hare opdracht te voldoen.

Wanneer er geen mogelijkheid meer bestaat om de ontmoeting met een sterkeren vijand te ontgaan, lost de commandant, na te voren een verzamelpunt aangegeven te hebben, de „rasjeesd” op.

Om den marsch van de „rasjeesd” geheim te houden, wordt aanbevolen:

- 1°. het uitstrooien van valsche berichten;
- 2°. het zigzagsgewijze op het doel afgaan;
- 3°. van tijd tot tijd in verschillende richtingen een groot aantal patrouilles uitzwermen en deze snel weder verzamelen.

Halten voor overnachten, rusten en voederen der paarden moeten op gedekte plaatsen gehouden worden.

De overbrengers van berichten keeren niet weder naar de „rasjeesd” terug.

Uitvoerig wordt beschreven, hoe de „rasjeesd” in verschillende voorkomende gevallen (het verkennen van den vijand, als hinderlaag, voor het overvallen van vijandelijke posten en „rasjeesds”, enz.), behoort te handelen.

Wanneer een „vliegend detachement” tot het verkennen van den vijand op bijv. 2 à 3 dagmarschen wordt vooruitgezonden, houdt het zijne krachten zooveel mogelijk bijeen.

Tot het opsporen van den vijand worden officierspatrouilles (ofiterskijie rasjeesdie) uitgezonden. Het verkenningskorps zelf dekt zich door eene voorhoede met marschveldwachten ($\frac{1}{2}$ tot 1 eskadron), welke ter verkenning en tot het houden van verband patrouilles uitzwermen.

Wanneer de hoofdmacht tot het gevecht voorwaarts gaat of tot handelingen op 's vijands flank besluit, moeten de „rasjeesds” de verkenning in front, onafhankelijk van de bewegingen van die hoofdmacht, blijven voortzetten.

Na de ontmoeting zet „het vliegend detachement”, ingeval van succes, zijne voorwaartsche beweging voort, dringt den vijand terug en zendt nieuwe „rasjeesds”, bij voorkeur op de flanken en in den rug van de tegenpartij, uit.

Het reglement kent in het algemeen aan den ophelderingsdienst groote waarde toe.

III. LEGERING EN BEVEILIGING.

Voor de legering der troepen maakt men gebruik van:

a. *bivaks* (in de nabijheid van den vijand en bij gemis van bewoonde oorden);

b. *inkwartiering*;

c. *oordbivaks*.

a. *Bivaks*.

Het front van het bivak moet naar de zijde van den vijand gekeerd zijn: de gevechtsstelling wordt *bij voorkeur* voorwaarts van het bivak gekozen, en moet dichtbij gelegen en gemakkelijk bereikbaar zijn.

	Breedte.	Diepte.
Bivak van een compagnie inf.	20 pas.	80 pas.
„ „ „ regiment „	515 „	180 „
„ „ „ „	255 „	325 „
„ „ „ eskadron cav	35 „	120 „
„ „ „ regiment „	275 „	200 „
„ „ „ lichte batterij	84 „	187 „

Schetsen van alle normaal-bivakvormen (pontonbataljon, telegraaf-compagnie, enz.) zijn in het reglement opgenomen; niet minder dan 15 bladzijden worden daaraan gewijd.

Onmiddellijk na aankomst worden de bivaks door de troepen betrokken, zonder het verzamelen van het geheele detachement af te wachten.

Voor het handhaven van de inwendige rust in het bivak wordt een officier van dienst aangewezen en in ieder onderdeel eene „bivakwacht” (= politiewacht) uitgezet. De grootte van deze wacht is afhankelijk van het aantal uit te zetten posten (vaandel, commandant, kas, park, trein, drinkplaatsen, arrestanten, enz.) en het aantal patrouilles, die in de onmiddellijke nabijheid van het bivak worden uitgezonden.

Om bij een optreden van den vijand steeds een deel der troepen gevechtsbereid te hebben, wordt in ieder bivak eene „afdeeling van dienst” (= piket) aangewezen.

De sterkte van dit piket houdt verband met de nabijheid van den vijand. Bij de voorhoede bedraagt zij ongeveer $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{6}$ van het geheel, bij de hoofdmacht niet meer dan $\frac{1}{10}$.

De manschappen van het piket blijven, zoowel overdag als 's nachts, gekleed en gewapend, doch zonder ransel (rol).

b. *Inkwartiering.*

De troepen worden ingekwartierd:

- 1°. wanneer de vijand nog ver af is;
- 2°. wanneer het rayon van inkwartiering gedekt wordt door de eene of andere moeilijk over te trekken hindernis;
- 3°. gedurende het ongunstige jaargetijde.

Bij het betrekken van het rayon van inkwartiering, is ieder commandant verplicht:

- a. te weten langs welke wegen en in welke formatie de troepen en treinen, in geval van alarm, moeten marcheeren;
- b. te verkennen en zooveel noodig te doen verbeteren de wegen, bruggen, dammen, enz.;
- c. bij kruispunten van wegen handwijzers te doen aanbrengen.

Wanneer zulks noodig is, wordt een piket aangewezen.

c. *Oordbivaks.*

In ieder dorp of gehucht wordt een piket aangewezen.

Voorposten.

Tot het beveiligen van rustende troepen worden door de voorhoede (achterhoede), en, wanneer deze niet aanwezig is, door het detachement zelf voorposten uitgezet. Het doel van de voorposten is:

- 1°. te beletten, dat vijandelijke éclaireurs zich inlichtingen verschaffen, omtrent sterkte en opstelling der gelegerde troepen;
- 2°. af te wijzen kleine vijandelijke afdeelingen, opdat zij de rust der troepen niet storen;

3°. in geval van een aanval van sterke vijandelijke troepenafdeelingen, deze zoolang op te houden, totdat de eigen troepen voor den strijd gereed zijn.

Het te bewaken terreingedeelte wordt door den commandant der voorposten in „voorpostensectoren” ingedeeld, waarvan de frontbreedte bedraagt: voor eene compagnie 2 à 3 werst, voor een eskadron 4 à 5 werst.

De niet voor de voorpostensectoren benoedigde compagnieën en eskadrons vormen „de voorpostenreserve” (gros).

De compagnie zet hoogstens 4 veldwachten uit. De sterkte van de veldwachten bedraagt minstens 1 sectie; eene van de veldwachten heet „hoofdveldwacht” (voorpostendetachement); zij staat bij voorkeur in het midden van den voorpostensector, nabij den hoofdweg, van 's vijands zijde komende, of bij een kruispunt van wegen.

Door de veldwachten worden, afhankelijk van het terrein en de nabijheid van den vijand, of eene onafgebroken reeks posten of slechts enkele posten uitgezet. In het laatste geval worden de tusschenruimten door patrouilles waargenomen.

Bij de infanterie staan de posten 300 à 400 pas en bij de cavalerie $\frac{1}{2}$ werst voor de veldwachten. 's Nachts worden deze afstanden verkort.

Iedere post bestaat uit minstens 4 man en zet een schildwacht uit, om waar te nemen, en een aflossingsschildwacht, om den postcommandant alles mede te deelen, wat door den schildwacht wordt gezien.

Door de sectorcommandanten worden soms „geheime patrouilles” voor de lijn der posten geplaatst.

De afstand van het gros tot de hoofdveldwachten c.q. veldwachten bedraagt 1 à 2 werst; die van het gros tot de rustende troepen 2 à 3 werst.

Men heeft twee „woorden”: het „otsif” (naam van eene stad) en het „prooesk” (naam van een militair voorwerp); het laatste komt met ons „woord” overeen; het eerste (slechts aan officieren en als zoodanig dienstdoenden bekend) dient bij overgave van belangrijke berichten, als tegenroep, enz.

Slechts van personen, die het „otsif” kennen, worden door de commandanten van de onderdeelen der voorposten mondelinge bevelen aangenomen.

De schildwachten en de aflossingsschildwachten leggen bij de infanterie den ransel (rol) niet af. Bij de cavalerie kunnen zij al dan niet te paard blijven. Aan de aflossingsschildwachten is het zitten toegestaan.

De overige manschappen van den post leggen den ransel (rol) af en kunnen, zittende of liggende, rusten.

De schildwachten worden om de 1 of 2 uur afgelost.

Behalve eigen meerderen en eigen patrouilles laat de schildwacht niemand door. De postcommandant verkent de naderenden.

Patrouilles worden uitgezonden: *a.* tot het onderhouden van het verband tusschen de veldwachten en voorpostensectoren; *b.* tot het doorzoeken van het voorgelegen terrein. De patrouilles, onder *a.*, zijn gewoonlijk 2, die, onder *b.*, 2 à 4 man sterk.

„Geheime patrouilles” worden niet afgelost, doch keeren op den aangegeven tijd terug. Zij stellen zich gedekt op, roepen niet aan, enz. Zij dienen om posten en schildwachten tegen overvalling te beveiligen en ook tot het waarnemen van den vijand.

Wat de veldwachten betreft, is de helft der manschappen gevechtsbereid, de andere helft rust. De munitie blijft aan het lichaam.

De „hoofdveldwacht” dient tot ondersteuning van de veldwachten en wordt achter deze opgesteld (bij de infanterie tot op 1 werst, bij de cavalerie tot op 2 werst). In bijzondere gevallen kan zij in de lijn der overige wachten opgesteld worden.

Uit het gros worden ter verkenning „rasjeeds” gezonden.

Bij afdeelingen zwakker dan eene brigade behoeft geen gros uitgezet te worden. (Het piket doet dan, als zoodanig, dienst.)

Bij afdeelingen zwakker dan één regiment worden alleen veldwachten uitgezet.

Afdeelingen, ter sterkte van 1 compagnie of 1 eskadron, beveiligen zich slechts door posten en patrouilles.

IV. MARSCHEN.

Men onderscheidt: 1°. wat het doel betreft — aanvallende en terugtochtsmarschen, en 2°. wat de richting betreft — front- en flankmarschen.

Bij flankmarschen moet van minstens 3 wegen gebruik gemaakt worden: één voor de flankdekking, één voor de hoofdmacht en één voor den trein.

Afhankelijk van de breedte der wegen, marcheeren bataljons met vieren uit de flank of met escouades of sectiën in front; batterijen met een of twee stukken in front; eskadrons met drieën of zessen.

De snelheid en de af te leggen afstand bedraagt voor infanterie en detachementen, uit de drie wapens bestaande, 3 à 4 werst per uur en 20 à 25 werst per dag; voor cavalerie 6 à 8 werst per uur en 35 à 40 werst per dag, en voor treinen 3 werst per uur.

Kleine rusten, 10 minuten, aan het einde van ieder uur marcheeren. Groote rust 2 à 4 uur. Bij marschen van minder dan 15 werst wordt, als regel, geen groote rust gehouden.

De trein wordt verdeeld in 3 afdeelingen.

De regimentstrein vormt de 1ste en 2e afdeeling, de divisietrein de 3e afdeeling.

De treinen der 1ste en 2e afdeeling komen in hoofdzaak met onzen gevechts- en bagagetrein overeen.

Tot de 1ste afdeeling (gevechtstrein) behooren o. a. de rijtuigen van korps- en divisiecommandanten.

Marschveiligheidsdienst.

Wanneer troepen in verschillende colonnes marcheeren en de afstand tusschen de marschwegen zeer groot is, kunnen, behalve de voorhoede, nog door iedere colonne *speciale voorhoeden* vooruitgezonden worden.

Bij een frontmarsch zendt de *voorhoede* uit: 1°. een *voortroep*, welke wederom eene marschveldwacht met cavalerie- en infanteriepatrouilles vooruitschuift, en 2°. *zijtroepen*, ter hoogte van den voortroep marcheerende, die marschveldwachten met patrouilles vooruitzenden.

De marschveldwachten bestaan bij voorkeur uit cavalerie.

De patrouilles gaan bij de infanterie tot op $\frac{1}{2}$ werst, bij de cavalerie tot op 1 werst vooruit.

Bij een frontmarsch mag geen enkel evenwijdig met den marschweg loopend voetpad buiten observatie blijven.

De marschformatie bij een flank- of terugtochtsmarsch komt met die bij een frontmarsch overeen.

AANWIJZINGEN VOOR DE TROEPEN IN HET GEVECHT.

I. *Algemeene regels.*

1°. In het gevecht, evenals bij iedere ontmoeting met den vijand, zal de overwinning zijn aan de zijde van dengene, die weet, wat hij wil, en die het meest beslist, hardnekkig en wel overlegd handelt.

2°. Het beste middel, om den vijand eene nederlaag toe te brengen, is hem aan te vallen. Dientengevolge moet het streven, om *aanvallend op te treden*, bij iedere ontmoeting met den vijand merkbaar zijn.

3°. De *verdediging* heeft het zelfde doel — den vijand te verslaan; daarom moet de verdediger niet alleen aanvallen afslaan, maar ook zelf slagen toebrengen.

4°. Men behoort er naar te streven zelf *het initiatief* te nemen, d. w. z. niet te doen, wat de vijand verlangt, maar hem te dwingen te doen, hetgeen voor ons voordeelig is.

5°. In den strijd moet de *gevechtskracht van alle troepen aangewend worden voor één algemeen doel en allen, de minderen inbegrepen, moeten dit algemeene doel kennen, evenals de bijzondere taak, die op hen persoonlijk rust.*

6°. Aan iederen commandant moet zijne *zelfstandigheid* gelaten worden. De meerdere grijpt slechts dan in, wanneer duidelijk blijkt, dat de door zijn ondergeschikten genomen maatregelen in strijd zijn met de hun opgedragen taak of den algemeenen toestand.

7°. Zijne plannen zoo lang mogelijk voor den vijand verborgen houden en ze snel en beslist ten uitvoer brengen.

8°. De in het gevecht geworpen troepen blijven daar tot het laatst; *ze ondersteunen is mogelijk en noodig, ze aflossen — nooit.*

9°. Een standvastige tegenstander kan slechts verslagen worden door een krachtigen aanval op het gevoeligste deel zijner stelling.

Daarom moet alles er op gericht zijn, *sterker te zijn op de plaats van aanval en op het oogenblik, dat deze geschiedt.*

Daartoe moet men eene voldoende krachtige reserve achterhouden en deze tijdig aantrekken.

II. Gevechtsformatie, enz.

De *gevechtsorde* bestaat uit het „*vechtdeel*” en de *algemeene reserve*. Het eerste wordt in *vakken* verdeeld, die ieder hun eigen commandant hebben.

Ieder vak vormt een „*vechtdeel*” en eene *vakreserve*.

De taak van het „*vechtdeel*” is *den stoot voor te bereiden* door vuur en door partieele aanvallen.

De algemeene reserve is bestemd voor het *toebrengen van den beslissenden stoot* en tot ondersteuning van het „*vechtdeel*”.

De beschikking over de algemeene reserve heeft uitsluitend de detachementscommandant.

De *artillerie* kan het meest tot den uitslag van den strijd bijdragen, wanneer zij in het allereerste begin van den slag eene grootere kracht ontwikkelt dan de tegenstander, ten einde overwicht in vuur te verkrijgen.

Daarom verdient het aanbeveling een zoo groot mogelijk aantal vuurmonden te gelijk in stelling te brengen.

Bij zéér sterke detachementen is het wenschelijk een deel der artillerie bij de algemeene reserve in te deelen.

Het is voordeelig de *cavalerie*, na aftrek van afdeelingen op de flanken, vereenigd te houden.

Eenige cavalerie kan, zoo noodig, aan de vakken toegevoegd worden.

Het gevechtsfront bedraagt:

voor een bataljon ongeveer	400 pas;
„ een regiment hoogstens	1000 „
„ eene brigade „	1 werst;
„ eene divisie „	2 „
„ een legerkorps „	3 „ .

De *artillerie* van het „*vechtdeel*” neemt tusschen de infanterie stelling en zooveel mogelijk vereenigd, ten einde de leiding van het vuur te vergemakkelijken.

Bij lange artilleriestellingen wordt eene afzonderlijke bedekking, ter sterkte van eene compagnie op iedere 2 à 3 naast elkander staande batterijen, aangewezen.

De bedekking wordt zoodanig opgesteld, dat zij hare batterijen intijds te hulp kan snellen en zoo min mogelijk van het vijandelijk vuur heeft te lijden.

De *mortierbatterijen* blijven bij de algemeene reserve, totdat het aanvalspunt bekend is. Zijn er echter doelen, waarop krombaanvuur moet worden afgegeven, dan kunnen zij ook eerder in den strijd gebracht worden.

De *infanterie* moet, zooveel noodig, hare plaats steeds afstaan aan de

artillerie, daar deze meer van het terrein afhankelijk is dan gene. Slechts, in het laatste gedeelte van den strijd, wanneer de infanterie tot den stormaanval overgaat, regelt zich de artillerie naar haar.

De bedekking is verplicht aanvallen op de artillerie af te slaan en haar zooveel mogelijk tegen vijandelijk infanterievuur te beschermen.

Daarom wordt de tsjeepj (= tirailleurlinie) opgesteld in de lijn der batterijen en de ondersteuningstroepen achter de artillerie of achter hare flanken.

Wanneer de infanterie tot den stormaanval overgaat, volgen de batterijen, welker doelen gemaskeerd worden, achter de infanterie, om deze te ondersteunen en deel te nemen aan de vervolging van den geslagen vijand.

Bij het afslaan van den aanval dekken zij door haar vuur den terugtocht der infanterie, niet schromende zich desnoods op te offeren.

Artillerie, welke hare munitie verschoten heeft, blijft in stelling.

Aanvallend gevecht.

Het besluit, om den vijand aan te vallen, moet onwrikbaar vast staan en tot het einde worden volgehouden; met hoofd en hart moet besloten zijn te overwinnen of te sterven.

In het begin van den strijd vuurt de artillerie op de artillerie van den vijand; de infanterie schiet op de vijandelijke infanterie en artillerie.

Wanneer het aanvalspunt bekend is, concentreert de artillerie haar vuur op de vijandelijke troepen, welke zich daar bevinden.

De voorste infanterie-afdeelingen, welke de laatste vuurstelling (300 à 400 pas) hebben bereikt en het oprukken der reserves afwachten, ontwikkelen de grootst mogelijke vuursnelheid.

Het bevel tot den hoofdaanval wordt door den algemeenen bevelhebber gegeven.

Om den hoofdaanval in eenige vakken gelijktijdig te doen plaats vinden, verdient het de voorkeur het juiste tijdstip van dien aanval bij bevel aan te geven, daar signalen, batterijsalvo's en dergelijke hoorbare teekens lichtelijk verwarring kunnen veroorzaken.

Eenmaal tot den aanval overgegaan zijnde, *moet men dien onafgebroken voortzetten*, ten einde den vijand geen gelegenheid te geven zich te herstellen.

Daarom attakeeren de reserves *onmiddellijk achter de voorste afdeelingen* en de *algemeene reserve onmiddellijk achter de vakreserves*; kortom, het geheel moet, als 't ware, ééne aanrollende golf zijn.

De aanval moet met *vereende krachten* geschieden; daarom moeten de reserves bij het begin van den aanval aangetrokken worden en zoodanige opstellingen innemen, dat men den stoot in gesloten massa kan toebrengen.

De infanterie verricht den stormaanval onstuimig en zonder op te houden; gesloten afdeelingen mag men in geen geval doen halt houden tot het afgeven van vuur.

De achterste afdeelingen ondersteunen de voorste.

De artillerie ondersteunt de infanterie, door op korte afstanden de reserves van de tegenpartij onder vuur te nemen.

De cavalerie steunt den aanval door handelingen op de flanken en in den rug van den vijand.

Wanneer de aanval afgeslagen wordt, is de eerste taak der infanterie het front van de artillerie vrij te maken, ten einde deze in de gelegenheid te stellen door haar vuur den terugtocht der infanterie te dekken.

De vijandelijke stelling bezet hebbende, mag men den *vijand geen rust laten*, maar moet hem vervolgen en nog eens vervolgen (letterlijk „jagen en jagen”).

Dit is de taak der cavalerie; wanneer de tegenstander echter over versche troepen beschikt, die stand houden, dan moet de infanterie deze terugwerpen.

Op deze wijze te werk gaande, *verstroot de cavalerie* de vluchtende troepen en *overveldigt de infanterie* alles, wat nog weerstand biedt.

Op den dag na den strijd geschiedt de vervolging door eene voorhoede, welke den vijand bij zijn terugtocht moet trachten voor te komen.

Verdedigend gevecht.

Het verdedigend gevecht heeft, evenals het aanvallende, ten doel *den vijand te verslaan*; daarom heeft iedere verdediging slechts dan succes, wanneer zij eindigt met een tegenaanval en, in geval van nederlaag des vijands, met eene hardnekkige vervolging.

Bij de verdediging moet het volgende in acht genomen worden:

1°. de gevechtsformatie niet aannemen, voordat de opmarsrichting van den vijand bekend is;

2°. eene voldoende sterke algemeene reserve achterhouden;

3°. over voldoende wilskracht beschikken, om niet toe te geven aan aanvragen om versterking.

Hierbij is het van het grootste belang het karakter zijner onderbevelhebbers te kennen; want daardoor alleen is het mogelijk, om te weten, of op de verzoeken om versterking al dan niet acht behoort te worden geslagen. Er zijn er, die altijd om versterking vragen, zelfs reeds bij het begin van den strijd.

Ten einde niet te spoedig hare opstelling te verraden, moet de *artillerie* niet te vroeg het vuur openen.

Ook de *infanterie* moet zich niet tot vuur op groote afstanden laten verleiden.

Zoodra de aanvalsrichting van den vijand bekend is, worden de reserves aangetrokken en wordt de algemeene reserve daár opgesteld, waar zij, in verband met het terrein en het vermoedelijk verloop van den strijd, het gemakkelijkst tot den tegenaanval kan overgaan.

De *aanval en de vervolging* geschieden op de zelfde wijze, als bij het aanvallend gevecht.

Kunstmatige versterking van het terrein behoort tot het allernoodzakelijkste beperkt te blijven en mag de bewegingsvrijheid der troepen niet belemmeren, noch hunne krachten noodeloos uitputten.

Nachtgevechten.

Het *vuren* bij den aanval is *verboden*.

Men moet den vijand zoo dicht mogelijk naderen en hem met de *bajonet* aanvallen.

Bij den stormaanval wordt geen „hoera” geroepen en geen trom geroerd, ten einde het verrassende karakter niet te doen verloren gaan.

Voorschriften voor den soldaat in het gevecht.

Ieder soldaat moet zich de navolgende grondbeginselen van het gevecht vast in het geheugen prenten:

- 1°. Ga zelf ten onder, maar red uwe kameraden.
- 2°. Ga voorwaarts, ook al vallen de voorsten.
- 3°. Vrees den dood niet; hoe zwaar het u ook valt, gij moet overwinnen.
- 4°. Wanneer het u zwaar valt, valt het den vijand niet lichter, wellicht zwaarder dan u; slechts uwe ontberingen ziet gij, die van den vijand echter niet; toch zijn zij zonder twijfel aanwezig. Daarom nooit ontmoediging, maar steeds vermetelheid en hardnekkigheid.
- 5°. Bij de verdediging moet men slagen toebrengen, en niet deze bloot afweren. De beste wijze van verdedigen is — zelf aanvallen.
- 6°. In den krijg overwint hij, die het hardnekkigst en koenst, en niet hij, die het sterkst en meest geoefend is. De overwinning wordt niet in één keer verkregen, ook de vijand is gewoon zich standvastig te betoonen; menigmaal gelukt het ook den tweeden en derden keer niet — dan moet men het voor de vierde en volgende malen beproeven, totdat men zijn doel bereikt heeft.
- 7°. Meer of minder doeltreffende beschikkingen vergemakkelijken het bereiken van het doel, maar ook niets meer; slechts hij bereikt zijn doel, die besloten is, eerder onder te gaan, dan het op te geven.
- 8°. Welke onverwachte hinderpalen gij ook op den weg naar het doel ontmoet, denk er slechts aan, hoe gij ze te boven zult komen, en niet, of de zaak wellicht slecht staat.
- 9°. Voor een goed geoefenden troep bestaan er noch rug, noch flanken, maar overal een front, vanwaar de vijand komt.
- 10°. Hoe onverwacht de vijand ook moge verschijnen, eene zaak heeft men niet te vergeten: „dat men hem of met de bajonet of door vuur kan verslaan”. Uit deze twee is de keuze niet moeilijk; de formatie komt eerst in de tweede plaats. Wanneer de vijand dichtbij is — steeds de bajonet; wanneer hij verder af is — eerst vuur en daarna de bajonet.
- 11°. Er is geen toestand denkbaar, waaruit men niet met eere te voorschijn kan treden.
- 12°. In het gevecht — geen aflossing. Eens in den strijd, blijft men

er tot het einde: ondersteuning zal gegeven worden, aflossing — nooit.

13°. Zoolang gij vecht, ondersteun de gezonden; wanneer de vijand geslagen is, denk om de gewonden. Wie zich om hen bekommert gedurende den strijd en het gelid verlaat, is een lafaard en een schurk, maar geen barmhartig mensch. Niet zijne kameraden, zijne eigen huid is hem dierbaar. Tot het vervoer van de gewonden worden steeds afzonderlijke detachementen aangewezen.

14°. Wanneer gij meerdere zijt, grijp dan niet in de zaken van ondergeschikten in, zoolang gij ziet, dat men verstandig te werk gaat; in het gevecht hebt gij, zonder dit, reeds genoeg te doen. Wie zich mengt in hetgeen anderen moeten doen, verzuimt, wat hij zelf behoort te verrichten. Aan iederen commandant moet, binnen den kring zijner verantwoordelijkheid, de noodige zelfstandigheid gelaten worden; wie deze laatste niet erkent, neemt daardoor tevens de eerste op zich. Intusschen moet ieder meerdere er gestaag voor waken, dat ieder zijn plicht doet.

R. L. SCHOLTEN.

Eene overdenking.

La fermeté est la première qualité pour gouverner les hommes, mais la justice est son complément indispensable. (GIRARD.)

Nu, na de algemeene onrust, waarvan wij in dit voorjaar getuigen waren, de gemoederen tot rust zijn gekomen, en het onder de wapenen houden der lichtingen 1900—1901 niet langer noodzakelijk is gebleken, is volgens onze bescheiden meening ook het oogenblik daar om, naar aanleiding der plaats gehad hebbende gebeurtenissen, kalm de vragen te overwegen: of in het algemeen versterking van het Gezag niet wenschelijk moet worden geacht en of het leger, waarin jaarlijks \pm 17.000 jonge mannen worden opgeroepen om een meer of minder korten tijd onder het vaandel door te brengen, niet in de eerste plaats de school moet zijn om bij die jonge mannen beginselen van orde, tucht, plichtsbefef en gemeenschapsgevoel in die mate aan te kweeken, dat zij, in de burgermaatschappij teruggekeerd, op hunne beurt die beginselen in huis en maatschappij voortplanten en niet zoo licht de speelbal worden van, soms nog zeer slappe demagogen.

Worden deze vragen bevestigend beantwoord, vooral nu het twijfelachtig is, of het huisgezin en de school tegenwoordig wel voldoende waarborgen opleveren voor het aanleeren dezer hoedanigheden, dan zal ook het leger dienen te kunnen steunen op het vertrouwen der natie, willen de verschillende legerautoriteiten niet verslappen in het uitoefenen van Gezag, doordien zij zich steeds zien blootgesteld aan miskenning en geringschatting bij de beoordeeling van de door hen genomen maatregelen tot het handhaven van de krijgstucht, dien vasten grondslag van het leger.

Te meer klemt dit thans, nu wij vernamen, dat ofschoon in algemeenen zin den militieplichtigen een woord van lof voor hunne geregelde en onverwijld opkomst en hunne plichtsbetrachting niet onthouden mag worden, er toch in enkele garnizoenen verschijnselen zijn voorgekomen, die zich in een deugdelijk geschoold leger niet mogen voordoen. ¹⁾

¹⁾ Zie N. R. C. 28 Maart j.l., 1^e Bl. C. Ochtendblad; Algemeen Handelsblad 31 Maart en 16 April j.l. Verder alle petitiën en requesten.

Ook wij hebben betreurd, dat de bovenbedoelde militieplichtigen tijdelijk aan hun gewonen werkkring moesten worden onttrokken, maar in aanmerking

In de Memorie van Beantwoording nopens het wetsvoorstel tot het onder de wapenen houden van ingelijfd en bij de militia te land, die onder de wapenen zijn gehouden of geroepen (Hand. Stat. Gen. 1902—1903, Bijlagen. 141—5) wordt ten aanzien hiervan gezegd: „Ook de eerst-onder-„geteekende” (de Minister van Oorlog) „heeft indertijd kennis genomen „van de berichten, in dagbladen opgenomen omtrent uitingen van onte-„vredenheid van sommige der opgeroepen miliciens”.

„Hij stelt er prijs op te verklaren dat, blijkens de toen ter zake ontvangen „rapporten, die berichten of geheel onjuist of zeer overdreven waren”.

Wij hebben met voldoening kennis genomen van deze mededeeling der Regeering, omdat daaruit blijkt, dat al moge niet alles „pour le mieux” geweest zijn, de mededeelingen, die wij daaromtrent ontvingen, althans „zeer overdreven” waren.

Indachtig aan het „gouverner c'est prévoir” is het echter goed, van hoe weinig belang die uitingen op het oogenblik ook mogen geacht worden, daarmee voor de toekomst rekening te houden en te trachten het kwaad tegen te gaan, in plaats van daarvoor het oog te sluiten. Daarbij dient nog in aanmerking genomen te worden, dat al mocht ongetwijfeld voor velen der militieplichtigen die opkomst onder de wapenen groote moeilijkheden met zich brengen, er toch ook van de zijde der Regeering, der autoriteiten en der natie alles gedaan is, om het hun zoo aangenaam mogelijk te maken en hen financieel te steunen.

Door den verkorten oefeningstijd, het streven naar een zg. Volksleger en het daarbij over het geheel aan den dag leggen van eene te groote mate van welwillendheid en toegevendheid, loopt de krijgstucht toch reeds gevaar een gevoeligen knak te krijgen.

De voorstanders van den verkorten oefeningstijd gaan van het denkbeeld uit, dat die krijgstucht niet behoeft te worden aangeleerd. Zij werpen daarbij mogelijk te veel hunne persoonlijkheid in de schaal, denkende, — doordrongen, als zij zeker zijn, dat er in een leger gehoorzaamd moet worden — dat een ieder evenals zij van die noodzakelijkheid overtuigd is. Deze opvatting verraadt echter gemis aan kennis der massa, daar niets minder juist is dan de opvatting, dat men in de houding van enkelen een waarborg vindt voor die van het geheel.

Al die bespiegelingen over krijgstucht, door de voorstanders van den verkorten oefeningstijd en het daarbij veelal te onpas wijzen op Zwitsers, Transvalers en Vrijstaters, geven aanleiding, dat wij uit de richting dreigen te geraken.

Wij moeten in de eerste plaats eene degelijke krijgstucht hebben, die, zooveel mogelijk gebaseerd op onzen landaard, geen onoordeelkundige nabootsing bijv. van die van het Duitsche leger is, al zijn wij het met

nemende, dat de militaire lasten in andere Rijken zooveel drukkender zijn, komt ons in waarheid dat klagen wel wat overdreven voor, nu voor eene enkele maal van eene enkele groep van Staatsburgers iets meer dan gewoonlijk geëischt werd.

den Heer S. VAN AKEN volkomen eens, dat het streven naar de geoefendheid, die men van den Duitschen soldaat eischt, voor ons geen overbodige weelde moet worden geacht.

Vergelijkingen, als boven, gaan veelal mank en zoo dringt zich na het lezen van het boek van Generaal DE WET juist al dadelijk de vraag aan ons op, of mogelijk de uitslag van den krijg voor de Boeren niet geheel anders had kunnen zijn, indien zij meer krijgstuchtelijk waren gevormd geweest.

Wanneer wij hier over krijgstucht spreken, dan hebben wij volstrekt daarbij niet op het oog die kazernetucht, of die kazernemanieren, waarmede de voorstanders van den verkorten oefeningstijd haar schijnen te verwarren, mogelijk uit weinige bekendheid met den troep, of om hun geloof ingang te doen vinden, dat daarvoor een langer verblijf onder de wapenen niet alleen niet noodzakelijk is, maar zelfs minder gewenscht, daar deze spoedig genoeg wordt aangeleerd. Zij stellen het kazerneleven ¹⁾ als een schrikbeeld voor, verwijderen daardoor natie en leger van elkander en kweeken anti-militairisme. Zij willen of kunnen daarin niet zien eene school voor opleiding tot eenvoud en harding, waarbij tevens kameraadschap en eenheid van gevoelens worden aangekweekt, zóó noodig in een leger, wil het tot groote daden in staat zijn. Zoo ook zien zij daarbij in de dagelijks terugkeerende oefeningen slechts iets materieels en geen school tot ontwikkeling van zelfbeheersching en vertrouwen, om later weerstand te kunnen bieden aan den vernietigenden invloed van gevaren en ontberingen.

Voor ons bestaat er slechts ééne krijgstucht, dat is die zedelijke kracht in het leger, waardoor een ieder niet alleen zich stilzwijgend onderwerpt aan orde, regelmaat en methode, maar tevens doordrongen is van de noodzakelijkheid van die gehoorzaamheid en zich daarom met volle toewijding geeft tot het bereiken van het doel en alzoo onder alle omstandigheden alle krachten inspant, waarover hij beschikt, onder het vernielendste vuur weet voorwaarts te blijven gaan en niet zijn heil zoekt achter dekkingen, wetende, dat hij niet wordt gadegeslagen.

Of nu de grondslagen tot die krijgstucht, dat plichtsbef, zoo spoedig gelegd zijn of even goed in de burgermaatschappij, met hare meer en meer het Gezag ondermijnende elementen, kunnen aangeleerd worden, betwijfelen wij zeer.

Wij meenen dan ook ernstig te moeten waarschuwen tegen een nog

¹⁾ Voor ons ligt het zwaartepunt van het kazerneleven in het militaire gemeenschapsleven, dat op geen andere wijze langdurig te verkrijgen is.

Door dit gemeenschapsleven moet de soldaat doordrongen worden van de noodzakelijkheid der krijgstucht, eerbied voor haar verkrijgen en gehard worden tegen vermoeienissen; hij moet leeren zich te redden en te behelpen, vertrouwen te stellen in zijne officieren en het gevaar te verachten. Hij zal dan later, gesterkt in wilskracht en plichtsbef, als beter Staatsburger in de maatschappij terugkeeren.

korteren oefeningstijd dan den tegenwoordigen, waarheen de nieuwere school ons nu reeds wenscht te voeren.

Later, wanneer door den persoonlijken dienstplicht, waardoor thans meer dan voorheen, zoowel de vader als de onderwijzer kunnen hebben gediend, deze de beginselen van orde, tucht, plichtsbesef en bescheidenheid, in het leger geleerd, in het huisgezin en op de school zullen hebben voortgeplant en alzoo een nieuw geslacht zal zijn opgegroeid, dan eerst zal de tijd daar zijn om aan, wat men tegenwoordig oneigenlijk, een Volksleger noemt, te gaan denken en een nog korteren oefeningstijd in overweging te nemen. Onze volksgeest dient daartoe eene geheele verandering te ondergaan en in de eerste plaats de natie haar zelfvertrouwen te herwinnen. Mogelijk, dat de nieuwe Militiewet, die ons althans een talrijker leger geeft, het hare reeds daartoe bijdraagt.

Sluiten wij alzoo de oogen niet voor de verschillende, bovenbedoelde uitingen, door de dagbladen te onzer kennis gebracht, daarbij rekening houdende met het feit, dat het de jongste lichten waren, die onder de wapenen zijn geroepen geweest. Lichten, waarbij alzoo de indrukken van krijgstucht en van de gevolgen harer overtreding nog het minst uitgewischt waren, en die op hare beurt daar eveneens 15 jaren op teren moeten. Hoe zoude het nu wel bij de andere lichten met die zedelijke grondslagen van een deugdelijk leger gesteld zijn?

Het zich voorleggen van die vraag schijnt ons niet overbodig.

Wij weten wel, dat die nieuwe legerhervormers hen, die tegen een verkorten oefeningstijd zijn, conservatieven en kortzichtigen noemen, mannen niet meer van hunnen tijd, achterlijken. Woorden echter, die niets bewijzen en waar wij tegenover zouden kunnen stellen, dat het verwonderlijk is — mogelijk intusschen, dat wij zeer ongelukkig geweest zijn —, dat die legerhervormers, voor zoover wij hen gekend hebben, op eene enkele uitzondering na, juist officieren waren, die weinig van den troep moesten hebben, zich bij inspectiën en revuen te paard wisten te helpen' en, in de garnizoenen, op een der bureels of in de eene of andere speciale betrekking. Tegenover deze kunnen de tegenstanders dan in ieder geval hunne meerdere ervaring, hunne betere kennis van den troep stellen.

Reeds eenige jaren geleden betwistten wij in een der jaargangen van de(n) Militaire(n) Spectator de bijzondere krijgstucht van onze zg. goede Hollandsche jongens, die maar al te dikwerf wordt bijgebracht, als eene bijzondere eigenschap onzer natie, en dan dienen moet tot tegenwicht van andere minder gunstige hoedanigheden. Voor ons bestaat echter die bijzondere deugd, onzen soldaten eigen, niet. Wij vinden die krijgstucht gewoon en vergeten hierbij volstrekt niet, dat zij nog nimmer op de proef is gesteld geweest, en ziet! nu de Regeering een beroep op die militieplichtigen doet, waarbij een offer gebracht moet worden, doen er zich gevallen van ontevredenheid voor.

Wij wenschen niet te overdrijven en voegen er gaarne aan toe, dat die partieele uitingen van ontevredenheid voor ons voorloopig niets on-

rustbarends hebben en zij ook niet overschat moeten worden, door in iedere brooddronkenheid en elke loszinnige opwelling, eene daad van verzet te willen zien. In dergelijke gevallen dient men scherp te onderscheiden, of hier werkelijk een strafbaar feit plaats heeft. Zoo zouden wij in het zingen van elk bijzonder getint lied op de chambree, zoomede in een mogelijk los daarheen geworpen gezegde, niet *altijd* dadelijk iets bijzonder strafbaars willen zien. Men late ook ruimte voor scherts en jeugdige onbezonnenheid.

Vooraf moet men zich ten gevolge van de omstandigheden, waaronder men op een gegeven oogenblik in de maatschappij leeft, niet door vrees doen leiden en beschouwe dergelijke uitingen niet als een begin van verzet. Men dient vertrouwen en kracht in zichzelf te vinden en kan dan ook eenige meerdere vrijheid van beweging aan anderen laten.

De omstandigheden, waaronder dergelijke handelingen plaats hebben, stellen het strafbare van het feit daar en moet er in dat geval met ernst en klem tegen opgetreden worden.

Wij wenschen alzoo, naar aanleiding der tot ons gekomen berichten, onbevangen te oordeelen in hoever, vooral met het oog op onzen korten oefeningstijd, versterking van het Gezag ook in het leger noodzakelijk is en hebben hierbij willen doen uitkomen, dat wij de quaestie ruim opvatten en kleine voorvallen buiten beschouwing houden, voorvallen, die daarenboven, als bewijs, mogelijk nog betwistbaar zijn.

Aan hoogere autoriteiten zij het overgelaten deze naar aanleiding der ingekomen rapporten nader te beoordeelen.

Wat kan nu tot de door ons noodig geachte versterking van het Gezag bijdragen?

In de eerste plaats de pers en de Volksvertegenwoordiging, door in haar oordeel blijf te geven, dat zij vertrouwen stellen in de verschillende legerautoriteiten, en deze daardoor moreel te steunen in het uitvoeren van het haar toevertrouwde Gezag.

Niet, dat wij het leger of de legerhoofden in het minst gevleid willen zien, of eene soort van censuur zouden wenschen toegepast te zien op klachten, die uit den boezem van het leger door ondergeschikten geuit worden, of feiten en tekortkomingen verzwegen. Geenszins, maar wel behooren bij het vermelden van dergelijke feiten niet dadelijk daaraan beschouwingen vastgeknoopt te worden, krenkend niet alleen voor de betrokken autoriteit of het onderdeel, waarbij het veronderstelde feit moet hebben plaats gehad, maar voor het geheele leger, dat men op die wijze, ofschoon mogelijk onbewust, in de oogen der natie verlaagt.

Persoonlijk zijn wij gelukkig gespaard gebleven voor de in dezen tijd algemeen heerschende „waardeeringsziekte”. Wij hebben nimmer behoefte gevoeld ons steeds, ook bij het minste, die goedkeuringsmedicijn te zien toegediend. Zij heeft dus niet op ons ingewerkt en wij bevelen haar niet aan. Wij verlangen alzoo geen waardeering, maar iets anders is het, de beste bedoelingen steeds miskend te zien.

Men dient de verschillende legerautoriteiten, onder strenge verant-

woordelijkheid, de vrije hand te laten in datgene, wat zij noodzakelijk achten tot het vormen van flinke soldaten. Soldaten, die vermoeyenissen weten te doorstaan, aan strenge tucht gewoon zijn, niet dadelijk klagen, maar trots zijn op de geëischte inspanning en de te boven gekomen moeilijkheden.

Dat over het leger, als over iederen anderen tak van staatsdienst, controle wordt uitgeoefend, zal niemand wraken, maar deze dient in ieder geval met welwillendheid te geschieden, uit ware belangstelling, om te trachten verbeteringen aan te brengen en niet uit een geest van antimilitarisme, zich erin verkneukelende, dat men weder op iets verkeerd te wijzen heeft.

Van die welwillendheid nu, van die ware belangstelling bij pers en Volksvertegenwoordiging, is het leger niet overtuigd; integendeel, het bemerkt maar al te dikwijls, dat het buiten de natie staat, en deze met haar leger niet medeleeft. Dat denkbeeld is niet alleen doo-dend voor de inspanning, opgewektheid en geestdrift, welke een ieder, die in zijne gelederen dient, bezielen moeten, maar daaronder lijdt in hooge mate de geest, het moreel van het leger, zijne zedelijke kracht, zonder welke niets groots verricht kan worden.

Heden te wijzen op de slapheid, de weinig martiale houding en veerkracht onzer soldaten en morgen te spreken van afbeulen, wanneer voor eene enkele maal bij eene inspannende manoeuvre wat achterblijvers voorkomen, is verkeerd. Zoo ook, om dadelijk op alle klachten te letten, betreffende inkwartiering en verpleging. Men kweekt op deze wijze niet alleen slappe soldaten, maar ook slappe aanvoerders, daar laatstgenoemden bevreesd worden zich telkens te verantwoorden te zullen hebben en zoo doende eindigen met zich te laten leiden door allerlei overwegingen van bijkomenden aard, waaraan de oefeningen en het Gezag ondergeschikt worden gemaakt. Niet een ieder gevoelt zich sterk om onder alle omstandigheden steeds het devies te huldigen: „fais ce que dois, advienne que pourra”.

De mindere moet leeren begrijpen, dat het Gezag in het leger hoog gehouden *moet* worden. Dat men gaarne een wakend oog wenscht te houden over zijne materieele en moreele belangen, maar dat de pers en de volksvertegenwoordigers geen organen zijn om vermeende grieven en klachten tegenover zijne superieuren, over oefening, behandeling en straffen, ter kennis van het algemeen te brengen. Dat hij in de eerste plaats vertrouwen dient te stellen in zijne meerderen en deze vrijmoedig en open te gemoet moet durven treden en daar eerst zijne klachten aanhangig moet maken, alvorens den weg der openbaarheid te volgen.

Op deze wijze steunt men niet alleen het Gezag, maar helpt men mede karakters kweeken, door een ieder te noodzaken den daarvoor aangegeven weg te volgen.

Daarbij komt, dat men den verschillenden legerautoriteiten, hier meer bepaald hun, die rechtstreeks bevel over den troep voeren, waarlijk wel eenig vertrouwen kan en mag schenken. Zij zijn doorgaans mannen

van zeer rijpen leeftijd, die door dagelijksch contact met den soldaat dezen hebben leeren kennen, en ook waardeeren, en die begrijpen, dat zij in moeilijke omstandigheden op zijn steun en toewijding moeten kunnen rekenen. Zij gevoelen zich alzoo onbetwistbaar meer tot den soldaat aangetrokken, dan elk ander, die buiten het leger staat, zoodat zijne belangen gerustelijk aan hen kunnen worden toevertrouwd.

Een ander middel tot versterking van het Gezag in het leger moet uitgaan van de hoogere legerautoriteiten. Zij behooren daartoe voornamelijk hunne onderhoorigen de volle verantwoordelijkheid te doen dragen van den hun toevertrouwd werkring en dezen daarvoor dan ook de noodige vrijheid van beweging te laten. Op die wijze vormt men zelfstandige en besliste aanvoerders en heeft men tevens een beteren maatstaf tot beoordeeling van de minder geschikten.

Waar het in de lagere rangen en graden aan zelfstandigheid mocht ontbreken, zou men daarvan de oorzaak dan ook bij de hoogere dienen te zoeken.

In een klein leger, met bovendien een zwak vredeseffectief, en waarin men tot heden slechts eene betrekkelijk bescheiden rol vervulde, bestaat later maar al te zeer neiging, wanneer men eenmaal eene positie bereikt heeft, waarin meer daadwerkelijk gezag wordt uitgeoefend, dan tuk op dat gezag, alles te willen regelen en door zijne handen te doen gaan. Vooral zwakke en ijdele karakters willen zich in alles gekend zien, uit vrees dat men anders niet voldoende tegen hen opziet.

Men doodt op deze wijze alle initiatief en vormt geen karakters en toch is 't het karakter, dat, meer dan kennis, den aanvoerder vormt. Hij, die groot gebracht is onder een régime, waarbij elke kleinigheid bevolen moet worden, zal ook in moeilijke omstandigheden, waar de verantwoordelijkheid zooveel zwaarder weegt, steeds op bevelen blijven wachten.

Wij wenschen thans geen voorbeelden bij te brengen om te doen uitkomen, hoe soms te weinig zelfstandigheid aan de verschillende troepencommandanten gelaten wordt en hoe, omgekeerd, deze daardoor, alvorens eene beslissing te nemen in zaken van zelfs geringe beteekenis, eerst het advies van hoogere autoriteiten trachten in te winnen.

Met dit stelsel moet volkomen gebroken worden, indien men in het leger een krachtig Gezag wil. Slechts weinigen worden geboren met de gave van Gezag uit te oefenen, met te bezitten, wat men noemt: „le „fluïde impératif”. Deze moet gekweekt worden en dat is alleen mogelijk door een ieder, overeenkomstig zijn werkring en zijne verantwoordelijkheid, eene groote mate van zelfstandigheid te verleen en ook de geheele verantwoordelijkheid daarvan te doen dragen. Hierdoor worden zelfvertrouwen en initiatief geboren, terwijl de zwakken er onder door zullen gaan, hetgeen echter geen verlies moet worden geacht.

De voortdurende tusschenkomst van hoogere autoriteiten doodt den lust en de opgewektheid en verslapt dientengevolge den geest.

Een ander middel, tot versterking van het Gezag in het leger, is het eischen in dienst, en vooral voor den troep, van het streng in acht nemen der militaire vormen.

Wij hebben hierbij volstrekt niet op het oog dat „schneidige”, dat het Deutsche leger over het geheel kenmerkt, dat bij ons toch niet ten volle te bereiken is, daar het niet in onzen volksaard ligt. Wij zijn daartoe te langzaam in ons doen. Omgekeerd echter, dient men zich te wachten voor eene zekere gemoedelijkheid en huiselijkheid, waarbij de verhouding tusschen meerdere en mindere als 't ware geheel dreigt weg te vallen.

Eenige meerdere correctheid en afgemetenheid is waarlijk geen over-dreven eisch.

Zonder b.v. bij het geven van bevelen een hooghartigen toon aan te slaan, kan men toch daarin eene zoodanige kracht leggen, dat de mindere gevoelt, dat hij te gehoorzamen heeft in den meest uitgebreiden zin van het woord, alzoo met geheel zijn intellect, zijne gansche toewijding, met geheel zijn ziel, dat hij verantwoording kan hebben te doen van zijn optreden en het hier niet geldt een gemeenschappelijk overleg. Omgekeerd, zal de meerdere op deze wijze ervan doordrongen worden, dat hij, van wat hij gaat bevelen, de volle verantwoordelijkheid zal hebben te dragen en deze niet ten deele op den mindere mag overdragen door dezen onvolledige orders te geven.

Er is tegenwoordig een streven merkbaar naar eene te groote mate van gemoedelijkheid en welwillendheid. Populair te zijn of te worden is het ziekelijk streven in de geheele maatschappij. Men stelt meer op prijs een goed en vriendelijk man genoemd te worden, dan wel eene besliste persoonlijkheid.

Wordt populariteit verkregen door tact en een beleidvol optreden, zoo is zij een bijkomende factor, die zeer gewaardeerd mag worden, haar echter trachten te verwerven ten koste der zaak, die men dient, is in elk opzicht afkeurenswaardig.

Bevelen in den vorm als: „Mag ik u wel beleefd verzoeken met Uw Bataljon of Uwe Compagnie op den linkervleugel plaats te nemen” is volgens onze bescheiden meening geen bevel, waarvan beslistheid en kracht uitgaat, en het nadeel, aan zulk eene wijze van optreden verbonden, is, dat de jongere officieren, waaruit later de gezaghebbenden voortkomen, opgegroeid in eene dergelijke school, dan mogelijk nog verder gaan en zoodoende het leger langzamerhand een landstorm wordt in de slechtste beteekenis van het woord.

Het is of „de durf” er uitraakt, of dat men opziet tegen moeilijkheden. Wij begrijpen anders ook niet, hoe het mogelijk is, dat in de militaire pers soms straffeloos een toon kon aangeslagen worden, strijdig met alle ondergeschiktheid, en waaruit duidelijk bleek, dat het niet zoozeer het verdedigen van een beginsel of het weerleggen van geopperde bezwaren gold, dan wel het streven om dezen of genen eens goed op zijne plaats te zetten. Men dekte zich achter een grondwettig recht, maar vertrapte de krijgstucht.

Een leger is altijd min of meer doortrokken van den geest des tijds, daarom dient er streng tegen gewaakt te worden, dat de ziekelijke uitwassen van slapheid en meegaandheid niet binnen zijne gelede-

ren voortwoekeren. Dáár dient mannelijkheid gekweekt te worden.

Verder wenschen wij nog, tot versterking van het Gezag in het leger, te trachten bij den soldaat liefde en achting voor die instelling aan te kweeken. Waar deze bestaat, is toewijding en valt het gehoorzamen zooveel gemakkelijker. Om dit te bereiken is voornamelijk noodig, dat men er naar streeft het moreel van den soldaat te verheffen, hem een gepast gevoel van eigenwaarde in te prenten en vooral zijn vertrouwen te winnen. Dit alles kan verkregen worden door zijn verstand te ontwikkelen, zoodat hij later, in zijne haardstede teruggekeerd, met genoegen zich zijn dienstdtijd herinnert, waarin hij van zijne officieren zooveel nuttigs leerde.

Laten wij toch de geheele opleiding van den soldaat niet zoeken in het voortdurend herhalen van de meest elementaire oefeningen. Dat put hem op den duur uit. Scherp vooral zijn oordeel en leer hem denken. Geef hem tot afwisseling eenige noties van de geschiedenis en aardrijkskunde van zijn land, van de inrichting van ons staatsbestuur, of doe zoo mogelijk eene enkele maal door daartoe bevoegde personen eene voordracht houden over zijn burgerlijk bedrijf of andere nuttige zaken, evenals dat in Frankrijk bij enkele regimenten reeds plaats heeft.

Zeg niet, dat het leger geen school is. Alles, wat wij den soldaat leeren en wat tot zijne ontwikkeling bijdraagt, verhoogt zijn zelfvertrouwen, wordt teruggevonden in de gehechtheid aan zijne officieren, staalt zijn moed en legt den zedelijken grondslag tot de ware krijgstucht.

In dezen tijd, nu men door allerlei bonden anti-militairisme tracht aan te kweeken, — het is trouwens eene dwaasheid in ons land van militairisme te spreken — en den geest van het leger te ondermijnen, is het goed daartegen een tegenwicht te vormen en bij den soldaat de overtuiging te vestigen, dat het leger niet daar is tot het beschermen van een of ander deel der maatschappij, maar het belang en het welzijn van het vaderland, d. i. van allen, op het oog heeft, dat de persoonlijke vrijheid en het algemeen welzijn alleen veilig zijn te achten onder de schaduw der bajonetten en dat het leger de instelling is, die belet, dat de beschaving onder het ruw geweld ten onder gaat. Adres de commune!

De soldaat moet alzoo doordrongen worden van liefde tot orde, tucht en regelmaat, zoodat wanneer hij later in de burgermaatschappij op zijne beurt tot het uitoefenen van Gezag mocht geroepen worden, er van hem ook Gezag uitgaat. Hij alleen kan bevelen, die heeft leeren gehoorzamen!

Resumeeren wij alzoo kortelings onze beschouwingen, dan is het, volgens onze meening, gewenscht, het Gezag ook in het leger te versterken, waartoe in de eerste plaats kan bijdragen:

1°. Meer billijkheid in de beoordeeling door de pers en de volksvertegenwoordigers van legertoestanden, waardoor het leger in de oogen der natie zal rijzen en beide meer tot elkander gebracht zullen worden.

2°. Zoo min mogelijk inmenging der hoogere legerautoriteiten in zake den troependienst.

Onder strenge verantwoordelijkheid voor de geoefendheid en slagvaardigheid van zijn onderdeel dient den troepencommandant zooveel mogelijk vrijheid bij de opleiding zijner ondergeschikten te worden gelaten. Op deze wijze kweekt men zelfstandigheid en initiatief en vallen de minder bruikbaren beter in het oog.

3°. In den boezem van het leger, binnen zijne gelederen alzoo, het in acht nemen van strenge militaire vormen en, in het algemeen, van een beslist optreden.

4°. Zich steeds meer gelegen laten liggen aan de moreele en intellectueele opvoeding van den soldaat, zoodat deze niet in het leger alleen eene instelling ziet, die hem nutteloos eenigen tijd uit zijn werkring of bedrijf rukt, maar eene instelling tot bescherming van zijne rechten en vrijheden en waaruit hij voor de toekomst zelfvertrouwen heeft leeren putten.

T. W. J. Buys.

Lessen uit den stakingsoorlog.

Er is op militair gebied te onzent reden tot blijdschap en tot droefheid geweest. Redeneeringen, als „ons leger heeft geen nut”, „geen man en geen cent” en dergelijke, zijn ongegrond en onjuist gebleken: dat stemt tot vreugde. Lichtingen der militie zijn onder de wapenen geroepen en voorbereid moeten worden, niet tegenover een buitenlandschen vijand, doch wij hebben haar met geladen geweer gereed *moeten* houden tot handhaving van de openbare orde en veiligheid: dat is een treurig feit.

Op dit laatste verder in te gaan, ligt niet in onze bedoeling. De taak, om de oorzaken op te sporen van eene ontevredenheid, die tot daden geleid heeft, waardoor particuliere, algemeene en zelfs internationale belangen geschaad werden, berust thans in handen, waaraan het gegeven moge worden, de in ons land ongekende gebeurtenissen van de laatste maanden voor het vervolg te voorkomen. Wij voor ons wenschen ons te bepalen tot het onloochenbare feit, dat Nederland een stormachtig voorjaar van 1903 doorleefd heeft, waardoor een beroep op ons leger noodzakelijk geweest is, en dat het *ook* aan dat militair machtsvertoon te danken is, dat het gezag gehandhaafd is ter plaatse, waar het in een geordenden Staat berusten moet, en de toestand van rust wederom spoedig ingetreden is.

Als wij ons dus losmaken van het pijnlijke, dat ontegenzeggelijk gelegen is in de noodzakelijkheid, om een deel van het volk aan de burgermaatschappij te moeten onttrekken, ten einde — indien dit vereischt mocht worden — een ander deel te kunnen stuiten in zijne poging, om zijne arbeidskracht te verhoogen tot eene arbeidsmacht, bij welke het Gezag zou moeten berusten, dan is de oorlogstoestand, waarin wij eenigermate, zij het ook niet officieel, verkeerd hebben, aan onze militaire positie slechts ten goede gekomen.

Het valt toch niet te ontkennen, dat de langdurige buitenlandsche vrede en binnenlandsche rust — hoe gelukkig ook voor ons land — voor ons leger eene groote impopulariteit ten gevolge hadden. Vrees bij eenigen en beleefdheid bij anderen mogen de oorzaken zijn, dat het over het algemeen slechts gefluisterd werd — niettemin is het toch bekend, dat in verschillende kringen de noodzakelijkheid onzer legeruitgaven betwijfeld, militaire oefeningen nutteloos genoemd en het soldatenberoep als geheel overtollig beschouwd werden. Van waardeering geen sprake! Het is trouwens niet geheel onverklaarbaar, dat mannen, die dagelijks de vruchten zien en genieten van hetgeen zij door hoofd- of

handenarbeid voortbrengen, van hun standpunt uit, de militaire diensten, die slechts eene *eventueel* te vervullen taak beoogen, als een improductieven arbeid beschouwen, die in strijd is met hetgeen zij door kennis, kracht en energie kunnen bereiken. En thans, welk een ommekeer! Toen bezwaren en gevaren van allerlei aard dreigden, waren het juist de bovenbedoelden, die in de eerste plaats hulp bij het leger zochten; en toen, schier op het zelfde oogenblik dat de werkstaking uitgeroepen werd, het militaire gezag zich met het burgerlijke vereenigde tot één en het zelfde doel, en daardoor het spoorwegverkeer bestendig, gas- en waterverbruik verzekerd en de vrijheid van arbeid gewaarborgd bleven, werden aanstonds de sprekendste bewijzen van sympathie geleverd met het optreden der soldaten en met de wijze, waarop dit geschiedde, op welke verschillende, particuliere huldebetuingen zelfs later van achter de Regeeringstafel het zegel gedrukt werd.

Bij de gedachte aan den inspannenden arbeid van vele officieren van hooger en lageren rang ter voorbereiding van de maatregelen, die plotseling te nemen zouden zijn; aan den rusteloozen ijver, dien velen hunner dagen en nachten aan nochtans kalm overleg hebben moeten paren; aan de voorbeeldige plichtsopvattingen van meerderen en minderen in vaak moeilijke oogenblikken, waarbij deze laatsten veelal bovendien gekweld werden door de herinnering aan verlaten gezinnen en verloren werkkring — bij die gedachte kunnen wij ons niet anders dan verheugen over die appreciatie van zoovelen in den lande. Doch wij voegen er aanstonds den wensch aan toe, dat de oogen in onze burgermaatschappij nu ook opengegaan mogen zijn, en dat er voor goed een einde gekomen zij aan de hierboven aangegeven meening, dat een leger bij ons geen nut heeft en dus overbodig is.

Het zal echter wel geen nader betoog behoeven, dat het allerminst onze bedoeling is, om in dit opstel den nadruk te leggen op hetgeen de leek, die „De Militaire Spectator” schier nimmer leest, te leeren heeft uit den jongsten stakingstijd. Wij noemden dit laatste punt dan ook slechts, omdat daarmee in onmiddellijk verband eene les staat, die in ons leger niet genoeg ter harte genomen kan worden. Om de door ons allen toch zeker gewenschte waardeering blijvend te doen zijn, is het n.l. onze plicht, om haar door onze wijze van optreden voortdurend af te dwingen. Laat ons toch niet vergeten, dat — zooals wij hierboven reeds zeiden — men van de militaire diensten in gewone tijden niet de vruchten *ziet*, terwijl zij daarentegen b.v. in den arbeiders- en handelsstand terstond geplukt kunnen worden. Bovendien is de dagverdeeling bij den troependienst door hare afwijking van die, welke in den regel in de burgermaatschappij gevolgd wordt, oorzaak, dat daar de indruk gevestigd wordt, alsof de militair in het algemeen over veel vrijen tijd beschikt; toch weten zij, die niet bloot volstaan met de ver richting der bevolen diensten, dat zulks in geen deele het geval is. Thans heeft men kunnen zien en is het dankbaar erkend, waartoe de onbeduidend geoordeelde opleiding en oefeningen in het leger

geleid hebben. Dien gunstigen indruk hebben wij levendig te houden. Daartoe dienen wij na te gaan, welke diensten door de militaire macht ten aanschouwen van het publiek verricht zijn. Een krachtdadig optreden — op de wijze n.l. zooals het inderhaast te voren nog beoefend moest worden — is niet noodig geweest; bij de vele militaire uitgaven, die het handhaven der rust gevorderd heeft, ontbreekt gelukkig nagenoeg geheel die voor verbruikte munitie. De gunstige resultaten zijn hoofdzakelijk verkregen door ons te vertoonen; doch aangezien door schutterij alleen of wel door goedgezinde burgerij het zelfde niet bereikt zou zijn, is het succes aan de *wijze* van optreden te danken, m. a. w. aan het militaire kenmerk ervan. Zoo komen wij vanzelf tot de hoofdzaak en den voornaamsten eisch bij elke militaire handeling, n.l. tot de discipline.

Dit is eene in den laatsten tijd weer veel besproken zaak, waarover zelfs buiten het leger staanden en — kan men sterker bewijs, wat er bij ons op dat punt nog aan hapert? — ook zij, die gedurende korten tijd, en dat nog wel in reserve-grad, in de gelederen hebben doorgebracht, tot oordeelen bevoegd meenen te zijn. Naar onze vaste overtuiging nu, hebben de afgeloopen maanden weder — ten spijt van den tegenwoordig hier en daar heerschenden geest — zoo duidelijk mogelijk geleerd, dat alle goede eigenschappen van het leger in het algemeen en van ieder militair individu in het bijzonder het uitvloeisel zijn van een gezond begrip van discipline. Wij zien in gedachten al het hoofd schudden door hen, die sidderen bij de gedachte aan een — onoordeelkundig gehandhaafd — „ijzeren regiment”; doch dit bewijs van afkeuring is voorbarig; wij spraken van een *gezond* begrip van discipline, en daaromtrent mag en kan toch geen meeningsverschil heerschen. Wij wenschen in geen deele een toestand, waarin de meerdere in al zijne handelingen, al zijn zij ook onbillijk en onrechtvaardig, gedekt wordt door eene onfeilbare macht, waarvoor geen verantwoording noodig is. Doch evenmin gevoelen wij iets voor eene tucht, zooals sommigen, ook op grond onzer tegenwoordige reglementen, meenen te mogen prediken, en die zich uit in de opvatting: „het doet er niet toe, *hoe* men er komt en *hoe* men het doet, als men slechts zorgt, *dat* men er is, en *dat* het uitgevoerd wordt”. Dezulken toch willen breken met elke zichtbare uiting van discipline. En juist daarvan verwachten wij het meeste heil, ook in onrustige tijden als wij nu doorleefd hebben.

Toen vóór eenige jaren in de wellicht minst militaire stad van ons land, Rotterdam, het optreden der bootwerkers de vervanging van schutterij door het leger noodzakelijk maakte, en een daartoe in den vroegen morgen in die koopstad uitgeladen bataljon Grenadiers van het station naar het aangewezen verblijf marcheerde, was het eigenaardig om den indruk te zien en te hooren, dien de gelijkmatige en krachtige pas op de bevolking maakte; doch nog veel meer zegt het, dat vanaf dat oogenblik, zonder dat er één schot is behoeven gelost te worden, van verzet geen sprake meer was en de werkstaking nog den zelfden dag geëindigd werd. Aan dat zelfde zichtbare disciplinair vertoon, als wij

het zoo eens noemen mogen, meenen wij het ook nu grootendeels te mogen toeschrijven, dat de vrees voor onlusten niet bewaarheid is.

Eene zichtbare uiting van discipline! Daarom hechten wij nog altijd zulk eene groote waarde aan gesloten exercitiën. „Gekheid”, zeggen sommigen, wien wij maar eens den eere naam van „vooruitstrevenden” zullen geven, in tegenstelling van de qualificatie van „conservatieven”, die zij aan de officieren toekennen, welke nog altijd waarde blijven hechten aan het behoud van uiterlijke militaire vormen in houding, voorkomen en wijze van optreden, „gekheid, gesloten vormen zijn immers „onbestaanbaar op het toekomstig gevechtsveld.” Meer dan ooit achten wij ons na de thans opgedane ondervinding gerechtigd, om dien uitroep te beantwoorden met: „domheid”. Als zij — blijkbaar nog maar steeds niet overtuigd, dat die vergelijking niet opgaat — ons naar de Boeren verwijzen, dan kunnen wij thans spreken van de gebeurtenissen binnen onze grenzen, die ons geleerd hebben, dat onze militaire opleiding niet alleen gericht moet zijn op een oorlog, dien wij ver verwijderd hopen, doch dat wij daarbij ook het hoog houden van het prestige van het leger in ons eigen land moeten beoogen. En voor dit laatste verwachten wij meer van een gezamenlijk gesloten optreden onzer soldaten dan van eene aanhoudende beoefening van het verspreide gevecht. Wij wenschen die militaire stiptheid — met opzet vermijden wij het woord „stram”, om niet verdacht te worden van het streven, om een Duitsch voorbeeld te volgen — niet uren achtereen en te allen tijde, want dat is onmogelijk; maar bij een marsch door bewoonde plaatsen eischen wij haar, zichtbaar in een flinken pas, opgeheven hoofden, die niet bij elke vrouwelijke verschijning naar rechts of links gedraaid worden, in het handhaven eener onberispelijke richting en het onderhouden der voorgeschreven afstanden. Op welken grond noemt zelfs de tot oordeelen meest onbevoegde toeschouwer de schutterij ongedisciplineerd? Niet, omdat men bewijzen daarvan vernam, doch omdat het te zien is aan hare houding onder de wapenen.

Eene zichtbare uiting van discipline! Daarom stellen wij den parade-pas zoo hoog, al moet het toegegeven worden, dat onze oefeningstijd te kort is, om dien goed te leeren uitvoeren. Dat thans nagenoeg niemand dien pas kent, blijkt o.a. uit het feit, dat wanneer — bij wijze van uitzondering, helaas! — een enkel officier in dit opzicht een goed voorbeeld tracht te geven, dit slechts den lachlust van ooggetuigen opwekt. En toch, wat zouden in het andere geval, zelfs in de kleinste garnizoenen, onze parades (een gallicisme, dat door vertooning vertaald moet worden) een gunstigen indruk maken op de burgerij, die zelfde burgerij, welke thans onze militaire diensten zoo gewaardeerd heeft! Hoe zou die parade-pas, bij het salueeren aangenomen, ook kunnen medewerken om in dit eerbewijs inderdaad een bewijs van eer te kunnen zien!

Eene zichtbare uiting van discipline! Daarom voelen wij zooveel voor eene correcte individueele houding in het openbaar en tegenover meanderen. Men zal het toch niet ontkennen, en het ook wel bij het jongste

militair optreden opgemerkt hebben, dat, waar in het publiek een rapport op de voorgeschreven wijze overgebracht wordt en het saluut behoorlijk geschiedt, dit zijn uitwerking niet mist op de omstanders, die niet tot het leger behooren. Wij weten wel hiermede niets nieuws mede te deelen, doch ondervinden telkens toch, dat men er niet geheel van doordrongen is, hoe gansch anders het bij ons nog moet en kan zijn. Wij achten het verkeerd deze tekortkoming, waar zij zich voordoet, uitsluitend aan de minderen te wijten, wier goede wil ook nu weer gebleken is. Wij moeten de hand in eigen boezem steken: de fout kan ook bij ons, meerderen, en in het voorbeeld, dat wij geven, liggen. Wij moeten er ons daarom steeds van blijven doordringen, dat men den minderen alleen dan hunne verplichtingen goed kan leeren, wanneer zij van ons steeds zien, hoe het inderdaad behoort. Wij willen hierbij niet lang stilstaan, omdat het een teer punt is, waarbij men zoo licht gevaar loopt, verkeerd begrepen en beoordeeld te worden, maar toch wenschen wij nog even op te merken, dat het nimmer zelfs den schijn mag hebben, alsof de superieuren zelf niet weten, dat de militaire groet 7 à 8 pas duurt, dat hij met de rechterhand en met uitgestrekte vingers toegebracht moet worden, zoodat het onmogelijk is, daarbij een rijstokje of sigaar in die hand te houden, of dat men in societeiten of andere publieke plaatsen daarbij niet onbewegelijk blijft zitten. Het desbetreffend artikel uit het „Reglement op den inwendigen dienst” laat immers aan duidelijkheid niets te wenschen over, waar dit uitvoerig voorschrijft, hoe de groet toegebracht moet worden en aan het slot den meerdere de verplichting oplegt, dien op de zelfde wijze te beantwoorden. Het make nimmer den indruk, alsof men het — vooral in gezelschap van anderen — beneden zijne waardigheid acht, in dit opzicht de voorschriften na te komen, juist omdat het onzer onwaardig zou zijn, zijne verplichtingen — al is het dan ook uit onachtzaamheid — niet in acht te nemen.

Al die zichtbare uitingen van discipline noemen sommigen vormen, die met het essentiele van den militairen dienst niets te maken hebben. Zij maken, naar onze meening, echter juist een eigenaardig en onmisbaar deel van het soldatenberoep uit. Ontneemt men ze daaraan of worden zij nagelaten, dan brengt men een gevoeligen slag toe aan het karakter, waaraan het zijne waarde ontleent, en waardoor het, veelal in gunstigen zin, van de burgermaatschappij afwijkt. Op het gebied van vormen denken wij b.v. ook aan de vrij algemeen onder officieren — ofschoon in uniform gekleed — heerschende gewoonte, om bij eene begrafenis en bij het hooren van het volkslied het voorbeeld van den burger te volgen en het hoofd te ontblooten. Nog onlangs zagen wij dit laatste, en nog wel bij eene speciaal militaire uitvoering, en zelfs ging het zóó ver, dat men een der weinigen, die gedurende het „Wilhelmus” het militair saluut bracht, van „aanstellerij” beschuldigde; toch handelden o.i. juist die weinigen correct. Hoe zou men er over oordeelen, als een officier bij het voorbijgaan van bekenden ook eens zijn kepi afnam, alsof het een hoed was?

De noodzakelijkheid van het in acht nemen der militaire vormen, ook in den dagelijkschen omgang, en zoowel met meerderen, gelijken en minderen als in de burgermaatschappij, alsmede van eene onberispelijke houding onder de wapenen — een en ander, als kenmerk eener *gezonde* discipline — is ook in den stakingstijd voor ieder, die niet ziende blind wilde zijn, ten duidelijkste gebleken. Doch wij haasten ons er aan toe te voegen, dat even helder uitgekomen is, hoe welwillendheid niet alleen *kan*, maar ook *moet* samengaan met eene krachtige discipline, wil men een waarborg hebben voor een onmisbaren goeden geest. Want aan dezen laatste meenen wij het voor een groot deel te mogen toeschrijven, dat door het militaire optreden de daarvan gehoopte vruchten inderdaad geplukt zijn. Het spreekt vanzelf, dat wij, die slechts eene plaatselijke ondervinding opdeden, op algemeen gebied moeten blijven. Voor alle punten, waar troepen onder de wapenen waren en militaire bijstand verleend werd, geldt natuurlijk niet het zelfde, doch een feit is het toch, dat onze miliciens over het algemeen doof zijn gebleven voor opruiende woorden en ongevoelig voor talrijke pogingen, om hen tot plichtsverzuim te brengen. Die uitstekende geest moet levendig gehouden worden, wil men ook voortaan blijven rekenen op het leger, tot handhaving van rust en welvaart. Dat kan niet geschieden door vrees aan te jagen, doch door vertrouwen in te boezemen en sympathie op te wekken voor alle meerderen in rang en graad. Dat is een gebiedende eisch van eene *gezonde* discipline! Daarom verheugen wij er ons in, dat de opleiding tegenwoordig ook in die richting geschiedt. Wie, die zich bewust is van zijne grootsche en verantwoordelijke taak, zou nog durven beweren, dat de meerdere slechts door snauwen en norschheid de krijgstucht kan handhaven? Zonder voorbehoud scharen wij ons dan ook bij hen, die in die opvatting slechts het bewijs zouden zien van een verkeerd begrip omtrent de taak van den militairen opvoeder en van onvermogen, om op eene betere wijze het gezag op te houden. Door alles af te keuren en elke overtreding steeds te straffen, kweekt men een slechten geest; door op zijn beurt ook een bewijs van waardeering te geven, ontstaat dikwijls een machtiger prikkel tot plichtsbetrachting dan door arrest of politiekamer. ¹⁾

Om deze laatste reden kunnen wij geen woorden genoeg vinden, om onze teleurstelling uit te drukken over het feit, dat het noodzakelijk schijnt geweest te zijn, om de beide miliciens, die — als post aan den spoorweg — onder moeilijke omstandigheden op eigen verantwoordelijkheid handelend, hun plicht toonden te begrijpen, gelijk te stellen met iemand, die van doodslag verdacht wordt. Ontstaat op die wijze niet het gevaar, dat in het vervolg in een dergelijk geval opzettelijk plichtsverzuim zou

¹⁾ In verband met al het voorafgaande bevelen wij bijzonder de lezing aan van het oorspronkelijke of wel het in de VIII^{ste} aflevering van „Krijgswetenschap” vertaalde artikel in de Kreuzzeitung van dit jaar over: „De moreele krachten en het leger”.

kunnen plaats hebben? Zal men den commandant, die het moeilijk besluit neemt, om het vuur op verzet plegende burgers te laten afgeven, en daarbij slachtoffers maakt, ook tijdelijk zijne vrijheid ontnemen, tot dat de rechtmatigheid van zijne handeling gebleken is? Wij zouden daartegenover meenen, dat het hier juist de gelegenheid ware geweest voor eene bijzondere tevredenheidsbetuiging. Indien te recht dezen miliciens voorloopig arrest opgelegd en het afgeschoten geweer in beslag genomen is, dan moge uit het gebeurde de hoogst ernstige les geput worden, dat er bepalingen *moeten* komen, waardoor eene herhaling van het bovengenoemde, betreurenswaardige feit onmogelijk wordt.

Zoodra in de maand Februari drie voltallige lichtingen onder de wapenen gekomen waren, was een der eerste zaken, waaraan met het oog op mogelijke gebeurlijkheden gedacht werd, het nakomen van punt 665 uit het „Reglement op de exercitiën der infanterie”, betreffende de oefening in het vuren op commando, o. a. bij een volksooploop. Begrijpelijkerwijze werd van zekere zijde hierin weder eene gereede aanleiding gevonden, om het alarmeerend bericht de wereld in te zenden, dat de soldaten allerwege geoefend werden in het schieten op burgers. Ook dit middel, om agitatie te verwekken, faalde; doch, afgescheiden hiervan, is, naar onze meening, nu toch gebleken, dat het niet goed gezien is om — zooals de uitdrukkelijke bepaling in ons Reglement luidt — dergelijke oefeningen te houden op een tijdstip, waarin het er op aankomt, de grootst mogelijke kalmte te bewaren. Wat had men moeten doen, als een militair optreden nog spoediger en terstond krachtadig had moeten plaats hebben, zonder dat er van voorafgaande oefening sprake had kunnen zijn? Daar ongeveer het zelfde geldt voor militaire begrafenissen, waarvan de plechtigheid altijd eenigszins vermindert, als er eerst eene repetitie met exercitiepatronen van het salvovuur gehouden moet worden, komt het ons wenschelijk voor, om in de plaats van het gebiedende punt 665, nog versterkt door de daaraan toegevoegde opmerkingen, eene bepaling te maken, volgens welke ook eene enkele maal met de recruten het gelijktijdig vuren op commando beoefend moet worden. Vreest men hierdoor eene benadeeling der schietvaardigheid, dan kan men toch altijd een tijdstip opgeven, waarvóór die oefening niet mag plaats hebben; doch tevens zou men daardoor de toch wel wat gewaagde stelling verkondigen, dat bij elk militair sterfgeval de bruikbaarheid als schutter vermindert van iederen, bij het vurend detachement ingedeelden, geweerdragende.

Indien er nog een bewijs noodig is voor de noodzakelijkheid, om bij het kader een zelfstandigen geest aan te kweeken, en in die richting de opleiding te doen plaats hebben, dan is dit voorzeker door de gevorderde en verleende militaire hulp geleverd. Ook hieromtrent mogen wij wél geen algemeen oordeel uitspreken, doch het kan toch wel niet anders, of overal, waar aan politie, spoorwegmaatschappijen en werkgevers militaire bijstand verleend werd, zullen meer of minder hooge eischen gesteld zijn aan onderofficieren en korporals, die daarbij veelal niet onder

de oogen van officieren waren, wat, helaas! bij ons een uitzonderingstoestand is. Onze gerustheid op de betrouwbaarheid van het kader, wat betreft de zelfstandige uitoefening van gezag, is niet bijzonder groot; immers eenerzijds heerscht allerwege bij de ouderen een streven, om zoo mogelijk den dienst bij het leger te verwisselen met eene burgerbetrekking, en aan den anderen kant komt er aanvulling door militiekader, d.w.z. door dienstplichtige jongelieden, die — zelfs tegen hun zin — voor de opleiding tot een graad kunnen worden aangewezen. De behoefte aan een voltallig en deugdelijk kader doet zich thans in het eerste jaar na het in werking treden der gewijzigde Militiewet op niet minder krachtige wijze gevoelen. Wij willen hierop thans en te dezer plaatse niet verder ingaan, doch wenschen slechts te volstaan met een enkel woord van instemming met hetgeen in dit Tijdschrift betreffende de viermaanders in het midden gebracht is, en zulks op grond en van onze ondervinding bij het afnemen van het examen aan dienstplichtigen, die de vrijwillige oefeningen in den wapenhandel gevolgd hadden, en van den daarmede overeenkomenden indruk, dien de onlangs in dienst gekomen getuigschrijfhouders bij de oefeningen maken. Mocht onze hoop niet ijdel blijken, dat de thans reeds wenschelijk gebleken wijzigingen op militair gebied ook aan het gehalte van ons kader ten goede komen.

In het voorgaande is natuurlijk nog lang niet alles behandeld, wat bij den werkelijken dienst, die in het voorjaar door onze officieren en minderen verleend is moeten worden, de aandacht getrokken heeft; en nog veel minder, wat er op ander — militair en algemeen — gebied nog te verbeteren is. Intusschen is eene bespreking daarvan in openbaren geschrifte wellicht minder gewenscht, en gevoelen wij daartoe bovendien geen neiging, ook omdat wij niet gaarne den schijn op ons zouden willen laden, ook maar eenigszins afbreuk te willen doen aan den lof, dien men verschuldigd is aan de wijze, waarop in korten tijd allerwege voorzieningen getroffen zijn, om oogenblikkelijke bezwaren en gevaren in ons land te voorkomen. Wij achten het een gelukkig toeval, dat juist *nu* de nieuwe Militiewet, die ons eene grootere troepensterkte brengt, in werking getreden is, en wij vertrouwen, dat er thans ook maatregelen genomen zullen worden, waardoor de natie den waarborg verkrijgt, dat er te allen tijde en in de eerste plaats in de centra van handel en verkeer, eene voldoende militaire macht onder de wapenen is, om de inwendige rust te verzekeren. Nu deze, toch, onverwacht ernstig bedreigd werd, is alweer een groot nadeel van een korten werkelijken dienst der militia duidelijk gebleken.

Zóó worde voorkomen, dat de thans uitgesproken bekenenis — dat de Regeering bij het uitbreken van de eerste spoorwegstaking geheel onvoorbereid was — althans ten aanzien van het nu noodig gebleken leger, in de toekomst nogmaals geuit zou kunnen worden.

D. M. E. DE RIDDER,

Kapitein bij het Regiment Grenadiers en Jagers.

„Van eigen bodem.”

(Eenige beschouwingen over onze Weermacht.)

Onder bovenstaanden titel bevat het Juni-nummer van „*De Militaire Gids*” een, in vijf stukken verdeeld, artikel van een ongenoemden Schrijver, waarin ongeveer alles wordt besproken, wat tot de opvoeding van den militair behoort. De tot nu toe geldende beginselen worden daarin aan eene strenge critiek onderworpen, waarbij de Schrijver zich op het eenig juiste standpunt plaatst: de vorming van den soldaat moet met niets anders dan met het oorlogsdoel rekening houden. Dit standpunt zal wel door niemand aangevallen worden, ook niet door hen — en tot dezen reken ik mij te behooren —, die met den Schrijver in meening verschillen over de middelen, die tot het vormen van een *goed gedisciplineerd*, volkomen betrouwbaar en bruikbaar soldaat moeten worden toegepast.

Mijn vak brengt mede, dat ik een beetje liefhebber in physiologie, en X. „aanvaardt op dien grond dankbaar mijne adviezen in zake fysieke ontwikkeling”; hij acht zich echter verplicht protest aan te tekenen, „omdat mijne aanbevelingen zoover gaan, dat daardoor de militaire opvoeding op valsche banen zou worden geleid”.

Het is nu maar de vraag: 1°. of mijne aanbevelingen den door X. gevreesden invloed oefenen en 2°. of de eindbeslissing al gevallen is, *welke* banen voor de militaire opvoeding de ware zijn. Of is het gezag van den ongenoemden Schrijver zóó groot, dat daardoor de tegengestelde meening van talloze anderen, *bekende gezaghebbenden*, wordt te niet gedaan?

Omtrent mijn eerste vraag kan ik den Schrijver volkomen geruststellen; het antwoord op de tweede vraag wordt gegeven door het feit, dat men blijkens het „Drill oder Erziehung” naar eene oplossing zoekt, die velen meenen gevonden te hebben in het „Drill und Erziehung”. Ook hier te lande tracht men bij gebrek aan oorlogservaring op wijsgeerige gronden tot een bruikbaar stelsel te komen en natuurlijk, dat daarbij tegenwoordig de oorlog in Zuid-Afrika dikwijls tot uitgangspunt wordt genomen. M.i. zeer ten onrechte, omdat in dien oorlog letterlijk niets overeenkwam met de toestanden, waarmede wij hier rekening te houden hebben. Het Boerevolk en zijne tegenpartij, het terrein, waar het drama is afgespeeld, en de hulpmiddelen, waarover beschikt werd, dit alles wijkt zoozeer af van onze menschen, onze vermoedelijke tegenpartij, ons terrein en onze hulpmiddelen, dat

het onmogelijk is om uit dien oorlog voor ons practische gevolgtrekkingen te maken.

De verwarring is er slechts door vergroot en onwillekeurig kwam ik ertoe, naar aanleiding van de uitgebreide correspondentie over mijn artikel in de(n) Militaire(n) Spectator van Mrt. l.l., de verzuchting te slaken: „la science de l'éducation militaire est une science qui manque encore de grammaire”. Want verschil in opvatting, van de uiterste strengheid tot de meest volledige vrijheid en alle daartusschen liggende phasen, blijkt duidelijk, uit hetgeen ik onder de oogen kreeg. En geen wonder! Is er ooit in het leger over gedacht om officieren en kader werkelijk paedagogisch te vormen? Worden er ooit pogingen gedaan om officieren, die op grond van bijzondere studiën of van aangeboren geschiktheid voortreffelijke onderwijzers zouden zijn, *uitsluitend* — desnoods met groote toelagen — voor de opleiding van anderen te benutten?

Nergens wordt meer dan in het leger in paedagogisch opzicht de leer gehuldigd, dat met het ambt het verstand komt, en slechts bij hooge uitzondering legt men de hand op hen, die tot het vormen van anderen *bijzonder* geschikt zijn. Dientengevolge is er weinig kader, dat bekend is met de meest elementaire paedagogische beginselen en zijn de onderwijzers niet in staat om het abstracte aan de oefeningen te ontnemen en de leerlingen zoover te brengen, dat zij *zichzelf* drillen. Doch zelfs de beste opvoedingsleer zal in het leger — in het algemeen — tot niets leiden, omdat men, zonder het gezond verstand geweld aan te doen, onmogelijk kan aannemen, dat *alle gezaghebbenden*, onder den invloed van die opvoedingsleer, door woord en daad die hoogheid van karakter zullen toonen te bezitten, waardoor eerbied en gehoorzaamheid, plichtsgevoel en trouw onwillekeurig worden afgedwongen. Verreweg de groote meerderheid zal in de strenge nakoming van wèl overwogen en met zorg samengestelde voorschriften het eenige middel vinden om het door rang of graad verleende gezag te handhaven. En drillen is daarbij een hulpmiddel, waarvan de waarde niet onderschat mag worden, vooral niet, omdat het vaak het *eenige* middel is. Zij, die leiding aan de militaire opleiding moeten geven, zullen de domineerende factoren: het einddoel der opleiding, het gehalte van de menschen, die opgeleid worden, en het gehalte van hen, die opleiden, te allen tijde voor oogen moeten houden.

Door hetgeen ik mij veroorloofde over tactiek te lezen, kom ik tot het besluit, dat volgens sommige „jongeren” het einddoel der opleiding eerst bereikt is, als eene afdeeling recruten in eene verzameling „Uebermensen” is herschapen. En zou X. in ernst meenen, dat het zelfs den meest volleerden opvoeder zou gelukken eene verzameling van zoo sterk uiteenlopende karakters, als waaruit de jaarlijksche lichte eener compagnie gevormd wordt, met de gewone opvoedkundige middelen zoover te brengen, dat ze hem, als het er op aan komt, niet in den steek zouden laten? Weet X. wel, dat vele wetenschappelijk hoog staande officieele opvoeders vaak een hondenleven lijden, omdat

zij zelfs eene klasse beschaafde jongelieden niet in de hand kunnen krijgen? En waarin anders dan in tucht, onverbidde lijke gehoorzaamheid en onderworpenheid moet de meerdere, die hoe laag ook in graad, op een gegeven oogenblik *het geheele gezag* vertegenwoordigt, zijn steun vinden, wanneer hij intellectueel, moreel of fysiek niet hooger, misschien wel lager staat dan zijne minderen? Met het feit, dat deze toestand werkelijk bestaat, heeft men rekening te houden.

Waar, zooals bekend, de militaire hiërarchie berust op onvoorwaardelijke gehoorzaamheid en eerbied voor het gezag, daar is het evenzeer bekend, dat die gehoorzaamheid en eerbied slechts bij uitzondering aan en voor den persoon van den meerdere worden betoond en gekoesterd. Het ideaal is bereikt, waar beide vereenigd worden aangetroffen, maar waar dit niet het geval is, blijft strenge discipline het eenige middel om te voorkomen, dat een troep in eene bende verandert, die in vreedstijd moeilijk te regeeren is en in oorlogstijd „huis toe” gaat, als het gevaar begint te nijpen.

En aangenomen, dat men erin slaagt om in vreedstijd met een „à la douce” stelsel eene compagnie behoorlijk te oefenen, daar zou voor den vijand het te kort blijken, wanneer het leven op het spel moest worden gezet, omdat de zucht tot zelfbehoud krachtiger zou zijn dan de afhankelijkheid aan den ideaal-opvoeder. Het is om deze reden, dat ik op mijne beurt het streven naar het bannen van den drill een streven noem, „waardoor de militaire opvoeding op valsche banen wordt geleid”.

X. vindt in eenige citaten van den Generaal v. BLUME steun voor zijn betoog; de zelfde Generaal geeft mij de argumenten om dit betoog te verzwakken.

„Eine eiserne Disziplin musz widerstrebende Elemente im Zaume halten.”

Zou X. meenen, dat er in de toekomst ooit ééne compagnie militieplichtigen zal gevonden worden, waarin zulke elementen niet vertegenwoordigd zijn?

„Disziplin erwächst nicht auf dem Boden der Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit.”

„Ist die Zahl der Widerwilligen gering, so werden sie auf dem Wege der Pflicht mit fortgerissen. Sind sie dagegen zahlreich und leidenschaftlich erregt, so kann nur eine sehr feste Disziplin verhüten, dasz daraus Schaden oder selbst ernste Gefahr erwächst.”

„Das regelnde Gegenwicht gegen centrifugale Neigungen musz die Disziplin bilden. Sie besteht in der selbstverleugnenden Hingebung der Einzelnen an den gemeinsamen Zweck, ist der Mörtel, durch den die Einzelkräfte zu einheitlichem Ganzen verbunden werden. Um gegen die organisirte Streitmacht eines achtbaren Gegners mit Aussicht auf Erfolg Krieg zu führen, müssen die Kräfte in straffer Zucht unter einheitlichem Willen zusammengefasst und zweckmäsizig geschult und geführt werden.”

Op, toevallig bij een bepaald persoon aanwezige, hoedanigheden *mag*

noch *kan* een stelsel worden gebouwd. Beginselen, die door iedereen te allen tijde kunnen worden toegepast, zijn in het leger noodzakelijk. Want aangenomen, dat de officieren eener compagnie er volkomen in slaagden het vertrouwen en de genegenheid van alle manschappen te winnen, zou X. dan meenen, dat dit vertrouwen en die genegenheid bij eene overdracht der compagnie zoo maar op die, den manschappen geheel onbekende Heeren werden overgebracht? Daartoe is tijd, veel meer tijd noodig, dan waarover beschikt wordt en die in oorlogstijd dikwijls geheel zal ontbreken. Als het er op aan komt, zal de zucht tot zelfbehoud slechts overwonnen worden door de kracht van den, door oefenen naar de strengste beginselen geschoolden wil, dien het tot gewoonte werd zich blindelings aan het gezag te onderwerpen. Het goedelijk: „Vooruit mannen”, dat bij eene vredesmanoeuvre een dapper! er op los stormen ten gevolge zal hebben, zal, voor den vijand, den in elken mensch sluimerenden haas niet in een leeuw veranderen; slechts het dwingende bevel, dat aan den plicht tot onvoorwaardelijke gehoorzaamheid herinnert, kan de vrees doen overwinnen, die als een machtige rem elke handeling belet, als het leven op het spel staat.

Een treffend bewijs voor den invloed van het bevel nam ik nog dezer dagen waar. In eene klasse van het gymnasium, alhier, moest eene oefening, waaraan eenig gevaar verbonden is, worden uitgevoerd. Bij de methode, die ik volg, wordt, om o. m. „zelfstandigheid” aan te kweken, aan het „vrij oefenen” eene ruime plaats toegekend, doch in weerwil van de meest zorgvuldige voorbereiding en mijne overtuiging, dat allen de oefening konden uitvoeren, waagden twee leerlingen er zich niet aan. Ik liet nu aan drie rekstokken telkens door drie leerlingen, op afzonderlijk bevel voor elk onderdeel, de oefening uitvoeren en ziet! ook de beide vreesachtigen hadden het gevaar vergeten. Wat de vrije wil niet bewerken kon, werd in gemeenschappelijke handeling, zonder aarzelen volbracht — uit *gewoonte* om aan het bevel te gehoorzamen.

„Bijzonder veel zelfbeheersching en wilskracht zal van den soldaat geëischt moeten worden, en die moeten wij hem in zijne militaire opvoeding leeren”, zegt X. en hij vraagt: „Door den paradepas....?”

Die vraag beantwoord ik met een volmondig: „ja!”, omdat de paradepas en de vooroefeningen daarvan door alle instructeurs kunnen onderwezen worden; omdat hij, bij goede leiding, door alle menschen kan worden aangeleerd en omdat er bezwaarlijk eene oefening uit te denken is, waardoor zelfbeheersching en wilskracht beter kunnen worden aangekweekt. Intensief-oefenen of, als men het liever wil, drillen is in den aanvang noodzakelijk; het drillen kan ophouden, als de menschen, die in het leger vaak *voor het eerst van hun leven leeren gehoorzamen*, goed gedisciplineerd zijn. Daarna kan de opvoeder aan het woord komen. Deze opvatting is de vrucht van een onbevungen waarnemen gedurende meer dan 30 jaren, waarin ik aan meer dan 200 klassen, dikwijls sterker dan 50 leerlingen, de beginselen der lichaamsoefeningen onderwezen heb. Een onverbiddeijk streng optreden in den aanvang

met de hoogste eischen van *onmiddellijk* gehoorzamen, snel en exact handelen, baant den weg tot de gemoedelijkheid, die, in den beginne toegepast, niets anders dan een nasleep van ellende heeft. Men vergete niet, dat al de leerlingen eener klasse verschillende karakters hebben en dat al die karakters naar een zelfde doel moeten worden geleid. Dit kan slechts bereikt worden door strenge discipline in overeenstemming met de oude waarheid: „dat wanneer men in de eerste levensjaren van het kind de zweep niet gebruikt deze tot den volwassen leeftijd dienst moet doen”. Bij tallooze recruten moet als het ware een nieuw karakter gevormd worden en dit kan niet anders geschieden dan door het oude te dooden. Vóór alles moet de basis van de militaire hiërarchie „gehoorzaamheid” gelegd worden; door positieve en negatieve middelen moet men dit doel bereiken. Het goede moet aangeleerd en het kwade afgeleerd worden. De lamheid en traagheid, de eigenzinnigheid en de zucht tot tegenspraak, die men eigenschappen van den Nederlander noemt, zij kunnen in het leger niet geduld worden. Men moet ze er eerst uit-drillen, voor men aan het opvoeden kan gaan. Oefenen in den geest, waarin ik het bedoel, is *het eenige middel* om de militaire eigenschappen tot „gewoonte”, tot eene tweede natuur te ontwikkelen.

Op de groote beteekenis, bij de opvoeding, van het „gewennen” aan het gewilde kan niet genoeg de aandacht gevestigd worden. Het „gewennen” is zoowel voor de geestelijke, als voor de lichamelijke opvoeding van de grootste waarde. Bij de lichamelijke opvoeding is het 't middel tot besparing van kracht, bij de geestelijke opvoeding wordt door herhaalde aanschouwing de voorstelling duidelijker, het geheugen versterkt en het denken, niet alleen vergemakkelijkt, maar ook in de door de opvoeding gewenschte richting geleid. Langs den weg der gewoonte wordt de wil der leerlingen op de eenvoudigste wijze in den geest der opvoeding gevormd — „het geheugen van den wil” —, wordt de zin voor orde, reinheid, stiptheid en gehoorzaamheid aangekweekt. De goede gewoonten worden ten slotte zóó tot tweede natuur, dat voor de handeling geen overleg meer noodig is, doch de leerling eenvoudig het goede doet, omdat hij niet beter weet.

En waarom zou de militaire opvoeder — lees instructeur —, wiens paedagogische talenten niet zelden ver te zoeken zijn, niet met groote zorg de eenige middelen vasthouden, die hij, op grond van zijn eigen vorming, kan toepassen? Men eische, noch verwachte van hem hoedanigheden, die slechts bij enkelen te vinden zijn, doch stelle zich tevreden met trouwe plichtsvervulling. Maar bovendien psychologische en paedagogische bespiegelingen zijn geheel onnut; zij zijn overbodig voor de goede en hebben geen invloed op de kwade elementen. Met praatjes, waarnaar toch niet geluisterd wordt, vormt men geen soldaten. Dit doel bereikt men slechts dóór het voorbeeld, het kernachtige woord, het korte, besliste bevel en door *snelheid van handelen* en *onoverbidelijke gehoorzaamheid* te eischen. Zoolang de gevolgen van de toepassing dezer beginselen niet zóó in den leerling belichaamd zijn, dat de ver-

vulling van den plicht voor hem eene gewoonte, ja, zelfs eene behoefte is geworden, is het doel der militaire opvoeding niet bereikt.

Men meene niet, dat vorenstaande desiderata de toevallige uitingen zijn van mijn burger-inzicht over militaire opvoeding. Mijne meening wordt volkomen gedekt door de uitspraken van schrijvers over opvoedkunde van grooten naam. Laat ik, in navolging van X., die zegt, dat citaten noodig zijn om in Nederland gehoord te worden, enkele zinnen citeeren.

„Die grosze Kunst des Erziehers besteht darin, dasz er dem Menschen durch Gewöhnung die Erfüllung seiner Pflicht zur Neigung und zum Bedürfnisse macht.”
DR. J. CHR. GOTTLOB SCHUMANN.

„Noch vor dem Gebot und der Belehrung und dann mit beiden zugleich, kann dem Sinne und Willen der Kinder durch die Macht der Gewohnheit eine Richtung gegeben werden, die nach und nach zum Charakter wird.”
H. H. NIEMEIJER.

„Gewöhnung geht fast immer über Einsicht, und der Erzieher hat seine meisten Erfolge der Gewöhnung zuzuschreiben. Denn die Kraft der Einsicht erstreckt sich gemeiniglich nur auf einen einzelnen Fall, die der Gewohnheit reicht oft durch das ganze Leben.”

„Die Gewöhnung ist die Verwandlung einer äusserlichen oder innerlichen Tat in eine Neigung.”
J. H. CURTMANN.

Uit bovenstaande zinnen blijkt, dat men eene klasse leerlingen — zij het dan ook aanvankelijk met wat meer moeite — even goed aan strenge plichtsbetrachting en aan eene flinke, correcte houding, als aan eene lauwe opvatting van zijne verplichtingen en aan eene onverschillige houding kan gewinnen. En al de kleine middelen „van af den handdoek aan het aangegeven spijkertje” tot aan den stipt volgens het voorschrift gebrachten — en evenzoo beantwoorden — groet, moeten er toe bijdragen om den zin voor orde en stiptheid op te wekken en te ontwikkelen en den eerbied voor het gezag, waarop in het leger ten slotte alles aankomt, tot de grootst mogelijke hoogte op te voeren en te bevestigen. De militaire opvoeder, die deze „kleinigheden?” verwaarloost, moet bedrogen uitkomen, omdat hij niet zaait, wat hij oogsten wil; maar bovendien zoo'n opvoeder is een gevaar voor zijn minderen, als deze straks onder de bevelen van anderen komen, die er eene geheel andere zienswijze op na houden. Want waar is de grens der getoleerde wanorde, waar de grens van de gepermitteerde slapheid en onverschilligheid? Door in den door X. voorgestanen geest den soldaat te vormen, wordt deze geheel prijsgegeven aan de subjectieve opvatting van elken toevalligen meerdere, drijft hij, als een schip zonder roer, in eene zee van willekeur en zal juist ontstaan, wat voor den goeden geest in een troep zoo verwerpelijk is, de noodzakelijkheid om door strafmiddelen telkens weer iets anders binnen behoorlijke grenzen terug

te brengen. Een troep is nu eenmaal geen verzameling kermishouders en eene kazerne geen hotel. Men bepale, wat men wenscht, dat geschieden zal, en houde daaraan streng de hand en waaraan men de hand niet kan houden, dat bepale men eenvoudig niet. Een minuut na de reveille moet niemand meer in zijn bed kunnen gevonden worden; dit *kan* en *moet* men eischen; men behoeft echter niet te verlangen, dat iedereen dit aangenaam zal vinden.

Laat ik ten slotte nog even op den paradepas en op de gesloten exercitiën terugkomen en op den voorgrond stellen, dat ik die oefeningen niet uit een technisch-militair oogpunt beoordeeld en aanbevolen heb, doch als opvoedingsmiddelen, die juist voor onze toestanden eene bijzonder hooge waarde hebben. Die waarde is te grooter, naar gelang de eerste-oefeningstijd korter is. Zoolang, door het achterwege laten van de voor de hand liggende maatregelen geen degelijke lichamelijke volksopvoeding verkregen is, kunnen slechts door *zeer intensief* oefenen de nadeelen van den ontijdig verkorten eerste-oefeningstijd gedeeltelijk worden opgeheven.

„Onze achtmaanders en viermaanders *intensief* oefenen in den Paradepas!” roept X. uit. Neen niet *in*, maar *door* den paradepas oefenen en hem benutten als middel tot eigen tuchtiging, tot eigen dril, tot het aankweken van wilskracht en zelfbeheersching en tevens als middel om voor een goed deel aan de nadeelige fysieke en psychische invloeden van den vermoeienden marsch te ontkomen! Die gunstige gevolgen van intensief oefenen kunnen door niemand ter wereld weggeredeneerd worden en bijgevolg zal bij een in den paradepas geoefenden troep „de vuur-discipline en de tucht op vermoeiende marschen” beter zijn dan bij een troep, die niet intensief geoefend werd. Fysiek en moreel staan met elkaar in het nauwste verband.

Uit het vorenstaande volgt, dat men zeer goed den paradepas als oefen- en opvoedmiddel gebruiken kan, zonder onmiddellijk aan eene parade te denken. De beschouwing van X. over „parade-effect, zooals dit bij ons verkregen wordt”, gaat dan ook vrijwel over mij heen. Duidelijk blijkt dit uit de woorden, waarmede ik de ethische zijde van deze quaestie vroeger formuleerde. „Ik noem een parade, waarbij met zulke *kleine* middelen — het belachelijk hoog zwaaien van één arm — getracht moet worden *effect* te maken, beneden de waardigheid van menschen, die elk oogenblik geroepen kunnen worden de meest ernstige taak te vervullen, die men van een man eischen kan; ze is tevens een bespotting van de autoriteit te wier eere? ze gehouden wordt. Als men bij een parade van *militairen* niet het hoogste bewijs van geoefendheid, zelfbeheersching en samenwerking kan geven, dan blijve men stilletjes thuis. Dit is misschien voor X. en eenige anderen geen *militair* standpunt, doch ik stel er prijs op te verklaren, dat het 't mijne is.” (Mil. Spectator N°. 11, Jrg. 1900.)

„De Nederlander vindt den paradepas belachelijk en zal hem nooit goed leeren”, meent X.

Volkomen juist, antwoord ik, doch slechts zoolang als gemakzucht en slapheid bij het oefenen den grondtoon vormen en onbekendheid van de instructeurs, met het eigenlijke wezen en het doel dezer oefening, haar tot eene parodie verlaagt. Waar men den mond vol heeft van de zelfbeheersching en de wilskracht, die in het moderne gevecht geëischt worden, daar moet men ook de middelen gebruiken om die hoedanigheden te ontwikkelen; de lichamelijke en geestelijke bezwaren, die bij het oefenen moeten overwonnen worden, zijn de middelen om den wil te stalen; het doel wordt slechts bereikt, als de zelfbewuste onderwijzer met *vasten wil* zijn leerlingen *leert willen*.

Volgens Punt 215, Regl. Infanterie. I „zullen na een oefening uit dit Hoofdstuk eenige bewegingen in gesloten orde aan het inrukken voorafgaan . . .”

Deze m. i. van juist inzicht getuigende bepaling, kan in X.'s oog ook geen genade vinden. Dit is eene miskennis van de waarde dezer oefeningen, die volstrekt niet gemotiveerd is door de opmerking, „dat de zelfbeheersching, die men bereikt in gesloten parade-exerceeren, lang niet voldoende is voor handelingen van het werkelijk soldaten-métier”. Vecht X. hier niet tegen windmolens? Wie, die ooit iets over moderne tactiek gelezen heeft, zal beweren, dat bedoelde zelfbeheersching voldoende is voor het moderne gevecht? Die zelfbeheersching moet afzonderlijk worden aangekweekt; hare basis is het geschoolde individu en haar fundament de in kleinere en grootere verbanden tot eenheid van willen en handelen geoefende massa's. Op logische wijze wordt zoo het verspreide gevecht voorbereid, omdat de eischen, daarbij gesteld, *geleidelijk* tot bewustzijn komen en tot ontwikkeling worden gebracht. De gesloten exercitiën toch, zijn de meest volmaakte school voor opmerkzaamheid, samenwerking, orde, discipline en regelmaat; zij zijn het middel om den man zijne ikheid te doen vergeten en hem te leeren om met volle toewijding al zijne krachten in dienst van een gemeenschappelijk ideëel doel te stellen.

Het wil mij toeschijnen, dat zij, die de groote opvoedkundige betekenis dezer oefeningen miskennen, al zeer weinig inzicht hebben in de eischen, daarbij aan den man gesteld. Waar zij meenen, dat deze oefeningen de zelfstandigheid zouden dooden, stel ik als mijne meening daartegenover, dat, zonder volkomen zelfstandigheid van elk lid eener afdeeling, eene nauwkeurig uitgevoerde oefening onmogelijk verwacht kan worden. Elke ordelijke wijziging in de onderlinge verhouding der eenlingen gaat van den wil uit en moet in een bepaalden tijd worden uitgevoerd. Elke gemeenschappelijke handeling van een uit eenige onderdeelen bestaande massa is als eene vrije wilsuiting van elken eenling te beschouwen, als de resultante van den gemeenschappelijken wil, die in den eenling zijn oorsprong heeft en het geheel beheerscht. En is het nu niet te verwachten, dat menschen, die onder onmiddellijk toezicht van hunne superieuren *leerden* hun plicht *nauwkeurig* te vervullen, eerder dien plicht in het verspreide gevecht zullen nakomen dan anderen, die daar-

toe niet of slechts gebrekkig werden voorbereid? Zal men, door het buiten noodzakelijkheid weglaten van eene hoogst belangrijke oefeningssoort, niet dikwijls te vergeefs een beroep doen op hoedanigheden, die wèl vereischt, doch niet aanwezig zijn? Zal, waar de gewoonte tot strenge plichtsvervulling niet werd ontwikkeld, de man in het verspreide gevecht zijn plicht doen, als hij buiten het bereik van de stem en van het oog van zijn meerderen den dood onder de oogen moet zien? Geloove wie het wil! Te lang heb ik met Nederlanders van alle standen en leeftijden omgegaan, om niet te weten, wat wij in dezen te wachten zouden hebben.

Steunende op citaten, ontleend aan de geschriften van een *Duitsch* Generaal, zegt X.: „dat wij op onze hoede moeten zijn voor het etiquette: „*made in Germany*”. Ik meen, dat het vooral voor ons, die weinig menschen, weinig tijd en weinig geld beschikbaar hebben noodzakelijk is „de prendre notre bien où nous le trouvons”. Laat ik daarom, ter versterking van mijn leekenpleidooi ter zake, het oordeel van andere gezaghebbende Duitschers laten volgen.

„Die hohe Bedeutung des strammen Exerzirens, des Drillens, für die Disziplin ist zu bekannt, um hier viel Worte davon zu machen.

Welch bedeutenden Werth hat allein das Stillstehen. Kein Glied rührt sich, keine Wimper zuckt, weil der Vorgesetzte es durch sein Kommando: Stillgestanden! verboten hat. Und leicht ist dieses Kommando wahrlich nicht auszuführen! Wer dieses bezweifelt, versuche es einmal am ersten Rekrutentage. Das Stillstehen ist daher mit Recht bei Besichtigungen ein Prüfstein für die Disziplin. Aehnlich verhält es sich mit der ganzen Einzelausbildung: Der kleine Finger soll an einem bestimmten Punkte liegen, nicht weil es nützlich ist, sondern weil es befohlen ist. Der Parademarsch ist keine Thätigkeit für das Schlachtfeld; aber wie viel disziplinäre Kraftmittel birgt seine Uebung! Jeder einzelne Mann musz körperlich sein Bestes hergeben, um den Erfolg des Ganzen zu verbürgen. Namentlich nach anstrengenden Uebungen werden die erschlafften Willenskräfte durch ihn neu gestärkt. In diesem Sinne ist er ein schätzenswerther Prüfstein für die Mannszucht. Die ganze Exerzirschule dient in erster Linie der Disziplin; daher ihre hohe Bedeutung. Und da darf nichts nachgelassen werden. Was im Reglement steht ist heilig — ob man auch über die Nützlichkeit einzelner Formen verschiedener Meinung ist, oder nicht”. (VON DER GOLTZ. Beiheft z. Mil. Wochenbl., 1901.)

„Der individuelle Werth des einzelnen Mannes hat jetzt, wo die Truppe nur den Kern für die Kriegsformation abgiebt, eine weitaus grössere Bedeutung als ehemals, und dieses Individuum, das in erhöhtem Masse Soldat sein musz, soll dazu bei verkürzter Dienstzeit hergebildet werden. Das scheint nur möglich, wenn der Festigung der Disziplin die höchste Aufmerksamkeit geschenkt wird, und diese Festigung ist ohne scharfen Drill, der mit der Erziehung Hand in Hand zu gehen

hat, nimmermehr zu erreichen. Man täusche sich nicht. Ebenso wie man Sozialdemokraten nicht durch noch so wohlgemeinte Belehrung in Wort und Schrift, sondern nur durch die That bekehren wird, gilt es auch, auf unsere Leute weniger durch Pflichtenlehre als durch Anpassung der Belehrung an das practische Dienstleben einzuwirken und die höheren Triebe in ihnen vornehmlich dadurch zu wecken, dasz sie bei jeder Uebung auf den Krieg hingewiesen werden. In diesem Sinne verlangte bereits SUWOROW, wiewohl er bekanntlich ausschlieslich ein Mann des geschlossenen Haufens und des Bajonetts war, dasz jeder Soldat wissen müsse, um was es sich bei einer Uebung handele. Vor Allem aber bleibt gerade bei der verkürzten Dienstzeit strammste Einzelausbildung und festeste Exerzirdisziplin, auch wenn die geschlossene Form jetzt nur mehr Mittel zum Zweck ist, unentbehrlich, und es erscheint gefährlich, die Einzel-Exerzirausbildung auf Kosten der Geländeübungen allzusehr einzuschränken, namentlich im Winter, wo das eigentliche Lehren im Gelände doch oft recht unergiebig bleibt. (v. FREYTAG-LORINGHOVEN. Beiheft z. Mil. Wocheubl., 1899.)

Alhoewel het niet moeilijk is deze citaten met talloze andere te vermeerderen, acht ik ze voor mijn doel genoeg, doch vestig er nog de aandacht op, dat toen bij St. Privat de Pruisische garde begon te wankelen, de parademarsch het middel bleek om zelfbeheersching en plichtsbefes opnieuw tot bewustzijn te brengen en dat dit zelfde middel voor Parijs dienst deed om de verloren discipline te herstellen.

„Onze weermacht worde (aldus besluit X. zijne zeer lezenswaardige beschouwingen) — wat zij behoort te zijn — eene Nederlandsche instelling.”

Einverstanden! Maar zij mag, meen ik, dit praedicaat slechts aan hare *organisatie* ontleenen. Miskenning van de waarde der oefen- en tucht-middelen, die overal elders proefhoudend zijn gebleken, kan er slechts een Nederlandschen Janboel van maken. En nu noeme men mijnentwege die middelen gerust „kunstmiddelen en ruïnes van Duitsche kasteelen”, als niet-deskundige herinner ik er bescheiden aan, dat tegen die ruïnes de best geschoolde legers van Europa den kop te pletter hebben geloopt.

Rotterdam.

S. VAN AKEN.

De minderheid in de Staatscommissie van 1888.

Naar aanleiding van de onder bovenstaanden titel voorkomende mededeelingen in de Juli-aflevering van dit Tijdschrift, vermeen ik nogmaals met kracht te moeten opkomen tegen de gevaarlijke fictie, dat men in ons land wel kan volstaan met een klein leger „op een koopje” en daarnaast, op papier, „het geheele volk, dat in de ure des gevaars als één man opstaat en naar de wapenen grijpt tot verdediging van het dierbaar vaderland”. Dát is het „historische, eigen, nationale stelsel”, waarop de Schrijver doelt; dát is het „sedert eeuwen in Nederland bestaande stelsel, waarbij leger en volk te zamen opkomen voor vrijheid en onafhankelijkheid”.

Die phrase verbergt onder het schoonschijnend mom van geestdriftige nationaliteitsuiting de gevaarlijke fictie, dat men een leger kan vormen buiten het leger.

Men kan wel daarbuiten iemand door oefening maken tot een individu, dat zichzelf verweren kan, doch de samenvoeging van eenige op zichzelf staande weerbare mannen vormt nog geen leger, dat in staat is, trots alles, blindelings te gehoorzamen op één bevel en dát is het, wat wij behoeven. De tijden zijn voorbij, dat men kon volstaan met goeden wil, geestdrift, persoonlijken moed. Niet leger en volk, maar het volk, door oefening in en door het leger geschoold en weerbaar gemaakt!

Eene „krachtige volkswapening” kan alleen dan krachtig zijn, als zij geleerd heeft haar krachten op één bevel in de gewenschte richting te gebruiken en dat *kan* zij niet anders leeren, dan in het leger; zij houdt dan echter op „volkswapening” te zijn in de beteekenis, die men hieraan hecht.

Het stelsel, dat de Schrijver het Pruisische noemt, is juist dat van „allen weerbaar”, waarop hij doelt; maar niet alleen weerbaar op papier, doch evenals eertijds in Rome en Athene, door oefening in het leger weerbaar gemaakt.

Die fictie is daarom zoo gevaarlijk, omdat niet-deskundigen daardoor in den waan worden gebracht, als zou men voor minder geld en met minder persoonlijken druk een even goeden of wellicht beteren waarborg kunnen verkrijgen voor het voortbestaan onzer onafhankelijkheid; koren op den molen van zoogenaamde anti-militairisten, die onder de vlag van „geen militaire natie” het schrikbeeld der „financieele draagkracht” in top voeren.

W. VOSMAER.

Militaire telegraphie in de Vereenigde Staten.¹⁾

De werkzaamheden, door het seinkorps verricht, tot het overbrengen van berichten langs de kust tijdens de manoeuvres tusschen leger en vloot, doen in het bijzonder de aandacht vestigen op de ontwikkeling van dezen tak van de Amerikaansche legerorganisatie, welke zelden die aandacht genoten heeft, welke haar toekomt.

Het was tijdens den strijd tusschen Noordelijken en Zuidelijken, dat de telegraaf in het Amerikaansche leger voor het eerst in den oorlog toegepast is; en sommige van de gedurende dien tijd opgedane ervaringen zijn van ingrijpende beteekenis geweest voor de ontwikkeling van een stelsel van telegrafische gemeenschap, dat voor dadelijk gebruik geschikt zou zijn.

Toen de Spaansch-Amerikaansche oorlog uitbrak, was het voor ieder, die belang stelt in dit hulpmiddel der oorlogvoering, werkelijk bewonderenswaardig hoe groote vaardigheid het seinkorps aan den dag legde, om de geheele kust te voorzien van een stelsel van seingemeenschap, dat het voor elke vijandelijke vloot hoogst moeilijk gemaakt zou hebben te naderen, zonder ontdekt te zijn.

Het technisch gedeelte van het leger is naar verhouding altijd klein en het traktement voor vak-electro-technici is in het Amerikaansche leger nooit groot genoeg geweest, om uitstekende krachten te lokken, maar door de zelfverloochenende pogingen van enkelen is deze dienst in staat geweest, zich in de laatste jaren in hooge mate te ontwikkelen.

Ongelukkigerwijze heeft het Congres nooit voldoende het belang ingezien van een telegraafkorps, dat volledig beschikken kan over oefeningsmaterieel voor aanleg, herstel en bediening van militaire lijnen, en de met tegenzin voor dit doel toegestane gelden zijn dan ook te eenen male onvoldoende geweest voor de werkelijke behoeften.

De militaire telegraafdienst verdeelt het stelsel, om het land van telegraaflijnen te voorzien, in drie onderdeelen. Deze zijn de permanente, de semi-permanente en de vluchtige lijnen. De eerste omvatten de bestaande telegraaflijnen en kabels, die het leger in tijd van oorlog zal gebruiken. De semi-permanente lijnen zijn die, welke een aantal stations langs de kust hebben, uitgerust met alle noodige toestellen voor communicatie met andere stations, hetzij langs lijnen, hetzij per draadloze telegraphie. De kust is verdeeld in secties, die stations bevatten op daartoe geëigende punten, welke in vreedetijd onbezet zijn met uitzondering van

¹⁾ Naar: The army signal corps. Scientific American, 27 Dec. 1902.

wachters, die de inrichtingen moeten onderhouden. Verscheidene van deze stations zijn opgericht sedert den oorlog met Spanje met volledige outillage voor onmiddellijk gebruik.

Het derde onderdeel van het telegraafkorps is in sommige opzichten het meest belangrijke. Het terrein voor de werkzaamheid der vluchtige telegraaflijnen wordt gevonden in het werkelijk operatiegebied en dikwijls in de onmiddellijke nabijheid van den vijand.

De telegraafmannen, die deze lijnen bedienen, moeten knappe en vaardige werkers zijn. De voorposten van het leger moeten in verbinding gebracht worden met het hoofdkwartier, en het telegraafkorps, dat deze opdracht krijgt, moet een middel vinden om eene dergelijke communicatie tot stand te brengen, hetzij door draden uit te leggen, tijdelijke draadlooze telegraafstations op te richten, of door seinen met vlaggen en andere optische seinmiddelen. Ten einde dit vlug ten uitvoer te brengen in de nabijheid van den naderenden vijand, moeten de draden soms op den grond gelegd worden of over moerassen, kreeken en kleine rivieren gebracht worden.

Bij alle handelingen te velde moet het te gebruiken toestel van groote duurzaamheid en nauwkeurigheid zijn en tevens van betrekkelijk eenvoudige constructie en gering gewicht. De veldtelefoon is gebleken in dezen tak van dienst van de grootste waarde te zijn, want berichten kunnen hierdoor vlugger worden overgebracht dan door de telegraaf, daar de telefoon dikwijls werken zal over vluchtig aangebrachte lijnen, waar de telegraaf te kort zou schieten.

De tegenwoordige vluchtige telegraaf- en telefoonlijnen kunnen onder gewone omstandigheden met eene snelheid van anderhalf tot drie kilometer per uur aangebracht worden. De wagen, voor dit doel gebruikt, heeft een veldzoeklicht, dat een krachtigen lichtbundel uitzendt om achter- of vooruit, de werklieden in staat te stellen hun weg te vinden door den donkeren nacht.

Volledig uitgerust weegt deze wagen slechts 2800 KG. en voert voldoende brandstof en water mede voor twee uur onafgebroken werken. Een span flinke paarden kan hem over gewoon terrein voortbewegen, maar in geval van onmiddellijke nabijheid des vijands zullen 4 paarden voor die taak bestemd moeten worden, ten einde elk oponthoud te vermijden bij het overtrekken van geaccidenteerd terrein en moerassen.

Behalve dat de wagen petroleum voor brandstof en water voor ketelvoeding medevoert, heeft hij eene complete uitrusting aan telefoon- en telegraafstoestellen en kabelrollen.

De vluchtige veldtelegraaf- en telefoontrein bestaat uit drie secties, benevens de veldzoeklichtwagens. Elke sectie bevat het materieel en de toestellen, noodig om 25—30 KM. lijn in te richten. Er zijn een kabelwagen, een paalwagen en de wagen met zoeklicht en dynamo. De tweede wagen is beladen met vier tot vijfhonderd masten van bereid cypressen of dennenhout, elk ongeveer 4,50 M. lang; voorts schoppen, breekijzers, eboniëten isolatoren en dergelijke voorwerpen.

Een verkenningstroep gaat den paalwagen vooraf en plaatst piketten in den grond om de plaats voor de masten aan te geven. Een werktroep volgt daarop met pikhouweelen en schoppen en maakt een gat van 70 tot 90 cM. diepte bij elke piket. De manschappen met den paalwagen volgen onmiddellijk, de masten uitleggende bij de gaten, waarna de isolatoren aan het einde bevestigd worden.

Alsnu volgt de kabelwagen; de lijnwerkers brengen den draad tusschen de hoorns van de isolatoren en zetten de masten overeind.

Eindelijk komt de batterijwagen, die is uitgerust met een aantal elementen om stroom op de lijn te brengen, alsmede een aantal veldtelefoon- en telegraafstoelstellen van verschillend type.

Indien de lijn voor permanenten dienst bestemd is, wordt meer zorg aan den aanleg besteed, om de lijn duurzaam te doen zijn, en volgt veelal een tweede werkdetachement om het werk van het eerste detachement te verbeteren en uit te breiden.

Seinstations worden op bepaalde punten ingericht en flinke telegrafisten zijn in voortdurende gemeenschap met het beginpunt van de nieuw ingerichte lijn, die elk oogenblik aangevallen en vernield kan worden door den naderenden vijand.

Natuurlijk, dat niet onmiddellijk nadat de lijn gelegd is, de communicatie verzekerd is; dikwijls zullen allerlei moeilijkheden en storingen alle energie van de aanleggers vereischen, tot ten slotte de inspannende arbeid beloond wordt en het hoofdkwartier nauwkeurig kan weten, wat aan het andere einde en langs de lijn plaats grijpt.

De inrichting van dergelijke vluchtige lijnen is eene van de belangrijkste en gevaarlijkste werkzaamheden, die technici in oorlogstijd op zich kunnen nemen.

De vijand is op de hoogte van de waarde van dergelijke communicatiemiddelen en verkenningspatrouilles worden uitgezonden om de lijnen te vernielen. Dikwijls zullen de telegrafisten en het verdere personeel gereed moeten zijn zichzelf en hun arbeid te verdedigen. Dientengevolge is de militaire ingenieur en telegraafarbeider zoowel soldaat als technicus. Hij moet opgeleid zijn als soldaat en bedreven zijn in het gebruik der wapenen, de militaire oefeningen en de tactiek. Waar nijpend gevaar is, volgt een dekkingstroep het telegraafkorps, om het tegen aanvallen van den naderenden vijand te beschermen en dikwijls werken de telegraafmensen door aan de hun aangewezen taak, terwijl schermutselingen rondom hen plaats hebben. Alleen dan verlaten zij hun werk om deel te nemen aan den strijd, indien de dekkingstroepen niet in staat blijken, alleen een overmachtigen vijand te weerstaan.

Gedurende den veldtocht op de Philippijnen verrichtten de veldtelegraaf- en telefoonmensen uitstekend werk en, zoo ver als het leger nieuw gebied binnendrong, brachten deze menschen hun draden aan over den grond of spanden ze langs boomen en opgerichte masten.

Zij hadden in menig deel van het land groote moeilijkheden te overwinnen, want de gesteldheid van de streek wisselde af tusschen lage,

moerassige weiden, dichte tropische wouden en ruw bergland. Maar onder alle omstandigheden van terrein en klimaat baande het telegraafkorps onverschrokken zijn weg.

Met uitzondering van enkele troepjes, die uitgingen om AGUINALDO op te sporen, geraakten de voorwaarts gaande afdeelingen nimmer buiten communicatie met het hoofdleger, zóó uitstekend voorzag het voorposten-telegraafkorps in de behoefte aan gemeenschapslijnen.

A. H. OP TEN NOORT,
2^e Luitenant der Genie.

Uit de militaire bescheiden van het Gemeente-archief te Delft.

In de eerste dagen van Juni van het jaar 1792 kwam te Delft het bericht, dat de Stadhouder Willem V den 7^{en} dier maand het garnizoen zou komen inspecteeren. Ten gevolge van deze belangrijke tijding begaven zich de Heeren Burgemeester ONDERDEWIJNGAART en de Pensionaris VAN WESELEN SCHOLTEN, na afloop der vergadering van Holland, naar het Stadhouderskwartier op het Binnenhof te 's-Gravenhage.

Na eenigen tijd toevens in de antichambre van Z. H. werden de Heeren tot het gehoor bij den Stadhouder toegelaten en verzochten zij den Prins uit naam der Burgemeesteren bij Zijne komst te Delft eene collation te mogen aanbieden, hetgeen Z. H. „op de gracieuste wijze accepteerde”.

Alvorens van dit vorstelijk bezoek uit „het Verbaal” een en ander mede te deelen, acht ik het niet ondienstig eenige beschouwingen over het garnizoen te geven.

De bezetting bestond te dien tijde uit 5 compagnieën van het Regiment Oranje-Drenthe, onder bevel van den Luitenant-Kolonel G. W. ARDESCH. ¹⁾ Het regiment bestond uit 2 bataljons, elk van 1 Grenadier- en 6 Muskietier-compagnieën, welke sterkte op papier elk 53 man bedroeg, doch waarvan de Grenadier-compagnie 58 man telde, dus totaal 376 man per bataljon. De chef van het regiment was Zijne Hoogheid Prins Willem V en de Kolonel-Commandant M. W. POLMAN GRUYS.

Den 22sten Mei van genoemd jaar waren die 5 compagnieën te Delft in garnizoen gekomen, ter vervanging van het 1ste bataljon van het Regiment Oranje-Gelderland, dat op dien zelfden datum naar Breda vertrok. Nu was het in die dagen gewoonte, dat, wanneer een korps van garnizoen zou verwisselen, de officieren bij de Burgemeesters op het stadhuis en corps hun afscheid kwamen nemen.

Op den dag van vertrek van het 1ste bataljon Oranje-Gelderland was de Luitenant-Kolonel J. A. SCHIKHARDT, ²⁾ die over het bataljon het bevel

¹⁾ Volgens het Officiersboekje van 1792 was hij ingedeeld bij het 2^e bataljon.

²⁾ Komt voor in het Officiersboekje van 1790, blz. 66. Hij overleed te Delft in April 1799 en werd aldaar in de Nieuwe Kerk begraven.

voerde, wegens ziekte verhinderd aan het hoofd zijner officieren aan die plichtpleging te voldoen.

Dientengevolge begaven de officieren zich onder geleide van Majoor G. WALTERING ¹⁾ naar het Stadhuis, alwaar zij in de Burgemeesterskamer door Hun Edel Groot Achtbaren werden ontvangen.

Dien zelfden dag zouden voor dit bataljon de 5 compagnieën van het Regiment Oranje-Stad en Lande en Oranje-Drenthe in garnizoen komen. Toen zij voor de stad kwamen en de Heeren Burgemeesters permissie tot den inmarsch hadden gegeven, werd dit korps door den Plaatselijke Commandant, Majoor PIPER, naar de markt geleid om aldaar, volgens het toen heerschend gebruik, door de Burgemeesters in oogen-schouw te worden genomen.

Deze inspectie vond, als volgt, plaats.

Voorafgegaan door Majoor PIPER en de vier stadsboden begaven Hun Edel Groot Achtbaren zich met den Pensionaris en de beide Stadssecretarissen, allen met ongedekten hoofde, van uit het Raadhuis naar het front van den troep.

Bij hun verschijnen werden de trommen geroerd, de officieren salueerden met de spontons (pieken) en vaandels, terwijl de minderen het geweer presenteerden. Na deze begroeting plaatsten de Officieren zich voor de Heeren Burgemeesters tot het afleggen van den eed, waarvan het formulier door een der Secretarissen werd voorgelezen.

Nadat deze plechtigheid volbracht was, begaven de Burgemeesters zich weder naar het Raadhuis en trokken de troepen naar het Prinsenhof, alwaar zij op brood, kaas en bier werden onthaald. ²⁾

Zoo waren de militaire gebruiken in den pruikentijd in de aloude Prinsenstad.

Zooals wij hierboven mededeelden, was de inspectie over het garnizoen tegen den 7^{en} Juni aangekondigd.

Op dien datum arriveerde 's middags tegen half twee uur de Stadhouder binnen Delft, slechts vergezeld van Zijn Adjudant, Generaal Baron BENTINCK, en Zijn stalmeester, Kolonel DE DREVON DE MONTARGUES. Terstond begaf Z.H. zich naar het exercitieveld op de Paardenmarkt ³⁾, alwaar de vijf compagnieën van Oranje-Drenthe stonden opgesteld, terwijl tot handhaving der orde een detachement Invalides was aangewezen.

Onder het verrichten der militaire manoeuvres kwam de Pensionaris VAN WESELEN SCHOLTEN, vergezeld van de Secretarissen VAN DER GOES

¹⁾ Komt voor in het Officiersboekje van 1790, blz. 64, als kapitein der 4^e compagnie.

²⁾ 11^e Memoriaalboek 1689—1795 van Heeren Burgemeesteren van Delft.

³⁾ Eerst in het jaar 1843 werd op de Paardenmarkt de kazerne, die nog heden ten dage bij het bataljon Infanterie in gebruik is, voor rekening van de stad aanbesteed. De bouw dezer kazerne kostte f 55 400. Het eerste korps, dat er in gekazeneerd werd, was het 4^e bataljon Jagers, dat in Juli 1844 van uit 's-Gravenhage te Delft garnizoen kwam houden. (Notulen van den Raad.)

en VOCKESTAERT, benevens twee stadsboden en livreibedienden, Z.H. uit naam der Heeren Burgemeesters complimenteeren.

Eenige bijzonderheden over de evolutiën worden in het verbaal niet vermeld. Na het beëindigen daarvan, begaf het hooge gezelschap zich te voet naar den Doelen. Hoewel bepaald was, dat met het oog op de talrijk saamgevloede menigte een detachement Grenadiers den stoet zou voorafgaan, moest echter op verzoek van Z.H. van dit militair eeregeleide worden afgezien.

Voor de poort van den Doelen, waar eene eerewacht van Grenadiers opgesteld was, werd Z.H. door de Burgemeesters ONDERDEWIJNGAART en LAMBRECHTS opgewacht. Deze Heeren begeleidden Z.H. tot aan de deur van het Logement, op welks voorplein eene eerewacht van Grenadiers de militaire honneurs met vaandel en trommen bewees.

In het Logement gekomen, werd Z.H. aldaar door den Heer President Burgemeester VAN DER GOES en Burgemeester VAN HOOGEVEEN opgewacht, die Z.H. het wachtwoord gaven en Hem vervolgens naar het vertrek leidden, waar de collation zou worden aangeboden. Aan deze collation waren, behalve de Stadhouder met Zijn adjudanten, gezeten de vier Burgemeesters, de Ministers, de Garnizoenscommandant en de verdere officieren met den rang van Kapitein-effectief, alsmede de Plaatselijke Commandant, Majoor PIPER.

Toen te half zes uur de maaltijd was afgelopen en de Prins vervolgens aanstalten tot vertrek maakte, sprak Z.H. den wensch uit „dat Hem niets aangener zou wezen dan tot de bevordering der belangen van de stad en hare goede burgerije steeds te kunnen medewerken en Hij dit bij alle gelegenheden met woorden en daden aan den dag hoopte te kunnen leggen”.

Bij deze belofte is het enkel gebleven, want bange tijden zouden na dit bezoek, zoowel voor het Huis van Oranje als voor de lage landen aan de Zee, niet lang meer uitblijven.

In het volgende jaar, na den inval der Franschen in Brabant, vertrok op den 27sten Februari 1793 het geheele Delftsche garnizoen — op 1 Kapitein, 2 Luitenants en eenige minderen na — naar Oud-Beierland. Dit geschiedde toen vermoedelijk met het doel om dit eiland voor een mogelijken inval der Franschen te behoeden, want, zooals bekend, sloeg Generaal BERNERON reeds den 1sten Maart van het zelfde jaar het beleg voor Willemstad. Na dien tijd vonden te Delft, tot het laatst van 1794, nog verscheidene garnizoensverwisselingen plaats.

In het volgende jaar, toen de revolutievaan zich over het geheele land ontplooidde, trad den 21sten Januari in de Prinsenstad de nieuwe regeeringsvorm in werking. Reeds in den namiddag van den daarop volgende dag kreeg Delft de eerste Fransche troepen, ter sterkte van 150 man, welke de voorhoede van het leger van PICHEGRU uitmaakten en onder bevel van den Generaal BONNEAU stonden, binnen hare muren.

Onze defensie.

DOOR

W. C O O L, *Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf.*

Verschillende vraagstukken omtrent onze landsverdediging eischen herziening, verbetering; andere moeten zelfs nog onder de oogen worden gezien, wachten nog op eenige oplossing.

Wij stellen ons voor onze denkbeelden daaromtrent in eene reeks artikelen in dit Tijdschrift uiteen te zetten, waarbij natuurlijk de *levende strijdkrachten* het eerst onze aandacht zullen vorderen.

De wijze, waarop deze volgens onze bestaande wetten gevormd worden, behoeft hier zeker geen afzonderlijke beschouwing. Trouwens, in het hieronder volgende zullen wij daarop toch herhaaldelijk moeten neerkomen.

I. HERZIENING DER MILITIEWETTEN.

„De zucht om in tijden waarin er geen oefeningen zijn, het blijvend gedeelte, als ik het zoo noemen mag, tot de kleinste proportiën te beperken, heeft in ons land tot een toestand geleid, die maakt, dat zoodra er oorzaak of mogelijkheid kan komen, dat men met een gewapende macht zal moeten optreden tegen eenig verzet, er onmiddellijk moet worden voorzien in de aanvulling van het bijna bespottelijk kleine aantal militairen, dat wij onder de wapenen hebben en dat in geen enkel land zoo klein is.”

Aldus onze Premier in de 37ste Vergadering der Tweede Kamer op 10 Maart jl. in antwoord op de interpellatiën van de Heeren MEES en TROELSTRA, betreffende de werkstaking op 31 Januari t. v.

En waar in die zelfde Vergadering de Minister-President, Dr. KUYPER, mededeelde, dat de sterkte, waarover wij in de laatste dagen van Januari beschikten te *Amsterdam* slechts 591 en te 's *Gravenhage* niet meer dan 770 combattanten bedroeg — tegenover een permanent garnizoen van 4000 man te *Brussel* en 6000 man te *Antwerpen* — en Zijne Excellentie ten slotte verklaarde met de wetenschap van de details, die de Regeering bezat, zich niet te durven indenken, waaraan *Amsterdam* en ons geheele land zou zijn blootgesteld geweest, als de Regeering ook maar één oogenblik gearzeld had... daar schijnt voorzeker voor-

ziening, om niet ten tweeden male verrast te worden en machteloos te staan, eene dringende noodzakelijkheid.

Op welke wijze is dit mogelijk?

De vraag, over welke middelen de Regeering volgens onze tegenwoordige Militiewet beschikken kan, moet hiervoor eerst beantwoord worden.

Volgens Art. 109 kan de Regeering, ter aanvulling van het ontbrekende, de ingelijfden bij de militie te land, die den bij Art. 107 bepaalden tijd onder de wapenen hebben doorgebracht ¹⁾, onder de wapenen houden of roepen:

bij de bereden korpsen voor niet langer dan 6 maanden;

bij de overige korpsen voor niet langer dan 4 maanden;

tot ten hoogste 7500 man tegelijk.

Hoe is men tot die 7500 man gekomen?

Vooreerst kwam dit cijfer overeen met dat van de Militiewet van 1861, waarbij $\frac{1}{7}$ der totale lichteing, als blijvend gedeelte, kon worden aangewezen. Dit totaal bedroeg toch ad 5 lichtingen van 11000 man — het verloop in aanmerking nemende — circa 52.000 man, waarvan het $\frac{1}{7}$ of 7428 tot 7500 was afgerond.

Bovendien had de toenmalige Minister van Oorlog, de Generaal KOOL, bij de behandeling van de tegenwoordige Militiewet in de Tweede Kamer opgemerkt, dat het blijvend gedeelte van de lichteing 1900 — onder de oude Wet dus — voor de onbereden wapens 4218 man bedroeg, en dat dit bij de uitbreiding van het leger, ten gevolge van het verhoogde contingent, tot 5620 man zou moeten stijgen, terwijl het blijvend gedeelte van de bereden wapens, thans 610, tot het dubbele cijfer zou moeten klimmen, waardoor het geheele blijvende gedeelte eene sterkte van $5620 + 1220 = 6840$ zou moeten verkrijgen. Voor kadervorming en dekking der mobilisatie zou dat cijfer tot 7500 man moeten worden verhoogd.

Het is verder bekend, dat ofschoon de tegenwoordige Minister van Oorlog, de Generaal BERGANSIUS, voor dit jaar het blijvend gedeelte, wegens de kleine lichteing (van 11000 man), waaruit dit nog moest worden gevormd, niet tot het wettelijk maximum, maar slechts tot 6500 man had opgevoerd, bij de behandeling van de begrooting in de Tweede Kamer door den Heer VERHEY een amendement was voorgesteld om dit cijfer nog te verlagen. ²⁾ Dit amendement, intusschen door den voorsteller losgelaten, maar door den Heer SCHAPER overgenomen, werd in de zitting van 22 December 1902 verworpen.

Eindelijk gaf, waarop zich ook de Heer VERHEY bij de indiening van zijn amendement beriep, Art. 110 van de Militiewet aan de Regeering

¹⁾ $8\frac{1}{2}$ maand voor de onbereden korpsen;

18 maanden „ „ bereden „ ;

4 „ voor hen, die tot korte oefening worden ingelijfd.

²⁾ Juister gezegd, strekte het amendement tot verlaging van onderartikel 14 der begrooting met f 2545.69, waardoor het blijvend gedeelte bij de onbereden wapens met circa 883 man zou verminderd worden.

de bevoegdheid, tot handhaving of herstel van de openbare rust en orde, de ingelijfdcn bij de militie te land, die onder de wapenen zijn of laatstelijk geweest zijn, onder de wapenen te houden of te roepen.

Dat intusschen aan deze bepaling misschien wél preventieve, bij mogelijkheid tot tijdige oproeping, maar geenszins afdoende repressieve waarde kon worden gehecht, bij *onverwacht* opkomende bedreiging der rust en orde, hebben de gebeurtenissen in de jongst verloopcn maanden duidelijk aangetoond.

Op de basis van onze tegenwoordige Militiewet heeft dus de Regeering, wanneer zij zich op grond van de opgedane ondervinding niet verantwoord acht, na het vertrek met groot verlof der lichting van dit jaar, wederom den winter zonder voldoende macht onder de wapenen in te gaan, het recht:

- 1°. het blijvend gedeelte tot een maximum van 7500 man onder de wapenen te houden ¹⁾);
- 2°. de jongste lichting (of lichten) in haar geheel onder de wapenen te houden, onder gehoudenheid echter om in dit laatste geval, zoodra de ingelijfdcn zes weken onder de wapenen hebben doorgebracht, onverwijld een voorstel van wet aan de Staten-Generaal in te dienen, om het onder de wapenen blijven van die ingelijfdcn, zooveel noodig, te bepalen (Art. 110).

Daar eene vermeerdering van het contingent voor het blijvend gedeelte met slechts 1000 man boven het getal, dat dezen winter onder de wapenen bleef, zeker niet, als een afdoende maatregel, zal worden beschouwd, om voor de handhaving der orde te kunnen instaan, zou het tweede middel te baat moeten worden genomen en — nog onder den levendigen indruk van de jongste gebeurtenissen — allicht eene voldoende meerderheid in de Staten-Generaal vinden.

Zeker ware daardoor het gevaar voor rustverstoring verminderd en daarmee, wanneer althans ééne geheele lichting voldoende blijkt, hetgeen naar onze meening het geval zal zijn, ook het groote nadeel vermeden, dat gelijktijdig oudere lichten moeten opkomen, zooals dezen winter moest geschieden.

Intusschen rijst de vraag of deze weg, die vermoedelijk alsdan niet alleen voor den aanstaanden winter zou moeten worden bewandeld, wel de juiste moge heeten.

En daarnaast komt de vraag op, of men aldus niet *feitelijk* terugkeert tot den éénjarigen diensttijd met eventueele verlenging, die na den langdurigen, daarover gevoerden strijd door het eindelijk aannemen der Militiewet 1901, verlaten scheen.

¹⁾ Van het middel, om ingevolge Art. 111 een deel der dienstplichtigen voor herhalingsoefeningen onder de wapenen te roepen en zodoende de sterkte te vermeerderen, spreken wij niet, daar dit middel slechts van zeer tijdelijken aard, in strijd met den geest der Wet en te nadeelig voor de oefeningen zelve zou wezen.

En of, waar aldus de gebleken noodzakelijkheid tot bestendinging van buitengewone maatregelen zou dwingen, het niet de voorkeur zou verdienen, ridderlijk ongelijk te bekennen en de Wet te herzien. ¹⁾

Deze vragen te stellen, is haar te beantwoorden.

In welke richting zal o. i. die herziening moeten plaats hebben?

Uit een zuiver *militair* oogpunt zou het zeker het meest aanbeveling verdienen, indien de eerste-oefeningstijd wederom op 12 maanden, met opkomst der ingelijfd en in het najaar, stel 1 October, werd teruggebracht. Om dan toch de vóroefeningen buiten het leger zooveel mogelijk te bevorderen — evenveel verkorting van den diensttijd *in* het leger, als thans daaraan toe te kennen —, zou kunnen worden bepaald, dat allen, die aan de vereischten van militaire bekwaamheid en lichamelijke geoefendheid voldeden, slechts 8 maanden hadden te dienen en daartoe eerst met Februari d.a.v. behoefden op te komen. De groote najaars-oefeningen in de 2de helft van September waren dan voor beide categorieën „le couronnement de l'édifice”, waarna alle niet voor het blijvend gedeelte aangewezenen, met groot verlof zouden vertrekken.

Tegenover de deugdelijke eischen, die men van militaire zijde voor de vrijstelling van eerste opkomst gedurende de maanden October—Februari kan stellen, zou voor ieder het groote voordeel staan, de *zekerheid* van dit voorrecht bij voldoening aan de gestelde eischen, welke zekerheid niet geschonken wordt door de tegenwoordige Militiewet, die slechts een getal van 5200 kortgeoefenden toelaat, en deze, zonder rekening te houden met het beschikbare aantal voorgeoefenden, dat aan de gestelde eischen voldoet, verhoudingsgewijze over de gemeenten verdeelt.

Thans toch bestaat de mogelijkheid, zooals reeds meermalen werd betoogd, dat in enkele plaatsen het getal der lotelingen, die aan de door de Regeering gestelde eischen van militaire bekwaamheid en lichamelijke geoefendheid voldoen — en die dus ingevolge Art. 104 het eerst voor de categorie der kort te oefenen in aanmerking komen —,

¹⁾ Onder het schrijven van dit artikel is inderdaad een voorstel tot wijziging der Militiewet door de Regeering aangekondigd, waarmede, naar men vermeent, uitbreiding van het blijvend gedeelte wordt beoogd. Aangezien dit intusschen bij de bestaande Wet (Art. 109) over 2 periodes telkens ten hoogste van 7500 man, reeds 15.000 man kan bedragen — bij eene sterkte der lichte van 17.500, waarvan nog het contingent voor de zeemilitie af te trekken — en dus nagenoeg geen uitbreiding toelaat, kan zonder principieele wijziging van de Wet eene oplossing alléén gevonden worden door in plaats van gelijke verdeling, als thans, vermeerdering van het blijvend gedeelte in de meest gevaarlijk geachte periode tegenover evenredige vermindering in de minder gevaarlijke periode te stellen. Intusschen, hoewel hierdoor zeker rust en orde beter dan thans gewaarborgd kunnen worden, blijft eene meer principieele wijziging der Wet ons niet minder wenschelijk voorkomen, zoodat wij gemeend hebben onze beschouwingen daaromtrent niet achterwege te moeten houden.

grooter zou kunnen zijn dan het door die gemeente te leveren contingent, terwijl dit daarentegen in andere plaatsen onvoltallig is. In de eerste zullen dus vóórgeoeffenden nogmaals eene volledige oefening ondergaan, in de laatste ongeoeffenden eene verkorte oefening ontvangen.

Dat deze verscheidenheid zeer storend op den geregelden gang van het onderricht moet werken, behoeft geen verdere uiteenzetting.

In de bestaande Militiewet dit nadeel te willen opheffen, — als waarop van verschillende zijden is aangedrongen — door allen, die aan de thans gestelde militaire en lichamelijke eischen voldoen den verkorten oefeningstijd toe te staan, zou zonder voldoende voorbereiding van ons volk zelf van te bedenkelijke gevolgen kunnen zijn. Bij noodzakelijk te stellen strenger eischen zou men slechts weinig stof verkrijgen, bij vrijgeveige of handhaving der thans bestaande bepalingen de deugdelijkheid van het leger ernstig in de waagschaal stellen.

Men vergete toch nooit op welke wijze de z.g. viermaanders *oneigenlijk* in *deze* Militiewet zijn opgenomen.

Oorspronkelijk in het Wetsontwerp van den Minister ELAND bestemd tot corvée- en wachtdiensten om in de plaats van het blijvend gedeelte te treden, vonden de 4-maanders in die bestemming hun „raison d'être” en in het daarvoor benoodigd aantal de verklaring van het sterkte-cijfer (van 5200). Het waren minderwaardige troepen, bestemd voor minderwaardige diensten. In oorlogstijd vulden (overvulden) zij dan ook slechts de depots.

Welke gebreken overigens aan deze categorie kleefden, is door den tegenwoordigen Minister van Oorlog in de(n) Militaire(n) Spectator van 1900 zeker duidelijk genoeg uiteengezet. ¹⁾

Ongetwijfeld is door den Generaal KOOL bij de overname en omwerking van het wetsontwerp-ELAND de militaire waarde dezer 4-maanders veel verbeterd: van minderwaardige, in den winter opkomende en slechts gebrekkig te oefenen troepen, zouden zij bij voorkeur uit de élite, de vóórgeoeffenden, worden gevormd en in het beste jaargetijde Juni tot en met September worden geoefend.

Karakter en bestemming veranderden daarmede intusschen ook; van depottroepen zouden zij voortaan, evenals de volledig geoefenden, tot de troepen in eerste linie behooren.

En hoezeer men het nu ook moge toejuichen, dat deze troepen van den aanvang af nuttig zullen worden gebruikt, en het veel te groot aantal depottroepen, waarmede men in het ontwerp-ELAND eigenlijk geen raad wist, en die daarom eerst achtereenvolgens zouden opgeroepen worden, tot bescheidener proportiën is gedaald, zoo is daarmede het hoofdbezwaar tegen die instelling toch niet weggenomen.

Behalve toch dat bij de gewijzigde bestemming der kortgeoefenden het cijfer van 5200, dat aangehouden en in de Wet opgenomen werd,

¹⁾ „De Wetsontwerpen betrekkelijk de samenstelling en vorming onzer levende strijdkrachten.”

nu elke grond mist, heeft men, zonder dat het voorbereidend gymnastisch onderricht van de jeugd, als in Zwitserland, hier het burgerrecht verkregen had, zonder dat dit, als het ware, door jaren en jaren lange inwerking ons volk daartoe rijp had gemaakt en de vereischte militaire hoedanigheden geschonken, met dit „instituut” der 4-maanders een plotselingen sprong gedaan, een „leap in the dark”!

En aldus werden, zonder dat de basis behoorlijk was gelegd, aan een aldus te weinig vruchtbaar voorbereidend militair onderricht voorrechten toegekend, buiten alle verhouding.

De bezwaren van dit stelsel zijn reeds meermalen in dit Tijdschrift uiteengezet; wij mogen dus volstaan daarheen te verwijzen.¹⁾

Door de boven voorgestelde wijze zullen, met behoud van de voorrechten aan deugdelijke vóóroefening verbonden, de nadeelen van het instituut der (te) kort geoefenden worden opgeheven, waaronder niet het minst te noemen de moeilijkheid om uit deze catagorie het zoo hoog noodige militiekader te kweeken en het zeker niet denkbeeldig gevaar, dat langs dezen weg de bronnen van het Reservekader geheel opdrogen. Ook het blijvende gedeelte, dat men èn uit beginsel — men denke aan de daartegen in de Tweede Kamer gevoerde oppositie — èn om de daarin liggende onpaedagogische opleidingswijze, èn om den ongelijken druk, èn — last not least — om de kosten toch steeds zoo gering mogelijk zal wenschen te houden, kan bij het besproken stelsel aanmerkelijk verminderd worden, daar dit, zoolang althans het aantal kort te oefenen niet overwegend wordt, in hoofdzaak alleen noodig zal zijn gedurende het tijdperk van October tot Februari. In de volgende 4-maandelijksche periode toch, zijn de met October opgekomen manschappen voldoende geoefend en kan dus een blijvend gedeelte, met uitzondering van dat voor de bereden wapens en van hen, die tot kader worden opgeleid, vervallen.

Tegenover al deze voordeelen staan de meerdere kosten, al zullen deze langzamerhand verminderen, wanneer door deugdelijke gymnastische volksopvoeding het cijfer der kort te oefenen stijgt.²⁾

¹⁾ Zie o.a. de artikelen in de Maart-aflevering van dit jaar: „Iets over de 4-maanders” door S. en „Enkele opmerkingen over de 4-maanders” door J. H. VAN DER HEGGE ZIJNEN, Kapitein der infanterie.

²⁾ Aannemende, dat het cijfer van 5200 kort te oefenen der tegenwoordige Wet is bereikt, zouden, globaal geraamd, de meerdere kosten nog bedragen: 5200 man 4 maanden langer eerste-oefeningstijd ad f 21 per maand

$$5200 \times 4 \times f 21 = f 437.000$$

12.300 man, na aftrek van die voor de zeemilitie bestemd, volledig

$$\text{te oefenen, } 3\frac{1}{2} \text{ maand langer, } 11700 \times 3\frac{1}{2} \times f 21 = f 859.950$$

$$f 1.296.950$$

welk bedrag verminderd moet worden met het in de periode Februari tot en met Mei minder blijvend gedeelte, stel 5000 man

$$5000 \times 4 \times f 21 = f 420.000$$

$$\text{Blijft } f 876.950$$

$$\text{of rond } f 900.000$$

Door alsdan verder, evenals bij de tegenwoordige Militiewet, de sterkte van het leger uit 8 dezer lichten te doen bestaan, zal naar onze meening een goed leger worden verkregen, geschikt tot handhaving der binnenlandsche rust en tot wering van vreemd geweld.

Is langs dezen weg de quaestie op de beste wijze opgelost?

Zeker niet voor hen, die — vooral na de jongste gebeurtenissen — meenen, dat het zwaartepunt van de bestemming van het leger zich vooral naar het eerste deel zijner taak heeft verplaatst. Heeft toch von BOGUSLAWSKI — in hun gedachtengang — niet als met zienersblik gewaarschuwd: „die allgemeine Wehrpflicht taugt nur unter der Bedingung, dasz das Fundament der Autorität in Staat und Familie, der kriegerische Geist des Volkes — wohl zu unterscheiden von dem chauvinistischen — unerschüttert sei”.¹⁾

En al zou eene wijziging der Militiewet in boven aangegeven geest ons nog niet die algemeene weerplicht schenken, op het punt, waarop het hier aankomt, de recrueteering van het leger uit alle lagen der maatschappij met betrekkelijk korten dienstdienst in het leger, hebben wij zeker op Duitschland niets voor. Integendeel!

¹⁾ Moge men ten opzichte van de gezindheid van ons volk aan de vrees — altijd eene slechte raadgeefster — geen te groote plaats toekennen, het zou daarom toch verkeerd zijn v. BOGUSLAWSKI's ernstige woorden uit het hoofdstuk „Innere Triebfedern” van zijn „Taktische Folgerungen aus dem Burenkriege” over het hoofd te zien: „..... Aber wir müssen hier nothwendig auf ein allgemeines Gebiet übertreten weil Volk und Heer in unauf löslicher Verbindung stehen. Weshalb war das moralische Element in der Armee mit welcher der grosse Kaiser in den Krieg zog, so vorzüglich? Weil der patriotische und monarchische Gesinnung, der militärische Geist, das strenge Pflichtgefühl noch im Volke wurzelten, fest zusammen geschweisst durch die Erziehung der über ein Halbjahrhundert dauernden allgemeinen Wehrpflicht und einer Volksschule, deren Leistungen man zwar zu hoch anschlug, die aber im Allgemeinen dem Heer in die Hände arbeitete. Wodurch waren die römischen Heere zur besten Zeit so furchtbar? Durch die strenge Zucht im Staate, begründet auf die Zucht des Hauses in welchem der pater familias fast unumschränkt herrschte. Dies war die Quelle der römischen Disziplin in der Blüthezeit des Staates, und diese Rückwirkung zwischen Volk und Heer wird zu allen Zeiten vorhanden sein”.

„Stehen wir — vraagt v. BOGUSLAWSKI ten slotte — in diesen Punkt noch „auf derselben Stelle wie unter den groszen Kaiser?” Men begrijpt het antwoord. Veel te veel, zegt v. B., wordt de invloed van de socialistische pers over het hoofd gezien, die dag aan dag de liefde voor vaderland en vorstenhuis ondermijnt, den officiersstand en het leger hoont. Ook de veel te ver gaande humanitaire richting in de strafwetgeving, in de publieke meening, enz. heeft daaraan schuld.... „Und man glaubt wirklich nicht, dasz das Alles endlich jenen Geist, der unsere Schlachten schlug, untergraben musz?”

Tegen die te ver gedreven humanitaire richting, den ziekelijken geest onzer dagen, de losheid van wetten en instellingen te waken, blijft ongetwijfeld de plicht van den Staat!

Duchtte men zorgvol en hoofdzakelijk het socialistisch, of juister gezegd het anarchistisch gevaar, dan ware terugkeer tot de kleinere, maar permanente huurlegers van vroeger eeuwen een dringende eisch.

Geen reactie intusschen op geenerlei gebied!

Zeker de in de afgelopen periode geuite minachtende vraag: „wat is de Staat?” mag nimmer meer kunnen worden herhaald.

In laatste instantie blijve steeds — zooals wij verder zullen nagaan — eene te allen tijde voldoende sterke legermacht beschikbaar tegen mogelijke afdwalingen van eene, soms maar al te gemakkelijk mede te slepen en te misleiden volksmassa . . . Maar, opleiding en opvoeding van het volk, opwekking tot plichtsbesef en eergevoel, tot liefde voor de groote gemeenschap, het vaderland, blijve steeds het streven van elke Regeering, billijkheid en rechtvaardigheid de hechtste zuil van haar gezag!

Dan zal ook de hoofdbestemming van het leger naar buiten gericht blijven, de verdediging onzer onafhankelijkheid!

Die schoone taak eischt de deelname van *al* onze krachten, van het *geheele* Nederlandsche volk!

Op de boven voorgestelde wijze nu wordt geen schrede verder gezet op den weg, dien wij bij het ontwerp-ELAND en de aanneming der legerwetten eenmaal ingeslagen hebben, en die naar het volksleger in goede beteekenis moet leiden. Het beperkte contingent met zijn ongelijken druk blijft gehandhaafd. Het niet te rechtvaardigen beginsel, dat slechts een deel der weerbaren aan de verdediging des lands deelneemt en de lasten daarvan draagt, blijft in stand gehouden. De hooge kosten zullen een beletsel vormen om buiten het leger aan landweer en landstorm de zoo hoog noodige aandacht te wijden en de daarvoor vereischte noodzakelijke uitgaven te bestrijden.

En aldus zou het voorschrift van art. 180 der Grondwet, dat alle Nederlanders, daartoe in staat, verplicht zijn mede te werken tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk en tot verdediging van zijn grondgebied, eene doode letter blijven!

Op welken grondslag moeten dan onze legerwetten berusten?

Zoo schoon is hierop het antwoord door den Generaal REUTHER gegeven — al kunnen wij met de door hem aanbevolen wijze van uitvoering niet medegaan — in de erfenis, die hij ons liet ¹⁾, dat wij niet kunnen nalaten die woorden hier letterlijk weer te geven, daar zij nog niets van hun waarde verloren hebben:

„Indien wij ten volle bewust zijn, dat de verdediging des lands niets minder voor ons is dan een strijd om ons onafhankelijk en zelfstandig volksbestaan, en wij ons de treurige gevolgen van vreemde overheersching voor den geest brengen, dan komen wij ongetwijfeld tot de overtuiging, dat wij ons moeten verdedigen, en dat tot het voeren van dien strijd op al de krachten des lands moet kunnen worden gerekend.

¹⁾ „De dienstplicht in verband met de voorstellen der Staatscommissie”, uit de nagelaten papieren van Generaal REUTHER.

„De beschikking over die krachten dient ons door onze militaire organisatie te worden gegeven, door bij de regeling van den dienstplicht in beginsel aan te nemen, dat de gewapende medewerking der weerbare bevolking van dienstplichtigen leeftijd tot de verdediging verzekerd moet zijn.

„Ten eerste moet dit beginsel op den voorgrond staan om zijne moreele waarde.

„Te dikwijls wordt bij de regeling onzer levende strijdkrachten getracht het voorbeeld der groote mogendheden na te volgen, en wordt uitsluitend rekening gehouden met de materieele kracht, die aan een leger, bestaande uit een bepaald aantal dienstplichtigen, kan worden gegeven, hoezeer iedereen voelt, dat aangezien in een klein land, als het onze, de materieele kracht van dat leger altijd betrekkelijk gering zal zijn in verhouding tot die van onzen vijand, langs dien weg geen zelfvertrouwen kan worden opgewekt, maar moedeloosheid wordt te weeg gebracht.

„De zedelijke factoren, waardoor de kracht eens volks zoo zeer kan worden verhoogd, mogen ook bij de regeling van ons krijgswezen vooral niet worden verwaarloosd. Ongetwijfeld zijn liefde voor het vaderland, vrijheidszin en geestkracht onmisbare voorwaarden om zelfs een klein volk het besluit te doen nemen dat vaderland te verdedigen. Doch dit is niet voldoende. Om dat volk den strijd tegen een overmachtigen vijand te doen opnemen, en, alle gevaren trotseerende, zelfs bij het ondervinden van tegenspoed, dien te doen volhouden zonder den moed te verliezen, is meer noodig. Hiertoe moet het buitendien voelen, dat het de kracht bezit, om een dergelijken strijd met kansen op gunstigen uitslag vol te houden. En dat zal alleen dan het geval zijn, indien dat volk in zijn geheel de wapens tot het verdedigen van zijn bestaan kan voeren, en zoodoende het zelfvertrouwen erlangt aan ieder eigen, die zich in staat voelt op eigen kracht te steunen en gewapenderhand tot zijne verdediging op te treden.

„Welnu, dit gevoel moet bij het volk worden opgewekt. Doch dit geschiedt niet, indien men, in plaats van de weerbare bevolking van dienstplichtigen leeftijd, door het organiseren eener volkswapening, de wapens in handen te geven, de voorstellen der Staatscommissie volgt ¹⁾, en de taak der verdediging opdraagt aan het leger, bestaande uit een zeker aantal dienstplichtigen, en zoodoende het volk den indruk blijft geven, dat de verdediging des lands de taak is, uitsluitend van dat leger en niet eene zaak, die het geheele volk aangaat.

¹⁾ Ingesteld bij K. B. van 10 Juni 1888, No. 26, tot voorbereiding der wettelijke regeling van den militair dienstplicht. Gelijk bekend, stelde deze bij invoering van den persoonlijken dienstplicht voor jaarlijks, van de \pm 40.000 ingeschrevenen, 12.500 man ter volledige (voor één jaar) en 4000 voor verkorte oefening (voor 3 maanden) op te roepen; de duur van den dienstdtijd zou 8 jaar in het leger, 5 jaar in de landweer en 7 jaar in de reserve der landweer bedragen.

„Ten andere is het een vereischte, dat de geheele weerbare bevolking van dienstplichtigen leeftijd met de wapens in de hand aan de verdediging deelneemt, omdat wij dan alleen over voldoende materieele krachten zullen beschikken om den strijd tegen een wellicht zeer machtigen vijand met gunstige kansen te kunnen volhouden.

.....„Ten derde moet onze militaire organisatie de gewapende medewerking van de weerbare bevolking aan de verdediging des lands verzekeren, omdat die eisch onvoorwaardelijk op het oogenblik van den strijd zal worden gesteld. Wanneer het „te wapen” door het land zal weerklinken, zullen die woorden niet alleen gericht zijn tot het leger, zelfs na invoering van een twintigjarigen dienstdienst en nadat de dienstvervangende er bij zal zijn afgeschafte, maar tot alle weerbare mannen des lands. En gelooft men waarlijk, dat in zulk een oogenblik de geestdrift der bevolking zou worden opgewekt en aan het nationaal gevoel worden voldaan, indien slechts een beperkt aantal dienstplichtige burgers, vroeger daartoe op een of andere wijze aangewezen, onder de wapenen werd geroepen en diensgevolge tal van gehuwde mannen en vaders van gezinnen tot 33-jarigen en wellicht ouderen leeftijd tegenover den vijand werd geplaatst, terwijl een groot aantal vrijgelatene of vrijgestelde krachtige jongelieden, wegens gebrek aan oefening in den wapenhandel in het leger, ongeschikt zou worden verklaard om deel aan den strijd te nemen en daarom aangewezen werden om grond te verwerken of andere diensten te verrichten.

„Zouden bovendien door dergelijke organisatie de militaire plichten en lasten niet op hoogst ongelijkmatige en onrechtvaardige wijze onder de bevolking worden verdeeld?”

Onze militaire organisatie moet zich dus — wij zeggen het den Generaal REUTHER na — van den aanvang van den oorlog af, de gewapende medewerking van de weerbare bevolking van dienstplichtigen leeftijd tot de verdediging des lands verzekeren. De vraag is nu slechts hoe moet die militaire organisatie, welke ons een weerbaar volk, een waarlijk Nederlandsch volksleger zal schenken, zijn ingericht?

In hoofdzaak staan hiertoe twee wegen, beide gebaseerd op den almeenen dienstplicht, open:

Langs den eenen komt men, door naast een klein, maar deugdelijk leger eene behoorlijk georganiseerde en goed geoefende volkswapening in het leven te roepen. Het jaarlijksch contingent daartoe in 2 deelen te verdeelen, waarvan het kleinste te bestemmen voor het leger, geschikt om dadelijk op te treden in onze buitenprovinciën tot vertraging van 's vijands opmarsch naar het hart des lands en tot handhaving onzer neutraliteit, en in eene latere periode van den oorlog om het actieve element der verdediging te vormen en daarmee uitvallen op groote schaal te verrichten. Het grootste deel, de volkswapening, zou de krijgsmacht vormen voor de passieve verdediging van een zoo groot mogelijk gedeelte van ons grondgebied, voor de z.g. locale verdediging, voornamelijk van ons polderland.

Dat was het stelsel van den Generaal REUTHER, dat eenigszins gewijzigd ook in de ontwerp-legerwetten van den Minister SEYFFARDT was belichaamd en thans in den Eerste-Luitenant der Artillerie W. E. VAN DAM VAN ISSELT een warm aanhanger vindt. ¹⁾

Intusschen, hoeveel voor dit stelsel ook te zeggen valt en met hoeveel talent de verschillende voordeelen ook nu weder worden bepleit, een stelsel, waarbij het gewapende volk *naast* het leger wordt gesteld, kan ons niet bevredigen.

Allerminst het stelsel REUTHER, waarbij de dienstplicht vervuld werd in het leger of in de volkswapening en plaatsvervanging, omruiling dus tusschen beide deelen, was toegestaan, waardoor de beste krachten aan het leger konden ontvallen, terwijl ook de oefeningen van de volkswapening van te weinig beteekenis worden geacht. ²⁾

Het stelsel SEYFFARDT, waarbij de dienstplicht mede vervuld zou worden of bij het leger of bij de schutterij ³⁾, welke naam bij de ontwerp-legerwetten voor de volkswapening behouden bleef, stond, daar het geen omruiling tusschen beide categorieën toeliet, uit een zedelijk en krijgskundig oogpunt ongetwijfeld hooger. De oefening der locaal georganiseerde schutterij, welke hoofdzakelijk plaatselijk zou geschieden, zou hierbij echter, evenals in het eerste stelsel, veel te wenschen hebben overgelaten.

In dat opzicht staat zeker bovenaan het stelsel VAN DAM VAN ISSELT, dat, wat het leger betreft, het goede uit het ontwerp SEYFFARDT, overnam en voor de niet daarbij ingedeelden, de volkswapening, een twee-maandelijkschen oefeningstijd in kampen voorstelt, nadat zij bij voorkeur reeds eene locale recruten-school bij het voorbereidend militair onderricht hebben doorloopen.

Op die wijze zal voor deze categorie — de landstorm of poldertroepen, zooals de heer VAN DAM VAN ISSELT hen noemt — voor het bijzondere, door hem beoogde doel eene dadelijk bruikbare en voldoende geoeffende macht te verkrijgen zijn.

Zal echter een dergelijk passief sterke macht ons beste stelsel van verdediging vormen, past ons dan het schild beter dan de lans?

Zal ook bij dit (verbeterde) stelsel, de kaderquaestie, de behoorlijke eucadreering der volkswapening, niet een onopgelost vraagstuk blijven?

¹⁾ Zie diens „De ontwikkeling van ons Krijgswezen sedert Nov. 1813” en artikelen in „Allen Weerbaar”, Mei 1903, waaraan wij bovenstaande omschrijving ontleenden.

²⁾ Gedurende de eerste 5 dienstjaren: 100 uren per jaar, gedurende de laatste 5: 50 uren per jaar.

³⁾ Het verschil tusschen beide stelsels bestond hierin, dat bij den Generaal REUTHER ook de in het leger gediend hebbenden — na 5 jaar — in de volkswapening werden opgenomen, terwijl bij den Overste SEYFFARDT de dienst in het leger en in de schutterij — door loting uitgemaakt — van het begin tot het einde gescheiden bleef.

Bij den korten diensttijd dezer zal hieruit toch nagenoeg geen kader te vormen wezen, zoodat dit te haren bate schier uitsluitend uit het leger — verreweg het kleinste deel — zal moeten worden gevormd.

En bovendien, zullen bij deze organisatie ten gevolge van de loting, al beperkt men het contingent door allerlei strenge (maar daarom nog geenszins billijke) eischen nog zoozeer, de militieplichten en -lasten niet op hoogst ongelijke wijze op de bevolking blijven drukken... waartegen, zooals wij boven zagen, de Generaal REUTHER zoo ernstig waar-schuwde... in theorie?

En bovenal, zal het moreele standpunt geen schade lijden, zal men toch, door het wederom scheppen van eene, zij het dan ook veel verbeterde schutterij, niet opnieuw den stempel der minderwaardigheid op het grootste deel onzer weerkracht drukken en dit van het begin af aan tot een kwijnend bestaan veroordeelen?

Neen, daarom geen leger *naast* het gewapende volk, maar „*het* leger *het* gewapende volk”.

De gymnastische opleiding, op de lagere school reeds aangevangen, vinde voor de geheele mannelijke jeugd in het leger haar voortzetting en voltooiing. ¹⁾

En die hoogere school door allen gelijkelijk te doorloopen, wekke den gemeenschappelijken zin tot mannelijke deugden, tot orde en plicht, tot liefde voor aller vaderland!

Wij zullen thans onderzoeken op welke wijze, met vermindering van de bezwaren en nadeelen, die door den heer VAN DAM VAN ISSELT daaraan toegekend, — waaronder voornamelijk de te groote uitbreiding, de „verwatering” van het leger — deze tweede weg voor ons land is te verwezenlijken.

Volgens den staat, behoorende bij het Verslag nopens den afloop van de lichte voor de Nationale Militie in het jaar 1901 (Bijvoegsel der Staatscourant van 13 Maart 1902), bedroeg het aantal ingeschrevenen voor de nationale militie..... 47.809

en werden hiervan uitgesloten	71	
overleden na de loting	33	
vrijgesteld wegens broederdienst (volgens de toenmalige bepalingen)	9424	21.476
„ van de eenige zoons (als boven).....	5098	
„ wegens militairen dienst.....	1541	
„ „ ziekelijke gesteldheid, gebreken of te kleine maat	5309	
zoodat er beschikbaar bleven.....	26.333	

¹⁾ Reeds door SCHARNHORST, den grondvester van de Deutsche legerinstellingen, en later door v. BOYEN voortgezet, is de beteekenis van de algemeene weerplicht en hare werking op den fysieken en moreelen toestand van het volk erkend en in het leger in vreedestijd de beste school voor aankweeking van mannelijke en nationale deugden gezien.

Hierbij valt op te merken:

dat ingevolge de bepalingen van de tegenwoordige Militiewet (Art. 47) de eenige zoons niet meer vrijgesteld zijn en uit een gezin met een on-even aantal zonen de grootste helft, in plaats van als vroeger de kleinste, moet dienen, door welke beide beperkingen der vrijstellingen vermoedelijk over ongeveer 8000, of na aftrek van de lichamelijk ongeschikten, over circa 7000 dienstplichtigen meer zal kunnen worden beschikt;

dat daarentegen bij de tegenwoordige Militiewet, behalve aan geestelijken en hen, die daarvoor worden opgeleid, in bijzondere gevallen — waaronder te verstaan, wanneer de ingelijfde onmisbaar is voor het gezin — ontheffing van den werkelijken dienst kan worden verleend (Art. 113).

Door vrijzinnige toepassing van dit zoo juiste beginsel kunnen, zonder schade voor de militaire, de sociale belangen zeer worden gebaat.

Uit een militair oogpunt zal het verder zeer wenschelijk zijn de fysieke eischen voor de toelating te verscherpen. Wie het groot percentage nagaat van zieken en achterblijvers, die in een veldtocht in de eerste dagen van actie aan het leger ontvallen en de hospitalen vullen; wie nagaat, welke zware vermoeienissen en ontberingen bij de hedendaagsche oorlogsvoering reeds *dadelijk* kunnen gevorderd worden, zal de lichamelijke eischen voor de ingelijfden zeker zeer hoog stellen.

Het is daarom, dat bij het oorspronkelijk wetsontwerp van den Minister ELAND — op advies van den geneeskundigen dienst — de minimum lengte voor de in te lijven dienstplichtigen van 1.55 op 1.57 was gesteld, welke wijziging ongelukkig geen meerderheid in de Volksvertegenwoordiging kon vinden. ¹⁾ Toch werd hiermede geenszins eene nieuwigheid beoogd. Bij de Militiewet van 1820 was reeds deze minimum-maat aangenomen. Bij de nieuwe Militiewet van 1861 intusschen — toenmaals vermoedelijk met het oog op de aanzienlijke uitbreiding, die het contingent verkreeg — werd zij tot 1.55 verminderd. Sedert is echter — gelukkig verschijnsel — de lengte-standaard in ons land voortdurend toegenomen. Het aantal lotelingen toch, dat, als beneden deze maat, moest worden afgekeurd, bedroeg in 1863 12.98 %; in 1870 9.32 %; „ 1880 5.5 „ ; „ 1890 3.68 „ ; „ 1899 2.89 „ .²⁾

Zeker niet ten onrechte vormde zich na de oorlogen van 1864, 1866 en 1870 de meening, dat de Deutsche schoolmeester de overwinning had doen behalen. Men gevoelde, als het ware, instinctmatig, dat niet zoozeer de bloote oproeping der massa's maar de bezielende kracht, die uit de lichamelijke en geestelijke opleiding van het Deutsche volk uitging, het leger had doen zegepralen. De zienswijze won daarbij steeds meer veld, dat de militaire vorming in zekeren zin, als de voortzetting en uitbreiding van de school, moest worden beschouwd.

Zie verder Dr. Düms: „Ueber die volkswirtschaftliche Bedeutung der allgemeinen Wehrpflicht“. Beiheft zum Mil. Wochenblatt 1902, Heft 10.

¹⁾ Zie het artikel van v. S. in „De Militaire Gids“ 1901: De minimum-lengte voor militieplichtigheid.

²⁾ Zie VOSMAER „Onze legerwetten“.

Zooals bekend, ging de Staatscommissie van 1888 nog verder en stelde zij als minimum 1.60 M. voor, terwijl zij tevens eene bepaling wilde opgenomen hebben, die eene voldoende ontwikkeling van de borstkas in verhouding tot de lengte voorschreef.

Laat ons hopen, dat bij wijziging der Militiewet op deze quaestie teruggekomen worde.

Het komt ons voor, dat door aldus in ruime mate vrijstellingen te verleenen aan de kostwinners van gezinnen ¹⁾, door scherpe bepalingen omtrent de fysieke geschiktheid vast te stellen, het aantal beschikbaar komende dienstplichtigen op dit oogenblik niet veel boven het vroeger vermelde, bij de vorige Wet beschikbaar blijvend cijfer van 26.333 — laat ons in ronde cijfers stellen 26.500 — zal stijgen. ²⁾

In deze meening worden wij versterkt, doordien ook de heer SEYFFARDT in meervermelde voordracht bij zuivere toepassing van den algemeenen dienstplicht tot een cijfer van 25.000 dienstplichtigen komt en ook door hem wordt gereleveerd, dat in landen, waar algemeene of nagenoeg algemeene dienstplicht bestaat, het beschikbare cijfer toch niet meer dan 50 à 60 % van het aantal dienstplichtigen bedraagt. ³⁾

¹⁾ Door den heer SEYFFARDT in meergenoemde voordracht op 1500 gesteld.

²⁾ Mocht verzwaring van de fysieke eischen onverhoopt niet door de Volksvertegenwoordiging worden toegestaan, dan zou het jaarlijksch contingent allicht met een paar duizend man worden verhoogd. Deze voor den velddienst minder geschikte dienstplichtigen waren dan voor de hulpdiensten, als militaire werkers in kazernes en magazijnen, voor bureeldiensten, bij genie- en artilleriewerkplaatsen, laboratoria, enz. te bezigen. Evenals in Denemarken ware de dienstdienst op 7 maanden te stellen — waarvan 1 tot het verkrijgen van de hoogst noodige militaire vorming — en zou de jaarlijksche opkomst verder in 2 gedeelten moeten plaats hebben.

³⁾ In Denemarken 50 %. Zie o. a. de lezing van den Overste Baron VAN VOORST TOT VOORST „Een en ander over de militaire instellingen van Denemarken” in 'Krijgswetenschap op 28 Januari 1898.

In Zwitserland nog geen 50 %. Zie de Verslagen van den Zwitserschen Bondsraad. Over 1902 werden van de 33.667 personen van dienstplichtigen leeftijd slechts 16.494 ingelijfd, over 1901 16.467, over 1900 16.234, enz.

Volgens de Bijlagen V en VI van SCHÖNSTEDT'S „de Nederlandsche Infanterie” 1898 bedroeg het procent:

	dat jaarlijks wordt ingelijfd van de personen, die den dienstplichtigen leeftijd bereiken:	van de bevolking, dat jaarlijks volledig wordt geoeftend:
In Frankrijk.....	69.84	0.60
Denemarken.....	64.70	0.45
Rumenië.....	55.66	0.22
Italië.....	53.81	0.27
Zwitserland.....	48.64	0.57
Spanje.....	46.67	0.28
Duitschland.....	45	0.36
Rusland.....	30	0.24
Nederland.....	27.25	0.23
België.....	24.18	0.22

Waar wij dus in ons stelsel — d.i. dus *allen* dienstplichtig, die de tegenwoordige wet (met verscherping der fysieke eischen) beschikbaar doet komen — op ruim 55% van het totaal aantal dienstplichtigen rekenen, gelooven wij niet ver bezijden de waarheid te gaan. Zelfs zouden wij, met behoud van dit zelfde percentage en van het zelfde totaal-cijfer dus, ons stelsel op den zuiver algemeenen dienstplicht hebben kunnen baseeren. Evenals in Denemarken en Zwitserland hadden wij dan slechts op meer afkeuringen en vrijstellingen moeten rekenen. Intusschen komt ons dit toch minder rechtvaardig voor. Met al die — overmatige — vrijstellingen, enz. in beide genoemde landen sluit men toch — om de kosten — personen buiten het leger, die daarbij zeer goede diensten konden bewijzen, waardoor sommige gezinnen onnoodig te gering, andere onevenredig zwaar belast kunnen worden. Niettegenstaande de weerbaarheidsbelasting, leidt dit stelsel daar dus toch tot onbillijkheid en willekeur. Volgens ons voorstel is de druk meer gelijk over de gezinnen verdeeld; geen enkel met een of meerdere zonen blijft zonder deugdelijke gronden vrij, de grootste helft der zonen dient met de wapens, de kleinste op andere wijze in den landstorm, waarover later.

Bij onze verdere beschouwingen zullen wij dus, uitgaande van de zelfde basis als de tegenwoordige Militiewet, aannemen, dat wij met inbegrip van de 600 man voor de zeemilitie bestemd, die ook onder de 17.500 man van de tegenwoordige Wet zijn begrepen, jaarlijks over rond 26.500 dienstplichtigen kunnen beschikken.

Hoe lang moet nu voor deze de dienstdtijd worden vastgesteld? Zooals wij weten, bedraagt die bij de tegenwoordige Wet (Art. 6) ruim 8 jaren, waardoor in oorlogstijd over 8 volledige lichtingen of — het verloop door sterfte als andere redenen in aanmerking genomen — over $6.94 \times 17.500 = 121.450$ dienstplichtigen kan worden beschikt. ¹⁾

Het komt ons voor, dat met deze legersterkte in eerste linie, bij goede organisatie, waarover in een volgende aflevering nader, op zeer voldoende wijze in onze verdediging is te voorzien.

Op welke wijze hopen wij later aan te toonen.

Deze legersterkte ongeveer dus aanhoudende, behoeft, bij het verhoogde contingent van 26.500 man, de dienstdtijd slechts ruim 5 jaren te bedragen. ²⁾

Na de aanneming der Militiewet (1901) bedragen deze cijfers voor ons land resp. 38% en 23%.

(In het laatste cijfer kwam geene wijziging door de schier evenredige toename van het aantal volledig te oefenen dienstplichtigen van 11.000 tot 12.300 en van het bevolkingscijfer — thans 5.263.232).

¹⁾ Zie Bijlage A.

²⁾ Het verloop na 5 jaren in aanmerking nemende, zou de legersterkte slechts $4.45 \times 26.500 =$ circa 118.000 man bedragen. Intusschen komt ons deze

Welke groote voordeelen door deze verkorting van den diensttijd uit een sociaal en militair oogpunt bereikt kunnen worden, behoeft zeker geen betoog!

Verjonging van het leger, d. i. vermindering van den druk voor alle dienstplichtigen, vermindering van het contingent gehuwden en vaders, verhooging van het weerstandsvermogen!

Verjonging van het leger — het ideaal van elken legerhervormer! ¹⁾

Gaan wij thans na hoe lang de *eerste-oefeningstijd* voor onze dienstplichtigen zou moeten worden gesteld. Het spreekt vanzelf, dat men daarbij van militaire zijde, met het oog ook op hetgeen landweer en landstorm nog zullen vragen, zijn eischen, zoover als dit zonder schade mogelijk is, zal moeten matigen.

Zonder dus opnieuw hierover den strijd te openen, meenen wij ons voor onze onbereden troepen aan den 8½-maandelijkschen eerste-oefeningstijd te mogen houden. Wat echter de 4-maanders betreft, gaven wij boven reeds als onze meening te kennen, dat de lichaamsoefeningen, het gymnastiekonderwijs, nog niet voldoende in de opvoeding van ons volk zijn doorgedrongen om den sprong te wettigen, dien men voor een deel van den 12-maandelijkschen eerste-oefeningstijd tot den 4-maandelijkschen deed, noch het groote voorrecht te billijken, dat daardoor aan de

eenigszins geringere sterkte geen groot bezwaar voor. Vooreerst toch bestaat de mogelijkheid — zie de Noot boven — dat het aantal beschikbaren de 26.500 overtreft — bij 27.300 ware juist de tegenwoordige legersterkte verkregen — en ten andere zal dit cijfer bij de jaarlijksche aanwas der bevolking (van circa 60.000 personen per jaar) toch vermoedelijk binnen niet te langen tijd bereikt worden.

¹⁾ Verjonging van het leger — „dabei keine Familienväter mehr” — stond mede op het programma van KEIZER WILHELM II bij de verkorting van den drie- tot den tweejarigen dienstdienst in Duitschland (1893). Het jaarlijksch contingent, behalve nog de Einjährigen, de vóór de inlijving vrijwillig in dienst getreden en de „Erzatz”, werd toch daarbij van 175.000 op circa 229.000 gebracht (dit jaar rond 228.500, waarbij nog een overcompleteet van rond 85.000 volkomen bruikbare mannen bleef, die bij de Ersatzreserve werden ingedeeld).

Met dit twee jaar onder de wapenen blijvend contingent — geëncadreerd door 80.000 onderofficieren — en niet meer dan 2 klassen reservisten (bij de infanterie nog geen $\frac{1}{3}$ van het effectief uitmakende) is men thans in staat in alle behoeften van het leger in 1ste linie te voorzien en bevat dit alleen mannen beneden de 25 jaar — evenals bij onze voorstellen — op enkele uitzonderingen na ongehuwd.

Sedert 1900 kunnen al de formaties van het actieve leger en voor den 1sten ban der landweer uit de eerste 7 jaarklassen bestaan, uit mannen dus beneden de 28 jaar. Eene verjonging dus van 5 jaar in vergelijking met vroeger!

Van af 1905 zal met een totaal van 12 jaarklassen — dus tot het 33ste jaar — het Duitsche leger eene sterkte bereiken van 2.740.000 of 400.000 meer dan vóór de wet van 1893 met 19 jaarklassen (tot het 40ste jaar) werd verkregen! (Journal des Sciences militaires, Oct. 1902 en Internat. Revue, Maart 1903.)

vóórgeoeffenden boven de categorie der 8½-maanders werd geschonken.

Wij zouden daarom zonder de mogelijkheid van het verkrijgen van het voorrecht van den verkorten 4-maandelijkschen oefeningstijd geheel op te heffen, met den bestaanden toestand meer rekening wenschen te houden, en zoolang de verplichting tot het geven van gymnastiekonderwijs op de lagere scholen vrijwel eene doode letter blijft ¹⁾ en van andere *georganiseerde* sport als opvoedmiddel evenmin sprake is, aan het voorbereidend militair onderwijs slechts die waarde willen toekennen, die het *hoogstens* kan bezitten. Door dan aan *allen*, die aan het programma van militaire bekwaamheid en lichamelijke geoeffendheid voldoen —, eenigszins gewijzigd wellicht overeenkomstig de opmerkingen van S. in bovengenoemd artikel in het Maart-nummer van dit Tijdschrift, eene verkorting van den eerste-oefeningstijd van 2½ maand toe te staan, wordt die tijd dus voor deze categorie tot **6** maanden teruggebracht. Waar van militaire zijde al het mogelijke tot bevordering van dit onderricht geschiedt ²⁾ en het voorrecht aan ieder, die zich daartoe de noodige inspanning getroost, verzekerd is, laat het zich aanzien, dat na enkele jaren voor een niet onbelangrijk deel van het contingent de **6**-maandelijksche eerste-oefeningstijd, als norm, zal gelden.

Herhaaldelijk reeds is, zij het ook, dat men zich daarbij op een geheel ander standpunt stelde, op het invoeren van een 6-maandelijkschen eerste-oefeningstijd aangedrongen. De toenmalige Overste SEYFFARDT deed dit in zijn meermalen aangehaalde voordracht in Krijgswetenschap, de toenmalige 1ste Luitenant-adjutant der Grenadiers W. C. SCHÖNSTEDT in zijn brochure „de Nederlandsche Infanterie”, de Nieuwe Rotterdammer Courant beval dit stelsel voor de kort te oefenen in haar artikelen, bij de behandeling van de legerwetten-ELAND, in het voorjaar van 1901 aan; in Denemarken is het ingevoerd.

Wij meenen, dat op boven aangegeven wijze de tegen die voorstellen geopperde bezwaren grootendeels zijn te ondervangen en op dezen grondslag het gebouw onzer defensie verder veilig zal zijn op te trekken.

De categorie der 4-maanders blijve alzoo beperkt tot die enkelen, die aan de hoogste te stellen lichamelijke en militaire eischen voldoen, voorloopig... totdat later, wanneer verplichte gymnastiek oefeningen in alle deelen des lands, voor alle jongelieden van een bepaalden leeftijd, onder de leiding van gestadig aan eene centrale gymnastiekschool gevormde leiders en voorwerkers, ons ook de noodige veerkracht en energie geschonken en aan orde en tucht gewend hebben, er geen bezwaar meer zal bestaan het verblijf onder de wapenen ook voor

¹⁾ Zie Bijlage B.

²⁾ Volgens de M. v. A. op de oorlogsbegroting voor dit jaar werd gedurende den loopenden winter (1902—1903) in 386 gemeenten voorbereidend militair onderricht gegeven en bedroeg het aantal jongelingen, dat aan dit onderricht deelnam, niet minder dan 17.500 (tegen resp. in 363 gemeenten met 12.712 deelnemers in 1901—1902).

het *meerendeel* tot 4 maanden te beperken. ¹⁾ En aldus te komen tot den algemeenen dienstplicht in zijn vollen omvang en zijn ware beteekenis!

Dezen toestand achten wij echter eerst in verre toekomst bereikbaar, zoodat daarmee hier geen rekening gehouden is.

Door de verkorting van den dienstdtijd van **8** tot **5** jaren is het verder mogelijk het aantal of den duur der herhalingsoefeningen mede te verminderen, door het laten vervallen nl. van de opkomst, die anders in het 6^e, 7e of 8ste jaar zou plaats hebben. In stede dus van 3 herhalingsoefeningen tot een totaal van 3 maanden bij de onbereden en van 2 oefeningen tot een totaal van 2 maanden bij de bereden wapens, kan met 2 maanden, resp. 1 maand worden volstaan. (Bij de onbereden wapens b.v. in het 2e en 4e jaar één maand; deze laatste herhalingsoefening zou om de tactische eenheden bij de groote najaars-oefeningen op volle oorlogssterkte te brengen, ook over het 3e en 4e jaar zijn te verdeelen.) Van hoeveel beteekenis ook wederom deze verlichting van den dienst voor de oudere jaarklassen is, spreekt duidelijk genoeg.

De dienstplichtigen der onbereden wapens komen nu voor eersteoefening niet meer gelijktijdig maar in twee verschillende perioden — in het voor- en in het najaar — op, zóódanig dat steeds een deel (de helft) der geoefenden onder de wapens is gedurende den tijd, dat de ongeoeffenden nog worden afgericht. Daar hierdoor de bestemming van het „blijvend gedeelte” grootendeels vervalt, voor kadervorming en dekking der mobilisatie ook niet meer op afzonderlijke troepenafdeelingen behoeft gerekend te worden, kan ook hierdoor nogmaals eene aanmerkelijke verlichting van den dienst verkregen, en het blijvend gedeelte beperkt worden tot dat, voor de bereden wapens benoodigd, en tot hen, die voor kader worden opgeleid.

Door het veel uitgebreider jaarlijksch contingent eindelijk, blijft bij de voorgestelde splitsing, zooals wij nader zullen zien, elk deel talrijk genoeg om steeds over eene voldoende krijgsmacht tot handhaving der binnenlandsche orde en rust te beschikken.

Eene opkomst van oudere lichten, met al de daaraan verbonden kosten en nadeelen, zal dan tot het verleden blijven behooren.

De wijze, waarop deze splitsing ware te regelen, is intusschen afhankelijk van de *legerorganisatie*, die wij dus thans eerst hebben te behandelen.

(Wordt vervolgd.)

¹⁾ Zie het inleidend woord van den vorigen redacteur van dit Tijdschrift bij het artikel van den Heer VAN AKEN: „Eene bijdrage tot de methode van het gymnastiekonderwijs”, in het Augustus-nummer 1902.

Bijlage A.VERLOOP VAN EENE LICHTING *a*.

Na 1 jaar....	0.94 a		
" 2 " 2.74 a	0.91 a	} 3.6 a	} 4.45 a
" 3 "	0.89 a		
" 4 "	0.86 a		} 6.94 a
" 5 "	0.85 a		
" 6 "	0.84 a		
" 7 "	0.83 a		
" 8 "	0.82 a		
" 9 "	0.81 a		
" 10 "	0.80 a		
" 11 "	0.79 a	} 5.46 a	
" 12 "	0.78 a		
" 13 "	0.77 a		
" 14 "	0.76 a		
" 15 "	0.75 a		
" 16 "	0.74 a		
" 17 "	0.73 a	} 3.6 a	
" 18 "	0.72 a		
" 19 "	0.71 a		
" 20 "	0.70 a		
" 21 "	0.69 a		} 10.05 a
" 22 "	0.68 a		
" 23 "	0.67 a		
" 24 "	0.66 a		
" 25 "	0.65 a		
" 26 "	0.64 a		
" 27 "	0.63 a		
" 28 "	0.62 a		
" 29 "	0.61 a		
" 30 "	0.60 a		

Bijlage B.

In het jongste „Verslag van den Staat der Hooge-, Middelbare- en Lagere Scholen in het Koninkrijk der Nederlanden” over 1901—1902 lezen wij o. a. (bij het lager onderwijs):

„Van eene algemeene invoering van het onderwijs in de vrije en de orde-oefeningen der gymnastiek schijnt men nog ver af te zijn.

„Volgens de dienaangaande van het Rijksschooltoezicht ontvangen berichten verleenden Gedeputeerde Staten van Friesland aan de besturen van alle gemeenten, die zulks aanvroegen, op nieuw voor den

tijd van vijf jaren vrijstelling van de verplichting dat onderwijs te doen geven.

„Behalve te Leeuwarden en te Harlingen, zoomede op eenige scholen in het district Heerenveen, zoude dit vak in de provincie Friesland nergens worden onderwezen.

„Ook Gedeputeerde Staten van Noord-Holland schijnen om zoo te zeggen voetstoots de ontheffing te verleen en aan een ieder, die er om vraagt.

„Blijkens het verslag van den Inspecteur van het lager onderwijs in de tweede inspectie, wordt in de provincie Zuid-Holland te dien opzichte anders gehandeld.”

„Gedeputeerde Staten zonden in 1901 aan tal van gemeentebesturen, die de gebruikelijke (!) ontheffing van de verplichting tot het doen geven van onderwijs in de vrije en orde-oefeningen vroegen, het volgende antwoord:

„Overwegende, dat genoemd onderwijs naar de meening van hun college kan worden gegeven niet alleen in een afzonderlijk lokaal, maar ook op een niet-overdekte speelplaats of ander vrij terrein in de nabijheid der school, behalve bij buitengewoon ongunstige weersgesteldheid, waarvoor alsdan andere werkzaamheden moeten zijn aangewezen;

„dat hun college dus bij volgende aanvragen om dispensatie van dit beginsel zal uitgaan” enz.

Ouze hulde aan de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland! Zou de Regeering echter die van de andere provinciën, met name Friesland en Noord-Holland, niet tot eenige mindere onverschilligheid en meerdere belangstelling kunnen aanzetten!

Wat in dit opzicht in *Zwitserland* geschiedt, waar de mannelijke jeugd van af het 10e levensjaar tot het verlaten der lagere school door een doeltreffend gymnastiekonderwijs voor den militairen dienst wordt voorbereid, is zeker genoegzaam bekend. Overigens zie men hiervoor het jaarlijksch verschijnend „Rapport du département militaire fédéral sur sa gestion en 19..”, waarin omtrent het voorbereidend onderricht zeer gedetailleerde — voor ons land wel beschamende! — verslagen voorkomen. (Zie hierover ook MEYBOOM's „Het Zwitsersche stelsel, type van een volksleger”).

Minder bekend zijn zeker de pogingen in *Noorwegen*, het rijk dat van alle landen den algemeenen dienstplicht in den meest radicalen vorm invoerde (Wet van 24 April 1899), tot verbetering van het vóóronderricht aangewend, hetgeen bij den uiterst korten eerste-oefeningstijd in het leger (zie het artikel van den Kapitein van het Deensche leger P. N. NIEUWENHUIS in het October-nummer 1902 van dit Tijdschrift) natuurlijk van het hoogste belang werd geacht. Ook daár was tot kort geleden door het niet verplicht stellen van het gymnastiekonderricht in de volksscholen het aantal vóórgeoeffenden slechts gering, terwijl ook de geldelijke bijdragen van de Regeering aan de vrijwillige schietverenigingen geen doel troffen.

Ter wegneming dezer gebreken werd door eene door het D. v. O. benoemde Commissie voorgeslagen:

- 1°. het gymnastiekonderwijs en het vóóronderricht in het schieten in alle volks- en hogere scholen verplichtend te stellen;
- 2°. de gemeenten te verplichten openbare sportplaatsen in te voeren;
- 3°. de toetreding van de jeugd tot de vrijwillige schietverenigingen door kosteloozen afstand van geweren en munitie — of wel toelage bij gebruik van eigen geweren — te bevorderen;
- 4°. in de wet op den dienstplicht de verplichting op te nemen voor alle dienstplichtigen der infanterie en der cavalerie gedurende hun diensttijd (16 jaar) een zeker aantal patronen te verschieten.

(*Mil. Wochenblatt*, N°. 54 van 1902.)

BOEKAANKONDIGING.

Inlichtingen aangaande het Instructie-Bataljon te Kampen.
Kampen, 1903. LAURENS VAN HULST.

Wij voldoen gaarne aan het daartoe tot ons gericht verzoek om onder deze rubriek de aandacht te vestigen op de uitgave van bovengenoemde „Inlichtingen”, die, in een keurig gewaad gestoken en opgeluisterd door talrijke, door den 1ste Luitenant B. TEN BROECKE HOEKSTRA vervaardigde photographieën, uiterst geschikt zijn om het Instructie-Bataljon, deze voor ons Leger zoo hoogst nuttige instelling, in ruimen kring meer bekend te maken. Dat hiertoe, niettegenstaande deze instelling reeds eene halve eeuw met eere bestaat, nog alle aanleiding is, moge blijken uit het, in het „Voorwoord” vermelde feit, dat er nog geheele provinciën in ons land zijn, waaruit zelden of ooit een jongmensch bij het Instructie-Bataljon in dienst treedt.

Zoolang de voorraad strekt, worden deze „Inlichtingen”, op franco aanvraag aan den Luitenant-Kolonel, Commandant van het Instructie-Bataljon, gratis toegezonden.

Ter aankondiging ontvangen.

Inlichtingen aangaande het Instructie-Bataljon te Kampen. *Kampen*,
1903. LAURENS VAN HULST.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

AMERIKA. (VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-)

De „Jahrbücher” van Juli deelen op grond van dagbladberichten mede, dat door de Regeering 50 complete veldstukken bij de „Rheinische Metallwaren- und Maschinenfabrik” besteld zijn. Nadere opgaven hieromtrent ontbreken.

DUITSCHLAND.

Van het „Feldbefestigungsvorschrift” is bij MITTLER UND SOHN een nieuwe druk verschenen, waarin alle wijzigingen tot April 1903 zijn opgenomen. (Armee-Verordnungs-Blatt, N°. 17.)

De nieuw-ingevoerde seinafdeelingen (Zie Mil. Spect., Juni l.l.) bestaan per compagnie, eskadron of batterij uit één gegraduateerde, verantwoordelijk voor den seindienst en den schriftelijken arbeid, en 2 seiners, waarvan één seingeveer en één seinontvanger is. De uitrusting dezer afdeelingen bestaat o.m. uit 4 vlaggen, 2 witte en 2 roode, welke 0.25 M. breed en 0.85 M. lang zijn, door middel van Y. roeden gestrekt gehouden en op een houten stok bevestigd worden. De seiner heeft bij het overseinen van berichten in elke hand eene vlag; de snelheid van seinen moet tot 10 woorden in de minuut opgevoerd worden. (B. d. l. P., N°. 459.)

Nieuw verschenen: Neue Studien über die Entwicklung der Feldartillerie von VON REICHENAU. Vossische Buchhandlung. Prijs f 1.30.

Volgens de Neue Mil. Bl. worden de *Fallboote* bij de Deutsche cavalerie vervangen door lichte, maar voldoende sterke, stalen pontons. (Rev. d. C. M., N°. 29.)

De 2^e batterij van het 56ste Pruisische Veldartillerieregiment legde onlangs den afstand: schietplaats Posen tot Lissa (Posen), zijnde 105 KM., in nog niet volle 14 uren af. Paarden en ruiters verkeerden na afloop van den marsch in uitstekenden toestand, met uitzondering van een der oudste paarden, dat op 1 KM. van het einddoel plotseling bezweek. (Neue Mil. Bl., N°. 2.)

Het ontwerp-reglement voor den Cavalerie-telegraafdienst is thans definitief ingevoerd, terwijl eerlang eene nieuwe uitgave verschijnt van de afdeeling „Munitie” van de Sondervorschriften für die Fuszartillerie. (Armee-Verordnungs-Bl., N°. 18.)

De leeftijd der officieren van het Pruisische leger wisselt af tusschen onderstaande grenzen:

	Infanterie.	Cavalerie.	Artillerie.	Ingenieurs en Pioniers.
Generaals.....		56—67 j.		
Luitenant-Generaals...		53—58 "		
Generaal-Majors.....		52—66 "		
Kolonels.....	50—54 j.	50—53 j.	50—53 j.	49—52 j.
Luitenant-Kolonels....	48—52 "	48—51 "	47—52 "	49—50 "
Majors.....	44—50 "	42—49 "	42—50 "	44—49 "
Kapiteins.....	35—44 "	34—43 "	32—44 "	32—43 "
Eerste-Luitenants.....	28—34 "	29—33 "	29—32 "	27—32 "
Luitenants.....	19—28 "	19—29 "	19—29 "	19—27 "

ENGELAND.

Er wordt opgericht een *Motor Volunteer Corps*, bestaande uit eigenaars van automobielen, die zich, zoowel in oorlogstijd, als bij manoeuvres, oefeningsreizen, enz. ter beschikking van de militaire autoriteit stellen. Het korps zal bestaan uit 203 officieren en minderen, nl. 1 luitenant-kolonel, commandant, 6 majors, 19 kapiteins, 19 luitenants en 155 man, met een vast kader, bestaande uit een adjudant-onderofficier en 2 sergeanten. Elk lid van dit korps moet jaarlijks met zijn auto gedurende 10 dagen onder de wapenen komen en ontvangt alsdan 50 Fr. jaarlijksche toelage en 37.5 Fr., voor elken dag bij het korps doorgebracht. (R. d. C. M., N°. 27.)

De regeering heeft nabij Crosby grond aangekocht voor den bouw van een fort ter bescherming van Liverpool en van den mond van de Mersey. (Rev. d. C. M., N°. 30.)

FRANKRIJK.

In afwachting eener nadere regeling, wordt bij de Applicatieschool voor artillerie en genie te Fontainebleau eene *technische afdeling* opgericht ter opleiding van officieren der artillerie voor den dienst bij de Rijkswerkplaatsen. De cursus duurt 11 maanden, waarvan 5 aan de theoretische opleiding en 6 aan de practische vorming in de werkplaatsen gewijd zullen worden. (Mil. Woch., N°. 66.)

De reorganisatie van de Applicatieschool voor de artillerie en genie is vastgesteld bij decreet van 13 Juli l.l. (Bul. off., 1903, N°. 27.)

In de organisatie van de regimenten veldartillerie worden terreinverkenneren opgenomen, bestemd voor terreinverkenning, doelverkenning en beveiliging der artillerie. Het aantal dezer verkenneren met den graad van onderofficier is niet bepaald, voor korporaals en manschappen is het op 2 per batterij vastgesteld; zij verkrijgen een onderscheidings-teeken, terwijl de manschappen 5 centimes toelage per dag ontvangen.

Hunne instructie omvat: terreinrijden, orienteering in het terrein, lezen van kaarten, overbrengen van bevelen en berichten, eenige begrippen omtrent sterkte en formatie van eenheden van verschillende wapens. (B. d. I. P., N°. 459.)

De hoofdbeginselen van de nieuwe legerwet (Wet ROLLAND), welke op het punt staat aangenomen te worden, zijn:

1°. Duur van den dienstdienst onder de wapenen 2, in plaats van 3, jaar voor allen; diensgevolge afschaffing der loting.

2°. Afschaffing der vrijstellingen, met uitzondering van die op grond van lichaamsgebreken; diensgevolge opheffing van de „taxe militaire”.

3°. Inlijving van een aantal (\pm 6000) dienstplichtigen, welke tot dusverre wegens geringe lichamelijke gebreken bij de hulpdiensten werden ingelijfd en alleen in oorlogstijd opkwamen.

4°. Vermeerdering van reëngagementen door onderofficieren, korporaals en soldaten, (6000 onderofficieren, 10.000 korporaals en 6 à 7000 manschappen; voornamelijk ten behoeve van de cavalerie).

5°. Indeeling gedurende één jaar bij de korpsen van de jongelieden, welke tot de „École polytechnique” en de school van St. Cyr zijn toegelaten.

Het gymnastiekreglement van 22 Oct. 1902 en het voorschrift betrekkelijk de toepassing daarvan van 22 Dec. 1902 zullen voortaan ook bij de artillerie gevolgd worden. (Bul. off., 13 Juli.)

ITALIË.

In het Italiaansche leger wordt door daartoe bijzonder geschikte en aan bijzondere inrichtingen opgeleide officieren aan een deel der dienstplichtigen onderwijs in den landbouw gegeven, om de landelijke bevolking bij de bewerking van den bodem meer voordeel van de vorderingen der wetenschap op dit gebied te doen hebben. Bij eenige garnizoenen zijn voor dit doel mede reeds kleine proefvelden aangelegd. (L'Esercito ital., N°. 52.)

In Italië is een voorschrift op den wielrijderdienst (Istruzione sul servizio ciclistico) verschenen, waarin bepalingen voorkomen omtrent de organisatie van dien dienst, de keuze van het personeel, de uitrusting, de opleiding en het onderzoek omtrent de geschiktheid, benevens eene beschrijving van het rijwiel. (Streffleur., Juli, 1903.)

Evenals de veldbatterijen beschikken ook de batterijen der rijdende artillerie over 7 caissons; bovendien bevat de voorwagen der hierbij ingedeelde voorraadafuit 32 schoten. (Jahrb., Juli, 1903.)

Verschenen is een voorschrift, behelzende algemeene regels voor het tactisch gebruik van grootere troepeneenheden (legerkorpsen en divisien).

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

Uit één 8 mM. geweer M. 95 zijn 50.000 schoten afgegeven en wel dagelijks 1000—1400 schoten met seriën van 20—30 schoten snelvuur, waarbij het geweer na elke serie door in den loop gegoten water afge-

koeld werd. Het geweer werkte gedurende de geheele proef uitstekend; noch bij het inbrengen van de patroon, noch bij het verwijderen der huls kwam de minste storing voor. De trefkans op 500 × was slechts onbetekenend verminderd, de aanvankelijke snelheid van 596 M. tot 550 M. gedaald. (Streffleur., Juli, 1903.)

Het budget voor de Oostenrijk-Hongaarsche landweer bedraagt voor de Cisleithaansche: 42.424.040 Fr., bij eene budgetsterkte van 3.498 offⁿ., 32.231 minderen en 2.862 paarden; voor de Transleithaansche: 41.444.699 Fr., bij eene budgetsterkte van 3.390 offⁿ., 27.873 minderen en 3.636 paarden.

Het budget van het gemeenschappelijk leger, met inbegrip van beide landweeren, bedraagt: 393.413.242 Fr., bij eene budgetsterkte van 28.500 offⁿ., 354.628 minderen en 69.223 paarden. (Rev. Mil., Arm. étr., Juli.)

Twee afdeelingen, elk à 2 machinegeweren, zullen eerlang bij het 11e, resp. 15e legerkorps in beproeving komen. Van den uitslag dezer beproeving bij den troep zal afhangen, of in het volgende jaar proefnemingen op meer uitgebreide schaal zullen plaats hebben. (Danzer's Arm. Zeit., N°. 29.)

RUSLAND.

De regeering heeft besloten tot den aanleg van den z.g. Zwarte-Zee-spoorweg, ter verbinding van den Wladikaskas- en den Transkaukasischen spoorweg. De lijn loopt van Armavir, een station van den eerstgenoemden, tot Novosénahi, een station van laatstgenoemden spoorweg. (Rev. d. C. M., N°. 29.)

ZWITSERLAND.

Door den Bondsraad is 1 Mei l.l. een voorstel ingediend tot invoering van het veldartilleriematerieel KRUPP M. 1903 met vuurmondterugloop. De getallengegevens voor dit geschut zijn de volgende:

Kaliber.....	7.5 cM.
Gewicht vuurmond L./30.....	327 KG.
Id. afgelegd stuk met schilden van 3 mM. ¹⁾	952 "
Id. voorwagen met 40 patr.....	800 "
Id. uitgerust stuk.....	1752 "
Id. caisson, gepantserd, met 96 à 100 patr.	1820 "
Id. B.G. ²⁾ en GKT. ³⁾	6.35 "
Vo.....	485 M.

Omtrent de organisatie werd het navolgende voorgesteld.

Per legerkorps worden gevormd 18 batterijen à 4 st. (6 bij elke divisie en 6 bij de korpsartillerie). De batterij zal bestaan uit 4 stukken,

¹⁾ Bij 4¾ mM. dikte zou een voldoende breed schild het gewicht op 980 KG. brengen.

²⁾ Met schokbuis.

³⁾ Met tijdschokbuis; aantal vulkogels 230 à 260.

10 caissons (+ 8 in het korpspark), 1 batterijwagen (met smidse en keuken), 1 bagagewagen en 2 verplegingsvoertuigen; de laatste twee à 2 p., de overige à 6 p.

In het geheel worden aangeschaft: 339 stukken, 16 voorraadaffuiten, 900 caissons, 75 batterijwagens, 72 bagagewagens, 24 afdeelingswagens, harnachementen, keuken- en geneeskundig materieel voor de 16 nieuw op te richten batterijen, alsmede 230.400 patronen en 64.000 korven met vilten omhulsels voor de patronen.

De kosten van de nieuwe bewapening, welke in 3½ jaar afgelopen zal zijn, worden berekend 21.700.000 Fr. te zullen bedragen.

De Nationale Raad heeft 17 Juni l.l. het gevraagde crediet toegestaan, doch om een referendum te vermijden, wat ten gevolge van de daaruit voortvloeiende wijziging van de organieke militaire wet noodig zou zijn geweest, alles, wat op het aantal en de organisatie der batterijen betrekking had, uit het wetsvoorstel gelicht. (B. d. l. P., N°. 459.)